

In 't Wonderjaer

Hendrik Conscience

bron

Hendrik Conscience, *In 't Wonderjaer*. Weduwe J.S. Schoeseters, Antwerpen 1837

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/cons001intw01_01/colofon.htm

© 2002 dbnl

Voorwoord.

Wanneer men met kennis van zaken de Talen der hedendaegsche beschaefde volken, onder elkander vergelykt, zal men bevinden dat allen, voor onverbasterde inboorlingen, even schoon en machtig zyn. Want immers, zoodra eene spraek toereikend is, en woorden genoeg oplevert om de gedachten eener natie, hoe poetisch dezelve ook zyn mogen, uit te drukken, is zy hetgeen zy zyn kan.

Zeker is het, dat de Talen met den aerd der volken aen dewelke zy tot spraek dienen, overeenkomen. Hieruit spruit de wansmaek die men van sommige Vreemde Talen heeft, terwyl men anderen schoon acht.- En dit gevoelen is vergeeflyk.

Maer dat een Belg, een afstammeling der oude Teutonische Helden, het fransch leere en zyne eigene Tael die hy niet kent, ten hoon spreke,- dit is verachtelyk!

Ja, zeggen die bastaerden, onze tael is te hard om ons eene zachtvloeiende Letterkunde te bezorgen: zy heeft geene woorden genoeg om innerlyke aendoeningen te vertalen: zy is niet geschikt voor de muzyk, ezv.

II

Ik zegge, dat indien zy de engelsche tael kenden, zy weten zouden dat deze spraek eene der wanluidendste talen van Europa is: dat zy met bastaerdwoorden bezwangerd is en niet dan onaengename klanken oplevert. Niettegenstaende beminnen de Britten hunne landtael, en hebben zich door dezelve, eene der luisterrykste zuilen van Letterkunde opgericht. Waerom zou dan het Vlaemsch, dat oneindig zachter is, niets tot eene Letterkunde opleveren?

De Teutonische Talen zyn de rykste aller levende talen. Zy hoeven geen enkele uitdrukking aen anderen te ontleenen; mits de hoofdstoffen tot het vormen van nieuwe woorden, als in het Grieksch, in de woorden zelf bestaen. Terwyl de Franschen steeds uit de doode talen, woorden om de hunne te verryken, ophalen.

Onze tael is ondanks het zeggen der apen, meer dan de fransche tot de muzyk geschikt. Dit bewyst ons de geschiktheid der Duitsche Tael welke met de onze in klankmaet (prosodia) eens is.- Dit weten de Dichters. Schande is het voor de Kunstenaren onzes Vlaemschen Vaderlands, die zich in de muzyk oefenen, niets of weinig van den aerd der volksspraek te kennen, en niet te weten dat zy in de dichtkunst, door verwisseling der lange en korte lettergrepen die zeer in waerde verschillen, eene maet verkrygt waerop zy de noten volgens hunne waerde zouden moeten schikken. Dit weten zy niet;- en plaetsen dan, wanneer zy op onze tael werken, den klemtoon op lettergrepen die geene waerde hebben mogen: hierdoor word het een algemeen mengelmoes van sylben die zich ruw en hard opdoen; op de zanger, door de uitspraek gebonden, verbasterd de muzyk. In de beide gevallen wordt het gezongene gelykelyk onaengenaem en styf.

En dit is de schuld der Tael!!

Neen, dit is de schuld dergenen die het teutonisch kleedsel

III

hunner Vaderen verachten, om als apen dat zy zyn, op openbare plaetsen in gebaren en spraek den vreemdeling na te bootsen. - Dit zy alleen op vlaemschgeboorne Belgen toegepast.

Wat my deze regelen heeft ingeboezemd, is de aenmerking van menigen verfranschten, die my in het schryven dezès boekdeels wilde wederhouden; voorgevende het geen ik heb poogen te wederleggen.

Nu wil ik myne Lezers ook een weinig over het WONDERJAER onderhouden. Het is een Roman! schrikt niet. Niet een Roman als de franschen, waerin Godsdienst en eer aen een' staek gebonden, en door de vrye ondeugd gebrandmerkt worden: waerin moord en egtbraek verschooning vinden. Neen zoo niet. Zuivere gevoelens alleen zyn in het Wonderjaer verheerlykt. Indien echter de vrye verwe die ik over eenige tooneelen gesmeten heb, iemand mocht belgen; is myne antwoord: dat ik niet voor kinderen maer wel voor mannen geschreven heb. De rede waerom ik eer een Roman dan een werk van eenen anderen aerd gemaekt heb bestaet hierin. In dit slach van schriften alléén, kan de tael, door het afschilderen van allerley tafereelen, in hare fynste vormen gebruikt worden. Want wat is er wyder en ryker dan de beeldingskracht der menschen? De Duitschers, Franschen en Engelschen, hebben den middel der schilderende letterkunde, als den krachtigsten tot den voortgang der tael gebruikt; en hebben ook hunnen arbeid ten volle bekroond gezien. Indien veel zulke werken in ons land uitkwamen, zouden de Lezers zich niet genoodzaekt vinden, in fransche leeskamers een aengenaem boek te zoeken; terwyl zy nu met recht zeggen mogen dat, hoezeer zy met den volksgeest bezielde zyn, zy evenwel hunnen toevlucht tot de fransche schryvers nemen moeten; mits zy in eene maend, gemaklyk alle aengename vlaem-

IV

sche schriften gelezen hebben - en diensvolgens hunne verbaste ring onschuldig zyn.

Dat het Wonderjaer zoo veel verdiensten als men verwachten mocht, in zich bevat, geloof ik niet. Want het eerste werk een schryvers is zelden een meesterstuk. Door de aenmerkingen zyne Lezeren, het gelukken of mislukken zyner eerste voortbrengselen kent hy zyne gebreken - zyne macht of zyne zwakheid.- En dan kan hy, zoo de scheppingskracht hem waerlyk ten deel viel van zich zelve met eenige zekerheid spreken. Dit kan ik niet. Gy allen die my leest zyt myne rechters, en zult my den moed benemen of vergrooten.

Gave God, dat uw rechtzinnig oordeel ten mynen voordeele ware!

DE SCHRYVER.

I.

Laet niet toe mynen soon, dat de Nederlanders van den uytheemschen verdruckt worden, ten ware dat gy u selven in een jammerlycken en gheduyrighen inlandschen oorlog wilde steken.

Keizer KAREL aen zynen zoon PHILIPS II.
SCRIVERIUS.

Het was in den jare onzes heeren 1566, den 16^e der maend augustus.

De nacht was duister en de regen, die by afwisselende vlagen nederstortte, had de nare straten der stad Antwerpen tot menigvuldige waterplassen gemaekt. Geen ander licht deed zich in het verschiet aen het oog op, dan de weinige flikkerende keersjens, welke de inwooners voor de beelden ontsteken hadden. Luttel burgeren durven zich in die tyden, alleen om middernacht, in de straten begeven; want de verschillende gevoelens, die er alsdan heerschten hadden

ieder mensch den anderen tot een vyand gemaekt. De nachtwaker alleen, met piek en lanteern, doorkruiste de stad.

‘Twaelf uren slaet de klok!’ riep hy op dit oogenblik; - en zyne schaduw verdween, als eene reuzenschim, in de zwartzusterstraet.

‘Pst! - kom, hy is wech’ zei toen een man, achter de pomp der veemarkt uitkomende, en werdt zoodra door een andere gevolgd. Deze twee hadden breede hoeden op het hoofd. Een wyde bruine mantel hing hen op de schouders; - verder was het niet mogelyk hunne andere kleedingstukken te onderscheiden, doordien het uitnemende donker was.

‘Wel, heer Koenraet,’ vroeg de eene ‘gy zegt dat onze vrienden daer zyn?’ ‘Ja,’ antwoordde de andere ‘dezen nacht word de groote zaak beslist. - Zoo wy den schrikverwekkenden Wolfangh, met zyne bende, tot ons krygen kunnen, zal 't spel haest in gang zyn. - Kom, stappen wy wat beter aen; - my dunkt dat ik de wapenbroeders der Burcht op ons hoor af komen.’

Nu draeiden zy, met eenen loozen tred, achter het vleeschhuis en daelden de lage krabbestraet in. - Over de vischmarkt tredende vroeg de eerste: ‘Wat middelen zullen wy toch in 't werk stellen om Wolfangh tot ons te trekken? - Geld hebben wy niet veel; en de minste veropenbaring kan ons het leven kosten.’

‘Godmaert heeft alles beraemd’ antwoordde Koenraet ‘hy heeft zich een jong edelman beschikt, die hem veel schynt verschuldigd te zyn. - Deze zal ons

tot werktuig verstrekken.- Hy ziet er een weinig kardinaelsch uit. Heden wordt hy in onze geheimen en aenslagen gewikkeld, - en zoo hy weigert den eed te doen, welken wy allen gedaen hebben; zal ik wel maken, dat hy zyne moeder niet vertellen zal, het geen hy van ons zien of hooren kan.'

Met eenen wreedten grimlach, vatte hy den dolk van zyne borst en toonde, by het licht eener lieve vrouw, het scherp daervan aen zynen gezelschap.

Stilzwygend vervolgden zy hunnen weg, tot aen de korte Peeter-Pot straet. In deze afgelegene en enge steeg, bleven zy voor een huis plotselings staen; - en zachtjes lieten zy den yzeren klopper, driemaal op de deur nedervallen.

'Wie is daer?' vroeg eene heesche en bevende stem, door het schuifje dat op 't midden der deur was.

'Dolk en bedelzak' was het suizelend antwoord.

Zy werden binnen gelaten en het poortje achter hen toegegrendeld.

'Eh wel! verroeste tooverheks' vroeg Koenraet, 'zyn de bedelzakken hier?'

'Altemael' antwoordde het oude wyf 'behalven Godmaert. Gaet toch binnen!- De heeren zyn braef aen 't redeneren. Ik ben maer een' oude sloore; maer zoo ze wat minder klaptten, zouden ze veel beter doen- want wie weet, of er geene latten aen het huis zyn!'

'Wat zegt gy daer moeder?'

'Ja, ja, heer Koenraet, daer is een jonge droomer in de kamer, - en dien zou ik geen kruis betrouwen.'-

'Zwyg, en zorg maer voor uw eigen vel' zei Koen-

raet, - en hy stiet de deur der diepgelegene zael open.

Het vertrek in hetwelk zy traden, was tamelyk wyd en ten allen kant met gouden leêr behangen. Onder het arduinen beeldwerk der berookte schouw, blaekte een klein en krakend vuer. Eene yzeren lamp, met twee bekken van het verdiep dalende, zond hare stralen twyfelachtig en bleek tot in de hoeken der kamer. Op eene langvormige tafel, waerover beken van wyn stroomden, lagen eenige opene brieven, een groote bedelzak, pistolen en dolken. In eenen hoek, op eenen kleinen lessenaer, lag de Bybel geopend tot het afleggen der eeden.

Een twintigtal personen, zaten in zware uitgesnedene leunstoelen, rondom de tafel. Allen hadden zy, als de twee inkomenden, bruine mantels en breede hoeden. Hunne knevels waren niet, als by de Spaenjaerden, in de hoogte gekruld; maer daelden zwart en dik tot over den mond. Een dolk hing hen by een lederen draegband, blinkend aen den hals: gulde medaliën, waerop een bedelzak gesneden was, droegen zy op de borst; - en dit ten teeken dat zy allen den naem van Geus liefhadden; alhoewel hun denzelven uit smaed gegeven was. Menigvuldige tinnen potten stonden vóór hen op de tafel. Echter waren de drinkvaten niet zoo kostelyk, mits zy allen uit houten schoteltjes dronken.

Een fraei jong Edelman, had zich van dit slempend gezelschap verwyderd en zat, in diepe mymering verzonken, met het hoofd in de hand tegen den muur.

Zyne gelaetstrekken waren zuiver en ernstig. Lang

van gestalte was hy, en schoone blonde hairlokken zweefden hem zachtjes over de schouders. Hy had noch mantel, noch dolk, - en géén teeken der geuzen was by hem te vinden. Terwyl deze laetsten, gryze onderkleederen hadden, was de jonker in fluweel en zyde, ten kostelykste uitgedost. Zyne linke hand leunde zwaer en achteloos, op het vergulde handvest van een lang rapier, welkers stael onder zyne drukking buigde.

By het inkomen van Koenraet, sloeg hy de oogen op het woelende gezelschap. Een verachtende grimlach, kwam zyn glad voorhoofd berimpelen en het woord: 'Verdwaelden!' suizelde grommelend van zyne lippen.

'Weest gegroet! Houtappel, Van Halen, Schuermans, De Rydt, Van der Voort, - en gy allen, Broedes!' riep Koenraet zich by de tafel nederzettende. 'Welkom!- en leve de Geuzen!' schreeuwden alle de anderen, terwyl de potten geledigd wierden.

'Waer zyt gy oude zielverkoopster?' riep Van der Voort.

'Hier, hier!' antwoordde het slordige wyf, 'zal ik de heeren nog eenige potten opdienen?'

'Breng maer toe' was het algemeen antwoord 'de Geuzen alleen, zouden de Schelde leêg drinken; ware haer nat maer zoo smakelyk, als de gedoopte wyn van moêr Schrikkel.'

'Gedoopt! gedoopt!' morde het oude wyf, met eene spytige uitdrukking.- Zy week de kamer uit.

'Maer zeg my Van Halen' vroeg Koenraet, op den

eenzamen jonker wyzende ‘wat doet toch die opgepronkte jonkvrouw onder ons gezelschap? Hy gelykt eer een' bruiloftsgast dan een' Geus!’ ‘Godmaert weet alleen, wat er met hem te doen staet’ was het antwoord- ‘en heeft verboden hem eenigen hoon toe te brengen.’

‘Dat geeft er niet aen!’ brulde de dronke Schuermans, die dit gehoord had ‘eh! hee donkergeest! kom eens by de tafel! - en zoo gy op der Geuzen gezondheid, deze schotel wyns niet ledigt; zeg ik dat gy een verbasterde Belg zyt! hoort gy niet jonker?’ schreenwde hy nog harder.

Nu rechtte de jonge Lodewyk zich op, en de hand aen het rapier slaende: ‘ja’ antwoordde hy ‘ik versta u zeer wel! - en zoo ik de gehoorzaamheid die ik Godmaert schuldig ben, niet geheugde, zou ik op dit oogenblik uwe lastertael met bloed uitwisschen.’

‘Zyt gy edel?’ schreeuwde de razende Schuermans, zyn dolk vattende.

‘Edeler dan gy zelve’ sprak Lodewyk, ‘daer gy den naem uwer voorvaderen bevekt, door een gedrag waerover zich een zakkedragerschamen zou.’

‘Die hoon zal u 't leven kosten, jonker!’ riep Schuermans, over de tafel springende ‘Hier!- melkmuil!’ - en hy stiet zynen dolk op Lodewyks heigende borst; doch eer dezelve het naekte vleesch bereikte, had de jongeling, door eene kundige tegenweer, den punt nevens zyne zyde gestuurd.

Twintig dolken flikkerden nu te gelyk in de kamer. Vele stemmen van verzoening mengden zich met de

weêrgalmende slagen, die de twee strydende edelen zich toebrachten. Men kon hen, door geweld noch woorden stillen. Schuermans schuimde van angstige razerny en zocht, met eene styfhoofdige furie, de baen die zynen dolk door Lodewyks hart zou jagen. Alle de omstaenders, wilden zich te gelyk tusschen de twee edele stryders werpen: de eene stiet den anderen achteruit: er werd van alle zyden geschreeuwt: de potten rolden, door het woelen, van de tafel: de stoelen lagen omver;- en dusdanige verwarring ontstond er in de kamer, dat de eene den anderen niet meer verstond.

Het oude wyf schreide met bittere tranen, dat de wapenbroeders der wyk daer waren. Zy sprak van gevangenis, van galg, doch alles te vergeefs.

Op eenmael vloog eene strael bloeds tegen den muer, en de rampzalige Schuermans viel onmachtig op den vloer neder.

Lodewyk had den punt van zyn rapier uit de wonde getrokken en na beneden gevestigd.

Schuermans werdt met zorgend medelyden, van zyne kleederen ontdaen en zoo veel men kon, was men bezig met het bloed zyner wonde te stutten; - wanneer er op eens, driemael aen de deur werdt geklopt.

‘Och God!’ riep het oude wyf ‘daer zyn ze!’

‘Wie?’ vroeg De Rydt.

‘Wel de wapenbroeders’ antwoordde moeder Schrikkel.

‘Houdt u allen stil’ zei Koenraet ‘ik zal gaen zien. Wie is daer?’ riep hy by de deur.

‘Dolk en Bedelzak’ antwoordde eene zware stem.- En de gryze Godmaert, trad na eenige oogenblikken de bebloede kamer in. Verwonderd bleef by by den ingang staen en staerde, met vergramde blikken, op het roerlooze lichaem van den gewondenen Schuermans.

‘Wat gaet hier om?’ vroeg hy met ernstig gelaet, ‘hebt gy de eeden vergeten, van elkander getrouw te zyn tot den dood; en uwe dolken met geen ander dan spaensch bloed te verwen. Wee hem, die tegen zynen eed, het geuzenbloed vergoten heeft!’

Allen zwegen stil en stonden bedrukt en weemoedig, vóór den gryzaerd die zy zich als hoofd verkoren hadden.

‘Wie heeft deze roekelooze daed begaen?’ vroeg hy.

Nu vertelde Van der Voort hem de gansche zaak, welke Godmaert, niet zonder van toorn en diepe weemoed te trillen, aenhoorde. Na zyne oogen op den neêrslachtigen Lodewyk gevestigd te hebben, wendde hy zich tot den gewonden en riep met eene donderende stemme:

‘Schuermans!!’

Deze op den roep van zynen vriend en meester, ontsloot zyne oogen als of hy uit eenen diepen slaep ontwaakte.

‘Schuermans!’ sprak Godmaert hem toe ‘waerom hebt gy myne geboden niet nagekomen? ik zie met schroom dat weinigen van u den waren weg weten om het doel, dat wy ons voorstellen, te bereiken.- Waerom hebt gy de jonge Lodewyk gehoond?’

Schuermans, die nu, door het verliezen zyns bloeds, nuchter geworden was, na eenigen tyd zyne gedachten by een gezameld te hebben, antwoordde met eene zwakke doch klare stem:

‘De drank had my het bloed gaende gemaakt, Godmaert. Daerin heb ik ongelyk, dat ik, tegens uwe bevelen, dien jonker niet in zynen hoek heb laten droomen. Ik vergeef hem geerne de wonde die hy my toegebracht heeft en die, God zy geloofd, niet doodelyk is - doch een ding zweer ik: dat zoo lang die Lodewyk, niet op der Geuzen gezondheid, een schoteltje wyns ledigt; ik hem als een Spaenjaerd zal aenzien en diensvolgens zyn bloed, dorstig en met vlyt najagen.’

‘Lodewyk! Lodewyk!’ riep Godmaert ‘weet gy niet, roekelooze jongeling, dat men voor het Vaderland, eigen baet en eer moet verzaken? - Koom hier by de tafel, en ledig op myn bevel, deze schotel.’

Hy reikte het opgepropte drink vat aen Lodewyk, die hetzelfde bevend en in tegendank aennam.

‘Wel nu’ sprak de bange jonkheer ‘op aller Vaderlandsvrienden gezondheid’ en hy bracht de kom aen zyne lippen.- doch Godmaert weêrhield zynen arm met zulken kracht, dat den wyn uit de schotel op des jongmans fraeie kleederen stortte.

‘Op der Geuzen gezondheid!’ riep Godmaert ‘de Geuzen zoo hieten de Vaderlandsvrienden.’

Lodewyk, bleek van angst, durf den ouderling niet langer tegenspreken. Eene andere kom vattende riep hy: ‘lang leve de Geuzen! -’ en dronk. Allen, zelfs Godmaert, antwoordden door blymoedig gejuich, als of zy over den vyand gezegepraeld hadden.

‘Lodewyk’ zeide Van der Voort ‘gy zyt een hupsch en braef jonker. Onze naem verschrikt u, dat zien ik wel: doch zoodra gy ons beter kennen zult zal dezen afkeer vergaen. Ik kan niet gelooven, dat gy ooit om eenige rede, de Spaensche zyde zoud kiezen en den moed welken gy daereven getoond hebt, tegen uwe broederen de Geuzen keeren.’

‘Neen, Van der Voort, nooit!’ antwoordde Lodewyk ‘niemand weet wat rede ik heb, om de Spaenjaerden te haten;- eventwel wil ik hen, in hunnen verraderlyken aerd niet navolgen.’

Alles was nu weder op zyne plaets geschikt. Het oude wyf had het bloed van den wand gevaegd: De stoelen waren gerecht, de potten weder gevuld. Allen hadden zich in hunne vorige zetels nedergezet en de zael weêrgalmde op nieuw door den herhaelden roep: leve de Geuzen!

Schuermans wilde, niet tegenstaende het aendringen zyner vrienden, in de kamer blyven; om zoo hy zei, met Lodewyk nader kennis te maken. Kwaed van aerd kon hy toch niet zyn; mits niet het minste teeken van haet of gramschap op zyn gelaet te lezen was.

‘Laet ons nog eens drinken’ sprak Godmaert ‘en verleent my een luttel tyds aendacht, opdat ik u uitlegge, waerom gy dezen nacht geroepen zyt.’ Na gedronken te hebben sprak hy:

‘Gylieden weet wat smaed de kardinael van Granvelle, over alle de edelen onzes Vaderlands geworpen heeft, met ons den naem van bedelaren toe te eigenen. Ons land hebben zy met spaensche soldaten omzet,

om ons te doen gevoelen, dat wy slaven in eene wyde gevangenis waren.- En nu nog, durven zy ons als gekochte slaven toespreken en handelen. Dat ze schrikken! de belgsche leeuw zal door de knarsing zyner tanden, wel eens de schakels der lastige ketens doorbyten.- En dan, zal onze Schelde, duizenden van spaenjaerden den visschen der wyde zee ten roof dragen!- Om de ure der verlossing te verhaesten, hoeft er nu alles ingespannen te worden wat mogelyk is. Lodewyk! luister wel na dees. Het raekt u alleen. Wanneer een booswicht door het noodlot sterk gemaekt, den zwakken rechtzinnigen onderdrukt; mag dan deze, zoo de hemel hem schynt te verlaten, het onrechtvaardige geweld zyns vyands niet tegengaen en zich wreeken, al waer 't door verradery?’

‘Neen’ antwoordde Lodewyk ‘verradery, myneedigheid, mag niet gepleegd worden. Dit heeft de godsdienst en gy zelve my geleerd.’

‘Dit weet ik wel, Lodewyk, doch zie wel in, dat wy niet dan door kromme wegen ons doel kunnen bereiken. Zoo wy allen als gy, over de zaak dachten; zouden wy weldra van den lyst der volken gevaegd zyn. Wy moeten list tegen geweld stellen: alles plegen wat hen maer mag ontrusten.- En denkt gy, Lodewyk, dat één onder hen den dood niet verdiene? zy hebben ons onze vryheden ontnomen en tot slaven gemaekt. Zy hebben onze vrouwen ongestraft verkracht: onze dochters ongestraft onteerd: onze broeders ongestraft gemoord!..... En wy- wy!- het aloude krygsvolk van Ambiorix, wy zouden onze

dolken laten roesten; met de armen toegevouwen het bloed onzer vrienden zien rooken! - En niets tot wraek hebben, dan de wanhopige vringing onzer vuisten en het doemen onzer vyanden?!..... Neen, het bloed dat my, niettegenstaende myn ouderdom, nog warm door de aderen loopt, wil ik den lande myner vaderen opofferen.- En den laetsten spaenjaerd, met wellust de ziel uit het lichaem rukken!’

Hy zweeg eenige oogenblikken, want te zeer was zyn hart, door spyt en toorn ontroerd.

‘Weet dan’, ging hy na eene korte poos voort, ‘dat Philips het smeekschrift zyner nederlandsche onderdanen, met smaed verworpen heeft, en aen onze Gouvernante Margareta uitdrukkelyk heeft bevolen de doemniswaerdige Inquisitie niet te laten verslappen: de nieuwe Bisschoppen te bevestigen en meer andere middelen om ons tot het uiterste te brengen; Granvelle tergt ons nog uit het midden van Spaenjen!- De Prins van Oraenjen, de Graven van Egmont en Van Hoorn en alle andere vaderlandsvrienden van Brussel wakkeren ons, Antwerpsche Geuzen, aen om zoo veel volk als mogelyk by een te zoeken tegen de groote omwenteling die welhaest gebeuren zal, gelooft my.... En dan zullen wy onze verdrukkers doen zien, dat wy niet verbasterd zyn en zoo min als onze vaderen, de beheersching der vreemde volken verdragen.’

Hier zweeg de gryze redenaer- en zyne kom vattende, riep hy door de anderen toegejuicht: ‘Leve de Geuzen!’

Allen hadden in het diepste stilzwygen geluisterd,

toen hy nog sprekende was; maer nu hy zweeg begonnen zy weder op nieuw te drinken: luidkeels de spaenjaerden te doemen en hunne harten door wederzydsche aenwakkering tot wraek op te tuigen. Het oude wyf door vaek overwonnen, zat in eenen hoek der kamer te ronken. De oploopende doch goedaerdige Schuermans, had zyne wonde bykans vergeten en dronk ten besten met zyne gezellen, op de toekomende vryheid des Vaderlands en de afschaffing der Inquisitie.

Onderwyl had Godmaert, den verwonderden Lodewyk een weinig ter zyde getrokken, en zocht hem door alle middelen tot zyne staetkundige gedachten over te halen. Reeds hadden zy eene halve uer te zamen gesproken, wanneer Lodewyk op eens uitriep:

‘Wel nu dan Godmaert, ik betrouw my op uwe vaderlyke zorg.- De Bybel, dat ik zwere!’

Nu werdt den Bybel op de tafel gebragt en Godmaert eerbiediglyk zyn hoofd ontdekkende, waerin hy van allen gevolgd werdt, sprak met plechtige stemme tot Lodewyk:

‘Jongeling! gy zweert by de heilige passie ons liefs Heeren Jesu Christi: dat gy uwe broederen de Geuzen, overal zult bystaen: dat gy zult stryden met lyf en have tot het verjagen onzer gemeene vyanden - en dat gy zult gehoorzamen aen het hoofd welk gy en de anderen u zult verkozen hebben. Wat uwe Godsdienstige gevoelens aengaet, niemand zal u daer over rekening vragen.’

Lodewyk hief zyne regterhand in de hoogte: ‘dit zweer ik by mynen God en myne eer’ riep hy.

Nu werdt er braef, op zyne gezondheid gedronken en Schuermans zelf reikte hem vriendelyk de hand.

‘Heeren’ sprak Godmaert ‘de dag stipt in het oosten: de tyd wordt kort. Daerom is het noodig dat ik u, met weinige woorden, het overblyvende myner taek uitlegge. By het dorp Zoersel woont Wolfangh, die met eene bende van omtrent twintig boeven, reeds lang de galg ontloopen is en veel kwaed doet, zoowel aen Belgen als aen Spaenjaerden. Dezen man moet ik door Prinses bevel, gy weet het, door geld of eenen anderen middel poogen tot ons te trekken. Wy allen zyn openbaerlyk voor Geuzen gekend; dus zou dit met bedektelyk door ons kunnen uitgevoerd worden. Lodewyk alleen beveel ik, uit kracht van zynen eed, zich by Wolfangh te begeven.’

‘Het is bitter’ antwoordde Lodewyk ‘de eer der vrymaking des Vaderlands, met dieven en galgenaes, te deelen: doch nu ik door mynen eed gebonden ben, zal ik my volgens uwe bevelen gedragen.’

‘Morgen of later, na de omstandigheden,’ hernam Godmaert ‘zal u een schriftelyk order gegeven worden. Gy zult volgens den inhoud deszelfs getrouwelyk te werk gaen.- Nu heeren, ik heb u verder niets meer te zeggen; dan alles geheim te houden. Ik heb in deze vergadering myn oogwit bereikt.- Lodewyk, Geertruid noodigt u morgen ten noenmael.’ En hy wierp zich den mantel voor de borst,- en vertrok. Lodewyks oogen schitterden van blydschap. De naem zyner lieve Geertruid had den nevel zyner duistere gedachten verdreven - en hy ook nam blymoedig zyn afscheid van de halfslapende Geuzen.

Koenraet en Van der Voort namen Schuermans onder den arm en na dat zy allen het vertrek geruimd hadden, werdt de deur gesloten- en het huis in de diepste stilte gedompeld.

II.

'Reptile! - dost not dread the arm of an honest man, when raised against thee in just anger?'

F. COOPER's *Headsmen*.

In de keizerstraet stond een gebouw, waervan de gevel met zyne trapjes, zich ver boven de andere daken verhefte. Eene wyde poort, waerop schoon gesnedene beeldwerk en duizenden nagelen waren, stond gapend open. Het groote getal vensters, welke op de straet uitkwamen, waren met zware yzeren traliën voorzien. Deze verzekering was ten uitersten noodig; mits de dieven en roovers in dien tyd van beroerte en mistrouwen, zich wonderlyk vermenigvuldigd hadden: - en de handhaving der wetten dusdanig was verslapt, dat de kwaeddoeners, by klaren dage, den borgeren hun geld ontroofden.

t.o. 21

Dit huis hetwelk eer eene gevangenis geleek dan het verblyf eens edelmans, was de wooning van Godmaert.

In eene diepe zael werd het noenmael opgedischt. - Daer zat de gryze weduenaer, met ontdekte hoofde, by het oppereinde der tafel. Nevens hem zyne lieve en eenige dochter Geertruid, waerlyk een kostelyk juweel onder hare kunne. Schoonere wezenstrekken, edeler uitdrukking, zedigere houding, kon men by geen andre vrouwpersoon aentreffen. Het hair was heur niet, als by anderen, boven het hoofd gehaald, maer daelde aen beide zyden harer roosverwige kaekjes neder en vormde van haer bekoorlyk aengezicht, een zoo schoon ovael als ooit schilder malen kon. De maegdelyke borsten waren zediglyk onder haer keurslyf geprangt en aen een wereldsch oog ontdoken.

Een beminnelyke en zuivere grimlach zweefde nu, over hare lippen. - en hare oogen waren met een gevoelen, waerover zy zich niet schaemde, op eenen jongeling die over haer geplaatst was, gevestigd. Deze jongeling was haren beminden Lodewyk. Hy ook, zat eerbiediglyk en stilzwygend. De tegenwoordigheid van een' persoon, die aen het ander einde der tafel zat, en wiens blikken hem yskoud op het hart vielen, weêrhielden hem van met Geertruyd een minzaam gesprek te houden.

Die, welke de gelieven met zulke styve blikken aanzag, was Valdès: een voornaem spaensch heer, die door toedoen des kardinaels, veel vermogen by de Gouvernante verkregen had. Door Godmaert was hy

altd vriendelyk onthaeld geweest; want zeer gevaerlyk was het, zich den haet dezes Spaenjaerds op den hals te halen. Een fluweele mantel, waervan de kraeg met goud gestikt was, bedekte zyne schouders. Zyn dolk was ook rykelyk met gesteente bezet; en hing hem als een schitterend sieraed aen den hals.

Altd had Valdès, neiging en liefde tot Geertruid getoond; doch altd werd hy beleefdelyk afgewezen. Daerom staerde hy nu, met nieuwsgierigheid op den jonker, en verstond de tael, die de gelieven in elkanders oogen lazen.

Lodewyk noch Geertruid, waren des Spaenjaerds vrienden. Godmaert was het alleenlyk uit staetkundige rekening. Dusdanig dat er in het eerst, eene groote stilte in de zael heerschte.- Godmaert willende zynen lastigen genooden eenige nuttige verklaringen onttrekken begon het gesprek met de vraeg:

‘Wel heer Valdès, wat zegt gy van de zaken?- zouden de beroerten haest gestild zyn?’

‘Och dit weet ik niet, heer Godmaert,’ antwoordde de Spaenjaerd; ‘doch ware ik de Koning Philips, zou ik haest met dit graeuw en die weinige slechte edelen, gedaen hebben!’

‘Geloof gy dat, Valdès?’ hernam de Geus, met eenen spytigen grimlach; ‘weet gy niet dat het vlaemsche volk, nooit met geweld ten onder gebracht is? - Dat uwe Koning alle zyne soldaten beurtelings in de Nederlanden zende: dat hy alle de inwooners volgens zynen lust vermoore; dan zal dit, ons Vaderland, nog vyanden uit het graf opzenden, tegen zyne bloeddorstige verdrukkers.’

‘Godmaert, gy handelt onze natie niet wel.- Waerom wilt gy voor de Spaensche edelen gaen? - Heeft onze Koning geene rede om zyn volk voor te staen?’

‘In zyn land, ja.- In ons land, neen.’

‘Arm als gy zyt, van duistere afkomste, zyt gy al te hoovaerdig van niet voor zulk eene heerlyke natie, als de Spaenjaerden zyn, te zwichten!’

De oude Godmaert, die zulke lasterende tael van zynen genooden niet verwacht had, kon met alle zyne staetkunde zich niet langer wederhouden. Een brandend vuer rees hem door de aderen en zyn bloed kwam, tot in de rimpels van zyn voorhoofd, zîch vertoonen.

De Spaenjaerd, die met inzicht den gryzen Vlaming vertoornde, ging met eene geveinsde matigheid voorts:

‘Wel, Godmaert! denkt gy niet, dat alle die muitmakers, die Edelen, welke zich Geuzen noemen, beter zouden doen de Spaenjaerden te dienen, dan als bedelaren met slechte kleederen, het graeuw tot woelen op te maken?’

‘Valdes!’ antwoordde Godmaert met eene bevende stemme ‘gy vergeet dat ik een Belg ben. - Zoekt gy my in myne wooning te hoonen? - Spreek dan recht uit!’

‘Ho! gy bedriegt u edele Godmaert’ hernam de arglistige Spaenjaerd ‘u en weinige anderen wil ik daer uit zonderen; doch van dezen zyn er nog velen, welke zonder 's Konings gunste zoo arm zouden zyn als de anderen.’

‘Gy zegt dat wy arm zyn Valdès? Hadden wy den inwooneren eener verafgelegene wereld, het bloed tot den laetsten druppel afgezogen, als gy den Amerikauer gedaen hebt, zouden wy ook ryk zyn. Wat aengaet de gelykheid die wy met de spaensche Edelen eisschen, is meer dan billyk, daer wy op ons eigene Vaderland zyn. - Dat wy geene vreemde meesters hebben mogen, zullen de voorvallen beter getuigen;- en dan zullen wy zien of de Spaenjaerden zoo veel moed hebben, als hun lasterende hoogmoed schynt te beloven!’

De Spaenjaerd grimlachte met eene verachtende uitdrukking, en scheen een groot vermaek in des gryzaerds toorn te vinden.

Lodewyk beefde in alle zyne lidmaten. Tienmael had hy reeds het rapier, dat aen zynen stoel hing, met angst in de vuist gevrongen; doch Geertruids smeekende blikken, hadden hem wederhouden des Spaenjaerds lasterenden mond te sluiten.

Het noenmael was ten einde. De dienaren die de schotelen afgenomen hadden, stonden met bange nieuwsgierigheid op het gezegde te luisteren. De Geus gebod hen de zael te verlaten en niet zonder bevel weder te komen.

‘Geertruid!’ sprak hy, zich tot zyne dochter keerende ‘ga in de boekzael. Dat Lodewyk u volge.’

Nu bleef hy alleen met zynen Spaenschen vyand.

De boekzael was een vertrek van groote ruimte en geleek wel de beuk eener kerk. Eenige boekdeelen in folio, welke hier en daer als verloren lagen, hadden

haer dien edelen naem verdiend. Beter ware het geweest deze plaets, de wapenkamer te heeten, mits menigvuldige zwart verroeste helmen, harnassen, slagzwaarden, wapenrokken en meer andere krygsuitrusting er tegen den naekten muer bingen. Eenige schilderyen, door Frans Floris, Hugo, Van Hort, Grimer en andere Meesters, kunstig naer het leven afgemaeld, versierden het diepste der zael. Niet al te klaer was het vertrek, zelfs by de middagzon; daer de duizendkleurige vensterglazen niet dan een twyfelachtig licht doorlieten. In eenen hoek stond een klein altaer, met een ebbenhouten kruisjen en eenige maegdenbeelden versiert. Voor dit alles de knielbank, gewoone plaets waer Geertruid zoo menige gebeden, vuerig en zuiver, den Schepper had toegezonden.

De gelieven traden stilzwygend deze kamer binnen.

‘Lodewyk, lieve Lodewyk!’ schreidde het beminnellyke meisje, in tranen uitberstende, ‘ik kan den hoon die zy de gryze hairen myns vaders toebrengen, niet langer aenzien. - Zy hebben door smaed en laster zyne dagen verkort;- en menigmael hebben des gryzaerds tranen, met de mynen gemengd, als beken over onze wangen gestroomd..!!’

Nu kon zy geen woord meer uitspreken. Angstige snikken en bittere zuchten was alles, wat zy op Lodewyks troostende beden antwoordde.

‘Geertruid’ sprak hy smeekende ‘och stil u een weinig?- De dag komt aen dat alle onze rampen zullen eindigen. Eene koorts van woelen is onder het

gemeene volk.- Welhaest zullen wy dien smaed, tot de laetste vlek met spaensche bloed uitvagen.’-En hy weende met bitterder snikken dan het zwakke meisje; doch met zyne tranen, vloeide hem een koud zweet van geklemde razerny over de wangen.

‘Lodewyk’ hernam het zuchtend meisje ‘hebt gy niet gezien, met wat een’ helsche wellust die Spaenjaerd, myns vaders lyden heeft gesmaekt? - en den bitteren toorn myns ouden vaders kan hem ten grave doen neigen! - zal hy dan deze verachting zonder wraek moeten uitstaen?’

‘Lieve Geertruid!’ antwoordde Lodewyk op zyne knieën voor haer gebogen - en hare twee handen stuiptrekkende in de zynen vringende ‘gebied my.- Wil ik myn rapier door Valdès ligchaem jagen?- Wil ik u het hart van den Spaenjaerd, bloedig en rookend, ten geschenke geven?’

‘Oh neen! neen,’ snikte de verschrikte Geertruid ‘Lodewyk, gy zyt ook een wreedaerd!’

‘Wel wat zal ik dan tot uwer vertroosting doen, Geertruid?’

‘Zuchten en tranen storten, over 's Vaderlands slaverny - tot den dag van wraek en verlossing!’ sprak zy met eene krachtige stemme.

Nu vatte zy het brandend hoofd haers beminden en klemde het met opgetogenheid tegen hare heigende borst. Daer zaten zy als twee engelen te weenen. Hunne blonde hairen gemengd: hunne handen te zamen gevrongen: hunne gloeiende wangen vast tegen elkaêr geprangd: hunne zielen op hunne lippen zwe-

vende: de wederzydsche jaging hunner weemoedige harten gevoelende.....

Zoo bleven zy lang hunne tranen mengen en als kinderen gevoelloos te snikken, tot dat Geertruid het vuer van Lodewyks borst, door hare kleederen voelde dringen. Zy ontwaakte als uit eenen naren droom, en haren minnaer zachtjes van haer stootende, zette zy zich op de knielbank neder - en zocht in den Hemel, waertoe zy hare zuivere ziel met het gebed verhief, eenen troost die zy zelfs op de borst hares beminden, niet gevonden had.-

Lodewyk zag zyne Geertruid met verrukking aen, en luisterde godsdienstiglyk het suizelende gebed na. Gedurig kwam de naem hares gryzen vaders, langzaam en weemoedig, over 's meisjes lippen. Lang bleef zy met het hoofd op de knielbank, als in eene hemelsche aenschouwing, verzonken liggen. De jonker door eerbied opgetogen, buigde zich achter haer ten gronde. Met zamengevoegde handen scheen hy in haer gebed te deelen; doch aen zyne vurige minneblikken was het zichtbaer genoeg, dat de liefde hem tot een afgodendienaar gemaekt had; - mits hy het meisje als eene Godheid aenbad.

‘Lodewyk, waer zyt gy?’ riep Geertruid de kamer rond ziende.- Zy bemerkte den verrukten jongeling haer met liefdesblikken aenziende-en stond op. Zachtjes naderde zy den nog nedergebuigden Lodewyk, en hare lippen daelden, ten pryze zyner aanbidding, op hares minnaers brandende voorhoofd neder.

‘Wel’ vroeg zy ‘vind gy niet dat een zuiver gebed, de menschen als een hemelsche balsem vertroost?’

Lodewyk stond verbaesd over de schielyke verandering welke hy op 's meisjes aenzicht bemerkte.

‘Geertruid’ sprak hy, als verdwaeld nevens haer gezeten zynde, ‘in myne verrukking heeft den Hemel my toegeschenen. - Ik heb u als een Engel by God gezien!’

‘Ho! ja zeker,’ antwoordde zy minzaem lachende ‘zoo kan eene godvruchtige ziel zich altyd met God vereenigen; - en dáér aen 's werelds rampen onttogen een' voorsmaek der hemelsche vreugd genieten. Die wellust kennen de goddeloozen niet!’

Lodewyk staerde verwonderd op zyne minnares. ‘Gy zyt de Godsdienst zelf!’ sprak hy. ‘Op uw gebed zal den Heer onze liefde zegenen.’

‘Ja Lodewyk, ik hoop dat den smaedkelk haest van myns vaders hoofd zal gekeerd zyn- en dan.....’ en zy bloosde.

‘En dan’ voegde de jongeling er by ‘zullen wy den zegen eens priesters, over ons roepen: te zamen door liefde en zorgen, de dagen onzes ouden vaders verlengen en - onze zonen eenen eeuwigen haet tegen de Spaenjaerden indrukken!’

‘Zeg my’ vroeg het blozende meisje om het gesprek af te wenden ‘wat middelen zult gyliden in het werk stellen, em het edele doel der verlossing te bereiken?’

‘Geertruid, er zullen schriklyke voorvallen gebeuren’ antwoordde Lodewyk ‘nu wy door onderdrukking, tot het uiterste gebracht zyn, en geene macht hebben om den Spaenjaerden openbaerlyk den oorlog aen te doen; moeten wy godsdienst en eer vergetende

boeven en menschen die beules handen ontloopen zyn, daertoe gebruiken.’

‘Wáér is het Lodewyk, dat ik nooit den beelden eenigen smaed zal toebrengen;- doch daer het lot ons al te hard drukt,- als ik den laster en pyn, welke zy mynen vader aendoen, in overdenking neem; raed ik u zyne bevelen zonder achterdenken te volgen. Ik versta wel dat op dit langgewenschte oogeblik, vele gruweldaden tegen onzen heiligen Godsdienst zullen gedaen worden-maer als er geene andere middelen zyn, laet dan de verwaelden begaen en wy, kinderen der ware Kerk, zullen alles nog prachtiger dan te voren herstellen. Beloof my, Lodewyk, dat gy nooit in de godvergetene gevoelens der beeldenvyanden zult deelen?’

‘Dit zweer ik by den God die my hoort’ sprak Lodewyk op eenen plechtigen toon.

‘Wel dan’ hernam Geertruid ‘laet het volk, euvels begaen die wy niet kunnen beletten. De spaensche verdrukking, heeft hen eenen doodelyken haet ingeboezemd, voor al wat Spaensch is, zelfs den Godsdienst.- Doch zy zullen van hunne dwaling terug komen wanneer de verdrukking zal over zyn. Daer van ben ik.....!’

Zy zweeg. De stem hares vaders weêrgalmden als de donder, tegen de muren der zael. Angstig luisterden zy beiden, om de oorzaak van dit gerucht te vernemen.

‘Spaensche bloedhond!’ schreeuwde Godmaert ‘vertrek uit myne woning. Zet nooit weder voet over den dorpel. Gy slang!’

‘Wel gy arme Geus’ antwoordde Valdès ‘wat let my, dat ik u niet op dit oogenblik, als een knecht behandle.’ Godmaert brulde van toorn, omdat hy zich om andere oorzaken, niet wreken durf.

Nu sprong Lodewyk, briesschende zyn rapier uit de scheede trekkende, naer de deur. Geertruid, bleek van angst, hechtte zich aen zyne kleederen vast:

‘Lodewyk! ach Lodewyk! wat gaet gy doen?’

‘Myne handen in het bloed dezès Spaenjaerds doopen!’ schreeuwde hy, zich met geweld uit 's meisjes armen rukkende - en vloog als een pyl de boekzael uit. Geertruid volgde hem en poogde nogmaels hem te wederhouden.- Het was te vergeefs.

Met eenen arm door haet en liefde gestyfd, vatte hy de keel van den Spaenjaerd - en deed zyne tong blaeuwverwig op zyne lippen komen.

‘Gy laffe versmader eens weerloozen gryzaerds!’ riep hy uit, den Spaenjaerd op den vloer nederwerpende ‘geef uwe verachtelyke ziel den Schepper weder, want uwen laetsten snik gaet over uwe lippen!’ - En hy neep zynen vyand dusdanig dat hy roerloos en zwart op den grond lag.

Godmaert was van toorn en bange vrees, op eenen leunstoel nedergezakt. Daer zat zyne dochter weenend aen zyne voeten; haren vader wanhopig roepende, als of hy hare bede hooren kon.- Hare vingeren joeg zy door zyne gryze hairlokken en zyne wangen poogde zy door brandende kussen te warmen. Op eens draeide zy het hoofd om, en zag Lodewyk met den punt van zyn rapier, op de borst des Spaenjaerds drukken.

Huilend verliet zy haren gevoelloozen vader en hechtte zich zoo vast aen Lodewyks wambuis, dat zy hem achteruit trok en belette deze moord te volbrengen. Hy zocht door nydig geweld hare armen te ontgaen, om zyne wraeklust te voldoen; doch de wanhopige Geertruid hield zoo veel te vaster, dat zy in des jongelings dwaze blikken, niets dan bloeddorstige razerny lezen kon.

‘Lodewyk!’ riep zy op haren vader wyzende ‘dáér-dáér ligt het slagoffer uwer oploopenheid!’

De jonker het zyn rapier op den grond nedervallen en vergat zynen vyand om Godmaert ter hulp te vliegen. Met een, had hy stoel en gryzaerd geligt en liep er een ander vertrek mede binnen. Hier deed hy, door Geertruid geholpen, Godmaerts oogen ontsluiten.

‘Waer is hy?’ vroeg de vader met eene zwakke stem.

‘Hy ligt op den vloer te zieltogen’ - antwoordde Lodewyk ‘het spyt my dat ik zyn bloed niet vergoten heb. Mocht ik het nog doen!’ Hy scheen des gryzaerds verlof daertoe te vragen. Godmaert zou zeker, woorden van verzoening gesproken hebben; maer de gedurige omhelzingen en hartsdrukkingen zyners dochter, lieten hem zulks niet toe.

‘Ach lieve vader!’ schreidde zy van blydschap weenende ‘God heeft myne bede gehoord. - Gy leeft, oh!.....!’ Van bittere droefheid en krankzinnige vreugd afgemat, zonk zy grimlachend op den schoot hares vaders neder. De roozen harer wangen verdwe-

nen: hare oogen sloten zich - en zy bleef bleek en koud onder de zoen des gryzaerds liggen.

Lodewyk schoot onrustig toe; doch nu ging de deur der kamer open en de Spaenjaerd kwam schuimend op hen aengeloopen.

‘Dáér, dáér! Lodewyk’ riep Godmaert, op een' aen den muer hangenden degen wyzende ‘bewaer uwe machteloze vriendin van des moorders handen!’

Lodewyk den degen vattende stelde zich vóór zyne minnares.

‘Komt gy van de dooden terug?’ riep hy Valdès toe ‘wilt gy een' gryzaerd nog meer hoonen?’

‘Neen, neen, vlaemsche verraders!’ antwoordde de Spaenjaerd ‘ik koom u allen den prys uwer baldadigheid brengen’ - en hy stuerde den punt van zyn wapen op des jongelings borst; doch deze, te kundig in den wapenhandel, wist alle zyne toegezondene steken af te weeren.

De gryze Godmaert klemde zyne dochter met bange zorg tegen zyn hart, en wakkerde Lodewyk aen niet te deinzen. Daertoe had hy geene aenwakking noodig, want het bloed liep des Spaenjaerds handen af en hy verliet weldra al vloekende de kamer. Lodewyk wierp hem de zware deur voor het aenzicht en liet hem zynen toorn op de muren uitwerken.

‘Schelmen!’ riep de razende Spaenjaerd ‘gy zult haest uwe roekeloosheid betreuren. Dat den ouden Geus zich bereid make eene gevangenis binnen te treden! Mynen naem en eer wil ik verliezen, zoo ik dien muiter niet in beules handen breng!’

Meer anderen smaed en bedreigingen sprak hy tegen hen uit, doch hier werd weinig acht op gegeven; doordien zy zorgelyk bezig waren met Geertruid tot het leven te roepen. Eindelyk verliet de vertoornde Valdès de wooning van Godmaert, en ging zeker op een ander de wraek beramen, die hy hen zoo driftig had toegezworen.

Geertruid was ontwaekt en tusschen haren vader en Lodewyk gezeten. Allen waren zy zoodanig afgemat, dat geen van hen woorden vond, om zich over de zoo even gebeurde voorvallen uit te drukken. Na een lang stilzwygen begon Godmaert eerst, en zeide:

‘Nu ziet gy dat de tyd daer is om het lastige juk voor altyd af te schudden. Dit zal ik poogen te weeg te brengen, al ware het dat alles wat ik bezit er aen moest blyven. Myne Geertruid’ en hy kuste ze ‘is eenen schat, Lodewyk, dien ik u schenk en welke zeker meer waerdig is, dan het goed dat zy u geven kan.-Doch gy weet wat ik u gezegd heb; een spaensch oog zal uwen Echt niet zien. Voor dat wy wederom vry zyn, als onze vaders, zult gy met Geertruid niet onder één dak wonen.-Om dan uw geluk en de vrymaking des Vaderlands te verhaesten, zult gy morgen uw paerd vroeg doen zadelen en na Wolfanghs verblyf trekken.- Het spyt my dat wy den kwaeddoener gebruiken moeten, maer de nood is een onverbreekbare wet. Zoo er gruweldaden begaen worden, zullen de nakomelingen ons verontschuldigen; wanneer zy overwegen zullen wat haet en wat toorn ons de Spaensche verdrukking inboezemde.- En gy, myne lieve

Geertruid, zoo gy de Heiligen die gy eert en het afbeeldsel van den God die gy aenbid, met voeten ziet vertreden, beschuldig uwen vader niet van goddeloosheid.- Gy weet met wat zorg ik u den heilzame gevoelens der godvrucht, door woorden en werken heb aengeprezen.'

'Ja, ja, vader' viel Geertruid hem in de rede 'gy zult altyd, dit weet ik, Godes vrienden, de Heiligen, in eere houden, opdat zy u en ons beiden voor grootere rampen bewaren. Laet het verdwaelde volk maer begaen. Zoo de Spaenjaerden, die u zoo veel leed toebrengen maer ons land verlaten, zullen wy door zorg en vlyt alles tot zynen vorigen stand brengen, opdat hunne heiligschendende gevoelens niet tot de nakomelingen overgaen.'

'Loffelyk is uwe rede' sprak Godmaert 'dan zullen wy onze kinderen, eene onbesmette vryheid en den Godsdienst onzer Vaderen zuiver overleveren.'

Nu riep hy Lodewyk een weinig ter zyde - en na hem eenige inlichtingen aengaende Wolfangh en zyn verblyf gegeven te hebben, reikte hy hem eenen gesloten brief, om aen denzelven over te handigen. Hy verzocht van den jongeling dat hy zou vertrekken om hen de rust die zy noodig hadden, te laten nemen en hemzelve tot zyne reis te bereiden. 'Wat verlangt gy meer?' vroeg de gryzaerd, ziende Lodewyks smeekende blikken.

'Dat weet ik, vader' antwoordde Geertruid.

'Wel wat is dan de zaek?' vroeg Godmaert nogmaels.

‘Niet waer Lodewyk’ hernam het meisje, met eenen minnellyken grimlach ‘dat gy wel een afscheids-zoen, ten loon uwer dapperheid zoud begeeren?- Zoo myn vader het toelaet, wil ik u dien geerne geven.’

‘Wat gy met een zuiver hart doet kan in myne oogen niet misstaen’ antwoordde Godmaert.

Lodewyk plaetste eerbiediglyk zyne lippen op Geertruids blozende wang: boog zich voor den gryzaerd: zuchtte tweemaal - en vertrok.

Een zachte slaep, deed welhaest den gryzen Godmaert en zyne dochter de geledene pyn vergeten.

III.

Les Flamens aiment fort peu les autres nations, et ont été si adonnés aux armes et si remués qu'ils n'ont jamais peu vivre en paix.

CHARLES BOSCARD. *Discours des Empires.*

De zon verhefte zich langzaam en heerlijk op den purperen gezichteinder. Eene harer stralen viel schuins op het vensterglas van Lodewyks kamer; - en deed des jongelings oogen ontsluiten. Onrustig rees hy van zyne bedstede, en na zich een' oogenblik voor den Schepper gebuigd te hebben, kleedde hy zich, gordde zich het rapier om de lenden, kuste menigmael het beeldtenis zyner lieve Geertruid, steeg te paerd- en doorkruiste de straten die hem naer de Kipdorppoort zouden leiden.

Hy verwonderde zich over de menigte gewapende mannen, die met hem, by afwisseling denzelfden weg

t.o. 37

volgden. Vele ruiters reden hem voorby, en de straten weêrgalmden onder de zware stappen hunner menigvuldige paerden. De vrouwen en kinderen traden langzaam en by hoopen voort.

Lodewyk, die niet verstaen kon, wat de oorzaak van dezen vroegen tocht mocht zyn, naderde een' der ruiters, die gelyk de anderen met snaphaen en dolk gewapend was, - en vroeg hem waerom zy dus allen denzelfden weg volgden, en rustig en welgemoed ten kryge trokken.

‘Wel jonker Lodewyk!’ antwoordde de ruiter hem beziende ‘weet gy niet dat er heden, een buitengewoone preek by Burgerhout zal plaets hebben?’

‘Ho ja, Schuermans!’ riep Lodewyk, die het zich herinnerde ‘ik was het waerlyk vergeten. - Maer waerom gaet gylieden dus gewapend?’

‘Denkt gy jonker, dat wy ons als lammeren aen de Spaensche wraek willen bloot stellen?’ sprak de Geus lachende ‘zoo wy ongewapend waren, zouden zy niet aarzelen ons allen ter plaetse te moorden; maer nu zy ons in 't geweer zien durft dit laffe gebroed ons niet te na komen.’

‘Geve God’ viel de jonker in ‘dat zy haest ons ongelukkige Vaderland verlaten!- Heer Schuermans’ hernam hy ‘ik ben ten uiterste verheugd, daer ik zie dat uwe wonde geene kwade gevolgen zal hebben - mits gy reeds uw paerd kunt beklimmen.’

‘Gy hedriegt u, jonker, ik kan nog niet zonder hulp opstygen. Ik verzeker u dat groote pynen my soms aenvallen; doch daer geef ik niet om.’ Hy lachte. ‘Nog

twee duim, Lodewyk, en gy had my waerlyk voor altyd den mond gesloten;-maer nu is het niet veel.- Zoo een lapje vel en vleesch!

‘Gy vergeeft my zeker deze wonde, Schuermans?’

‘Ja gewis, vergeef my maer myne dwaze woorden.’ Hy nam intusschen de hand van den jonker, drukte dezelve vurig in de zyne, en sprak met nadruk: ‘Een vlamming draegt den vreemdeling alléén haet en wraeklust toe!- Wy zyn de beste vrienden der wereld, op voorwaerde dat gy den naem van Geus als eene waardigheid aenveerd.’

‘Dit heb ik immers, met de hand op Godes woord gezworen’ antwoordde Lodewyk.

Zoo reden zy op een' matige tred voort. By wylen werd hun gesprek wel eens verbroken, door dien dat demenigte hen soms van malkanderscheidde; doch dan weder hernomen. Hier en daer vloog deschreeuw: leve de Geuzen!!- een onvoorzichtige mond uit- en dan liep het gejuich, morrende door alle de monden, en ging zich verre van daer in andere straten verliezen. -Eindelyk kwamen onze ruiters by de Burgerhoutsche poort.

‘Hou staen! Heer Lodewyk’ riep zyn makker. ‘Styg af!- Hier hebben wy het beste bruin bier dat er in Antwerpen te vinden is’ - en hy wees hem een uithangbord, waerop een dier kunstig geschilderd was, met dit opschrift:

**in het varcken is 't goed om syn
men tapt er bier en brandewyn.**

‘Styg af dan, Lodewyk! - 't is hier goed om zyn voor die geuzenschotelen hebben. - Eh! hospes-ras, kom dan! help my een weinig, want ik kan moeielyk van het beest.- Is den Mechelschen bruinen goed?’

‘Eigen lof stinkt’ antwoordde de waard, terwyl hy Schuermans van het paerd ligte ‘den edelen drank welken ik u zal voor zetten, zal zichzelve pryzen.’

Een knecht vatte beide de dieren, en onze Geuzen traden de kroeg in. Na zy de eerste glazen geledigd, en eenigen tyd over den stand der zaken gesproken hadden, bemerkten zy dat een man van tamelyken ouderdom, en wiens haren grys waren, hen styf en angstig aenzag.

Zyne kleederen waren niet ryk, doch zuiver en zedig. Zyn berimpeld voorhoofd, en de droevige uitdrukking zyner gezonkene oogen, duidden genoeg aen, dat het leven dezès vroegtydigen gryzaerds, door zorgen en tegenspoeden gekort was. Eene kille traen blonk op zyne bruine wangen, en zyn hoofd hing hem op de borst neder. De goede Schuermans, die wel het beste hart der wereld had, kon dit niet langer aenzien. Hy naderde den mistroostigen man, en na hem vryelyk de hand gedrukt te hebben, vroeg hy hem wat de oorzaak zyner droefheid was.

‘Heeren!’ antwoordde hy treurig ‘uwe woorden hebben my zoo vele dolken door het hart gejaegd.’

‘Wie zyt gy dan?’ vroeg Schuermans.

‘Myn naem is Louis Van Hort.’

De twee Geuzen ontdekten zich eerbiediglyk het hoofd, en spraken:

‘Wees gegroet, kunstige Schilder!- Eer zy aen u Van Hort, onze vermaerde stadgenoot!’

De droeve kunstenaar, scheen aen hunne eerbewyzingen zeer gevoelig, en trachtte, zoo hy best kon, te grimlachen.

Lodewyk naderde hem, en vroeg op ernstiger toon, wat hem zoo droef maekte.

‘Gylieden weet niet’ antwoordde hy ‘met wat tederheid een kunstenaar zyne scheppingen bemint!- Een vader, die eene onvermydelyke wolk van ongeluk over zyne kinderen ziet ryzen, stort tranen over zyn kroost - en ik, stort tranen over het lot der beeldtenissen, de kinderen der kunst, die onze stad vermaerd en heerlyk onder alle de steden der wereld gemaekt hebben!.....’

De Geuzen zagen hem met verwondering aen. Zyne gelaetstrekken, die zoeven nog koud en ongevoelig schenen, waren nu door edele uitdrukking verlevendigd; heldere vuerstralen ontsnaptten zyne vochtige oogen.

‘Ik’ hernam hy ‘heb myn hart aen de toorts van vernuft en kunst gezengd.-Ik heb myn leven in eene gedurige koorts doorgebracht; - myne haren zyn grys geworden; myn voorhoofd heeft zich berimpeld, daer ik nog jong ben, - en dit, omdat ik, gelyk God zynen schepselen doet, de wezens die myn penseel geschapen heeft, deelen myner ziel bygezet heb om hen te doen leven!’

‘Waerlyk ik geloof dat uwe vrees niet ongegrond is. De beelden worden dagelyks gelasterd en versmaed,

en zullen op den dag der verlossing veel lyden' antwoordde Schuermans.

'Ja' hernam de Schilder 'en dan zullen zy myne tafereelen uit Godes tempel rukken, en myne hoop op onsterfelykheid, als dolle honden verscheuren. Mynen naem, met die van het oneindige getal Meesters, welke ons Vaderland gedragen heeft, voor altyd van de wereld vagen.- En de vreemdelingen zullen met wanhoop, op de naekte tempelmuren starende, tranen over de verscheurde tafereelen storten - en de stukken daervan, als heiligdom naer hun land mede nemen!'

De jonge Lodewyk kon den kunstenaer niet genoeg aenzien. Nooit had hy in 's menschen oogen zulk een edel vuer zien blikkeren. Hy stond in opgetogenheid verbaesd voor den Schilder, en poogde hem door vriendschapswoorden te stillen; doch Van Hort scheen al te wel verzekerd van de beeldstorming die eenigen tyd daerna gebeuren moest.

'In Onze lieve Vrouwe kerk hangt een myner tafereelen: op dit heb ik twaelf lange maenden, als zinneloos gewerkt; aen de wereld met myne schepping onttogen, twaelf maenden zonder ander gevoel dan kunst geleefd: door eene zorgende koorts myn leven tien jaren verkort!- en ik heb als de Grieksche kunstenaer voor het werk myner handen geknield en gebeden.'

Een zware zucht brak zyne stem.

'Ook' ging hy voort 'ben ik voor dit stuk alleen bezorgd, en heb ik den priesteren gesmeekt het in

verzekering te brengen; doch zy willen dit niet toestaen -en zeggen dat ik het hen verkocht heb.- Verkocht!' zuchtte hy 'ja, ik heb het hen verkocht. De nood drukte my - anders had mynen lydenden Christus, nooit uit myne kamer gegaen.'

Schuermans en Lodewyk verzekerden hem, zoo zy iets ter verzekering dezes tafereels konden bybrengen, dat zy niet verzuimen zouden hem hierin te helpen.

'Ik heb kracht en moed genoeg' antwoordde Van Hort 'om myne schildery te bewaren. Ik heb alles berekend. Op den dag der verwoesting, zal ik met roer en dolk, mynen Christus verweeren - en zoo denzelven van den muer valt, en van één eenige goddelooze hand geraekt word, zal ik myn bloed warm en rood, de Kunst ten slagoffer er over doen spatten!-Neen, myne duerbare schepping wil ik niet overleven!'

'Och heer!' viel de waerd hem in de rede 'wat geeft er dit nu aen, dat zy dit eens altemael aen stukken slagen? - Immers, gelyk het oude spreekwoord zegt: zoolang er een huis in Antwerpen zal staen, zal er een kunstenaer wonen.'

'Dat weet ik' antwoordde Van Hort, het hoofd schuddende 'maer de Nakomelingen zullen mynen naem niet kennen!'

Hy nam zynen hoed van de tafel, groette de Geuzen en verliet het huis, waer zyne bittere tranen over de Kunst gelekt hadden.

'Die vent is zot!' riep de waerd lachende.

Lodewyk en zyn makker stegen weldra te paerd, en gingen tusschen de scharen van volk, onder de Kip-

dorppoort door. Na de voorstad Burgerhout, met verdubbelden tred, doorgereden te hebben, kwamen zy eindelyk dáér, waer de predikatie zou gedaen worden.

Deze plaets hiet toen het Luisbekelaer. Het was een wyd stuk land, in gedaente een driehoek gelyk, waer van de langste zyde door de Herenthalsche vaert bewaterd werd. Hier waren duizende menschen verspreid. Allen, behalven vrouwen en kinderen waren gewapend. Velen lagen op den boord der vaert, en warmden zich in afwachting by de zachte morgendstralen: anderen te paerd, renden langzaam het wyde veld over. Verder in het midden stond een dikke wolk van menschen, waeruit menigvuldige stemmen in Iofpsalmen ten hemel gingen. De meesten der mannen hadden de geuzenschotels op hunne kleederen; velen droegen de gulde medalie met den bedelzak, als een vereenigingsteeken aen den hals.

Schuermans ontdekte menigen zyner vrienden onder hen. Na de zang ten einde was, rende hy hen grimlachend te gemoed. 'Alles is wel' suizelde hem Van der Voort in het oor 'er is een gebod afgelezen, van niet meer gewapend ter predikatie te gaen, - en nu heeft het volk, rechtstreeks tegen het gebod strevende, in grooter getal en beter gewapend, de wacht tot stilzwygen gedwongen.'

'Laet de Spaenjaerden maer begaen' antwoordde Schuermans 'zy bewerken hun' eigen smaed en verderf.'

Herman Stuyck, de prediker, klom op eenen heuvel van aerde gemaekt en met planken afgeslagen. Alle

de roeren werden te gelyk in de lucht afgeschoten, om het woelende volk tot stilte te roepen. In eenen oogenblik predikten verscheide leeraers op de boorden van het Luisbekelaer.

Een doode stilte heerschte onder het volk; gretig was het om de nieuwe leer, die tegen de Spaenjaerden streed, te ontvangen.

Deze preek was den Roomschen Godsdienst zeer vyandig, want de leeraren poogden te doen gelooven dat het gebruik der beelden en het aenroepen der Heiligen, een doemniswaerdige afgodendienst was. Het volk, dat alles gelooft wat het wenscht te gelooven, en zeer op nieuws uit is, luisterde met eerbied en aendachtigheid de predikatie na. Geen enkele zucht kwam uit deze zee van hoofden, des redenaers woorden verdooven.

Na eene wyl deze verderfelyke leer aenhoord te hebben, vatte Lodewyk de hand van Schuermans, groette hem met eenen oogwenk en deed zyn paerd het hoofd naer den grooten weg keeren. D'ér ontmoette hy een tiental ruiters met bereide roeren, om alle degenen welke iets tegen de predikatie wilden ondernemen er uit te houden. Zy lieten den jonker zonder hinder het Laer verlaten. Hy bevond zich weldra op de baen die hem moest geleiden, en vervoorderde nadenkend zynen weg.

Dan dacht hy aen zyne lieve Geertruid, wiens minnekus hem nog warm op het voorhoofd brandde: - dan weder aen haren vader, dien vurigen vlaming; wat verder aen de edelmoedige gevoelens des vermaer-

den schilders Van Hort; - doch by alle deze afwisselende gedachten, kwam Geertruids beeld, zich steeds levend en toelachend mengen.

‘Is ooit een zuiverder meisje van God ter wereld gestuurd’ sprak hy by zichzelf ‘zy heeft my by den eersten blik gemind; niet vragende of ik haer geluk of ongeluk zou toebrengen.- Zy heeft haer blind en zwak op myne borst laten neêrhangen en gezegd: - ik min u Lodewyk. Oh! dien stond, dat zy als een Engel door liefde geprangd, op myn hart een vonnis scheen te wachten; en met hare tranende blaauwe oogen in myne ziel scheen te willen dringen: - dien stond zal ik nooit vergeten; en zoo ik by den eeuwigen Rechter versooning kryg, vraeg ik niets - niets meer, dan nog eenmael zulke wellustige oogenblikken weder te vinden.....’

Nu liep hy met zyne gedachten wyd in het toekomende, en verbeeldde zich aen Geertruid, door priesters zegen, voor eeuwig gehecht te zyn. De heerlyke naem van Vader werd hem, als door de wind toegebracht, en de bladen der klaterende populieren, schenen dezelve zachtjes te herhalen. Daer vóór hem, liep zyn eerstgeborene zoon, Lodewyk. - Dáér zat zyne lieve Geertruid, zichzelf in een zuigend dochtertje spiegelende..... En hy, Lodewyk, door liefde en zuivere wellust opgetogen, deed dan een minnekus, ten loon harer moederlyke zorg, op haer voorhoofd nederdalen.- En de wind als een verrader ontstool Lodewyks brandende zoen en vlood er, door de boomen des wouds, mede weg.

Zulke geluksdromen verzelden den jonker op zyne reis, en nimmer ging het meisje uit zyn aenzicht.

Nu had hy reeds de dorpen Wyneghem en Schilde achter zich, en nog twee uren gaens zou hy het doel zyner reis bereikt hebben; doch de lucht die by den gezichteinder duister en zwart werd, voorspelde onzen jongen pelgrim geen gunstig weder. Hy ging niettegenstaende moedig voort, en zyn paerd desporen in de zyde gedrukt hebbende, nam hy eenen snellen draf om, zoo het mogelyk ware, den storm te ontgaen, zonder zyne zending te verachten. De wolken verheften zich langzaam en dryvende boven zyn hoofd; en reeds zag hy eenige waterdruppelen op het getuig zyns paerds blinken.

Hy was het dorp Oostmal verre voorby en bereikte juist de eerste huizen van Zoersel; wanneer de lichtende bliksem over de toppen der boomen rees, en een brullende donderslag de zwarte wolken openscheurde. De wind joeg den regen schuins en met geweld voort.- Het water lekte by beken van des reizigers kleederen; de wegen werden byna onbruikbaar, en het paerd door de gedurige bliksems verschrikt, wilde niet dan door slagen en in tegendank voort. Nu zag Lodewyk eene hut voor zich staen en spoedde zich zoo wel hy kon, om dezelve te bereiken.

‘Wie klopt daer?’ werd er bevende gevraagd.

‘Een reiziger die u verzoekt hem voor het onweder te bergen’ antwoordde Lodewyk.

Op des jongelings zachte stem, herstelden zich de inwoners der hut en de deur werd geopend.

‘Willekom zyt gy mynheer’ sprak een man wiens rug, onder den arbeid gebogen was ‘kom binnen!’

Lodewyk, zyn paerd aen den landman overlatende, trad de arme wooning in. De moeder des huisgezins zat met vier kleine kinderen, voor een vrouwenbeeld geknield, te bidden.

‘Dat de verdwaelden zagen welk een' heilzamen troost, deze menschen in dit beeld vinden’ dacht Lodewyk ‘zy zouden niet in hun voornemen voortgaen.’

De landman had het paerd onder een afhangend dak geplaatst en kwam zich by zynen gast voegen. ‘Het is leelyk weder mynheer!’ sprak hy op eene beleefde wyze.

‘Ja vader’ antwoordde de jonker ‘ik acht my gelukkig zoo wel door u ontvangen te worden.’

Intusschen zette de heibewooner brood en boter op de tafel ‘Mynheer!’ hernam hy ‘dit is alles wat wy bezitten; zoo het u belieft iets daarvan te eten,- het is u uiterharte gegund.’

De jongeling verwonderde zich grootelyks over deze vriendelyke onthaling. ‘Vader’ antwoordde hy met een' dankbare grimlach: ‘de Kemplanden zyn vermaerd, om de liefde welke de inwooners den vreemdelingen betoonen. Ik kan ook niet nalaten, u over uwe dienstbaerheid te pryzen; en wil derhalve dezen maelyd gretig en in dank aennemen.’

Terwyl hy deed hetgeen hy zegde, werd de lucht klaerder, de donder had zich verwyderd,- evenwel sloeg de regen nog met geweld in de bladeren der boomen. De vrouw had baer gebed geëindigt - en

bliës in het blakend vuer, waer vóór zy Lodewyks mantel had te droogen gehangen. De lieve kinderen als roosjes blozende, en als wilde geitjes rond de kamer huppelende, kwamen langzaam digter en digter by Lodewyk, en wezen elkander het schitterende goud zyner kleederen aen. Eindelyk zich meer ver stoutende, waren zy op des jonkers knieën geraekt - en met hen vond de verrukte Lodewyk een' voorsmaek van het leven, dat hy onderweg zoo wellustig had gedroomd. Hy kuste menigmael de strelende wichtjes.- En Geertruids beeld mengde zich als eene moeder onder hen.- De goede vrouw wilde hem van hare kinderen ontlasten; doch hy bad haer dezelve te laten begaen. 'Dien heer ziet geerne kinderen' zeide zy zachtjes tegen haren man - en een fiere moederblik kwam in hare oogen schitteren. Gelukkig was zy, daer zy zag dat haer kroost, waerdig was van zulk een' treffelyke jonkheer geliefkoosd te worden.

'Gy zyt gelukkig' sprak Lodewyk 'omdat gy weinig bezit - voorwaer ik zeg u, dat by ons, in de wyde prachtige wereld, niet zulke zuivere vreugd als in deze hut te vinden is.'

'Jonkheer' antwoordde de landman met een' zucht 'gy weet niet, wat hartzeer het eenen vader is, zynen kinderen niets in deze wereld achter te laten, om hen voor drukkenden nood te bewaren.'

'Wel' hernam de jonker 'wat zouden deze kinderen dan doen, zoo de koude vinger des doods u ontydig de borst drukte?' 'Myn vader had zich eene hut in het bosch gebouwd' sprak de landman 'en door zwoegen

en zorgen, een deel lands by dezelve vruchtbaer gemaekt; na zyne dood heeft myn oudste broeder dezelve behouden.- Ik, en myne goede vrouw, zoo arm als ikzelf, hebben deze hut met zwaren arbeid, stuk voor stuk te zamen gevoegd;- en als kinderen der natuer, de vogelen der lucht nagevolgd; zy bouwen zich een nest om hun kroost voor des haviks klauwen te bergen: zoo ook deden wy, want onze eerstgeborene kwam den voltooiden arbeid bekroonen. van dan af, hebben wy met 's hemels zegen, de dagen rustig by het zweet onzes aenschyns geteld- en de heide met geweld gedwongen ons te voeden. Maer zoo de Almogende ons vroegtydig, aen onze kinderen ontruikt- dan zullen zy, nog jong zynde, geene kracht noch vernuft bezitten om zich ook als wy, hutten te bouwen.'- Door droevig nadeuken gefolterd, liet hy het hoofd langzaam en treurig op de borst zakken.

'Hoor vader' viel Lodewyk in, eene borze uit zyn wambuis halende, 'ik wil uwe vriendelyke onthaling en vaderlyke tederheid beloonen.'- en hy legde vier hoopen gelds, waarvan elk uit vyf stukken goud bestond, op de zwarte tafel neder. 'Hier hebt gy, edele vader' ging hy voort 'vyf geldstukken voor ieder uwer kinderen. Gebruik het ten hunnen voordeele - en dat zy, by Gods genade, zich nooit genoodzaekt vinden eene hut te bouwen.'

Te vergeefs wachtte hy op het antwoord der verbaesde lieden. Allen zagen hem verdwaeld aen.-Tranen leken over des gryzaerds wangen, en de moeder

was zeker van gevoelen berooft;- want in haer was geen ander teeken van leven te vinden, dan de styve uitdrukking harer oogen.

‘Wel vader, gy verwerpt myne gift niet?’ vroeg Lodewyk.

‘God zende over u, edelmoedige jongeling, en over degene die uw lot zal deelen, den eeuwigen zegen die hy den rechtveerdigen belooft heeft!.....’ riep de vader in verrukking uit.- En de vrouw zat weenende voor Lodewyk ten gronde.

‘Voor U weldoener myner kinderen,’ schreidde zy met doffe stemme en op het vrouwenbeeld wyzende ‘voor u, zal ik eeuwig- eeuwig bidden.- En die bank, zal onder myne knieën verslyten; eer ik u die ons een engel van troost zyt, vergete!....’ hare tranen vloeiden van dankbaerheid en blydschap over Lodewyks handen.- Dezen gebod haer te vergeefs op te staen.

‘Laet my, lieve jonkheer’ zuchtte zy ‘myne tranen voor u storten?- Myn hart is te vol van dankbaerheid en liefde tot u. - Ik bid u, dat ik de schuld myner kinderen moge betalen- onttrek my uwe hand niet, jonkheer- God ziet myne blyde tranen en zal dezelve, voor my, aen u vergelden.....’ zy snikte bangelyk en licht zou men gedacht hebben, dat droefheid haer kwelde. De hemelsche grimlach welke onder hare tranen zweefde en de blikken, welke zy smeekend den jonker toestuerde, toonden hoe zeer zy van geluk en dankbaerheid vervuld was.

Lodewyk, die zich aen deze vurige eerbewyzing

wilde onttrekken, stond van zynen zetel op en wierp het geld in een potje dat op de kas stond. Na vele moeite had hy de opgetogene onders tot stilte gebragt. Hy zette zich, welgemoed over zyne daed, by het krakend vuer neder.

‘Zeg my’ vroeg hy toen hy zag dat het maer weinig meer regende ‘waer is toch het Zoerselbosch gelegen.’

‘Het Zoerselbosch!- Het Zoerselbosch!’ riep de landman verbaest, als of hy dit niet verstond ‘wilt gy daer naer toe?’

‘En heden moet ik nog dáér zyn’ antwoordde de jongeling

De verschrikte man legde hem de hand op de schouder om meer nadruk aen zyne woorden te geven.

‘Jongeling’ sprak hy ‘den dood wacht u in het Zoerselbosch!’

‘Waerom?’ vroeg Lodewyk.

‘Wel! heer jonker’ antwoordde de landman ‘hoe gelukkig acht ik my, dat gy my daarvan gesproken hebt. Nu kan ik u, myn weldoener, toch van eenen zekeren dood bevryden.- Weet dat Wolfangh, een man die schrik en moord met zich sleept, dit bosch bewoont- en geen mensch daerin tredende, zyne roekeloosheid niet met het leven betaeld heeft. Eergister is nog een' reiziger, jong en moedig als gy zyt, by het bosch gevonden.- Twintig dolksteken hadden hem het hart doorboort! Zoo gy my eene gunst bewyzen wilt; luister na myne woorden.- Keer terug of wy zouden bittere tranen over uw lyk te storten hebben.

‘Vader’ antwoordde Lodewyk ‘ik moet, wat perykel er ook zy, den schriklyken Wolfangh zelf zien en spreken. Niets kan my van dit voornemen doen afwyken.’

‘Ik beklaeg u jonker’ sprak de landman treurig ‘niettemin ben ik te vrede, eens oorzaak te vinden om u myne dankbaerheid te bewyzen; en zal u, zelfs tegen uwen wille verzellen’ ‘neen neen’ viel Lodewyk in zyne rede ‘dit wil ik niet. Laet my myn zelve aen het gevaer blootstellen; uwe kinderen eisschen uwe vaderlyke zorg: - en ik’ zuchtte hy, ‘heb kinderen noch vrouw!’

‘Neen Heer’ riep de landman ‘ik zal utegen uwen dank volgen.- Daerin zal ik u niet gehoorzamen.’

De moeder luisterde met bange aendacht op dezen woordenstryd, en wakkerde haren man aen, om niet voor des jongelings bevel te zwichten.

‘Volg hem, - ja volg hem!’ sprak zy hem toe ‘by God, bevryd onzen weldoener voor ongeval; of ik zal geen rustig oogenblik meer over hebben?’- En twee tranen lekten haer blinkend op de wangen. Zy naderde de Lieve Vrouw en aenzag het beeld met smeekende blikken.

‘Gaet!’ riep zy ‘gaet!- Ik zal God voor u beiden bidden.’

Lodewyk wilde de dankbare heibewooners niet langer tergen. ‘wel nu’ hernam hy, na de kinderen omhelst en de vrouw de hand gedrukt te hebben, ‘volg my vader. Ik hoop dat ik met Godes hulp, hier nogmaels eene smakelyke maelyd doen zal.’

t.o. 52

Nu werd het paerd, dat beter dan zyn meester geeten had, voor de deur gebracht, en Lodewyk met den landman, verlieten de hut, om het Zoerselbosch in te treden en Wolfangh met zyne bende op te zoeken.

IV.

Er ist ein Unglücksohn; kein Bösewicht.

Die Ahnfrau.

‘Ter linker zyde, mynheer!’ riep de landbouwer, en Lodewyk trad in eenen tamelyk breeden weg, die dwars door het woud scheen te leiden. Beide de boorden waren door ondoordringbaer heestergewas bepaeld; en hooge mastboomen beletten de zon, die nu vry laeg aen de kim brandde, hare verlichtende stralen op de baen te laten nedervallen.

‘Waer leidt deze weg naer toe?’ vroeg Lodewyk.

‘Het is weinige jaren geleden’ antwoordde de landman, ‘dat denzelven in het bosch gehakt is, tot het vervoeren der zwaerste boomen,-doch nu wordt deze baen verzuimd, en niet dan van roovers en kwaeddoeners bewandeld.’

t.o. 54

Sedert dit getal onstuimige jaren waren weinige of geene schepen op de Antwerpsche timmerwerf geplaetst geweest; daerom was het, dat men nu geene zware boomen meer uit het woud haelde. De schelmen kunnen het dus vry bewoonen; mits er geene geregelde macht in de dorpen was, en de soldaten, de steden, waer het zoo roerig was, niet mochten verlaten.

Na over deze en andere zaken eenigen tyd gesproken te hebben, kwamen onze reizigers in eene dichtbewasse plaets, waer de weg zich tusschen de boomen en heesters verloor. Hier zagen zy een steenen kruis by de gracht geplant.

‘Waerom staet dit teeken dáér?’ vroeg de jonker.

‘Hier is eene moord gedaen’ antwoordde zyn leidsman ‘zoo gy de moeite wilt nemen het kruis te naderen, kunt gy den naem van den rampzaligen reiziger, zelf er op lezen.’ - En Lodewyk las:

De landbouwer die zyn hoofd ontdekt had, en een vurig gebed voor de ziele des overledenen stortte, werd door Lodewyk hierin gevolgd. Hy steeg van zyn paerd, en zette zich godsdienstiglyk by het kruis neder. Veel bad hy niet, want droevig nadenken, had hem aen het doel zyner kniebuiging onttrokken. De naem zyner minnares, op een zoo bloedig kruis, had hem het hart gebroken.

Zoo zat hy eenige oogenblikken; wanneer hy het hoofd naer zyn paerd keerende, twee afgryzelyke menschenaenzichten tusschen de bladen der boomen vernam. Vier zwarte verglaesde oogen waren op hem, met yver gevestigd - en de mond van twee zinkroeren mikte hem naer de borst.

‘Uw geld of't leven!’ schreeuwden deze twee mannen uit het kreupelbosch komende, - en altyd met hunne roeren gereed zynde, om den jonkheer eene van de twee hoofdzaken, die zy geëischt hadden, door geweld te ontnemen.

‘Hier hebt gy myne borze’ sprak Lodewyk een weinig verschrikt. ‘Mannen,’ ging hy voort ‘ik zoek Wolfangh, en bid u my zyne wooning aen te wyzen?’

‘Leg uwe wapens op den grond neder!’ riep een der roovers.

De jonker vatte zyne pistolen en wierp dezelve, met zyn rapier verre van zich. De roover naderde hem:

‘Wat hebt gy met Wolfangh te doen?’ vroeg hy.

‘Ik heb hem een' brief te geven’ was het antwoord.

‘Komt gy van de stad en zyt gy een Geus?’ vroeg de roover nogmaels.

‘Dat ben ik en moet Wolfangh nog vóór den avond spreken.’

De roover grimlachte. ‘Dit weet ik’ hernam hy. ‘Myn meester heeft heden in de stad geweest, en uwe komst door een' andere Geus vernomen.-Sedert twee uren verwacht hy een' jonker, en mits gy-zelf deze jonker zyt, kunt gy uwe wapens hernemen en ons, zonder vreezen, in het bosch volgen.’

De landman die dit alles met angst had nagezien, raapte Lodewyks wapenen van den grond op, en reikte ze den jongeling over.

‘Vader!’ sprak deze ‘ik dank u uiterharte van my zoo wyd verzeld te hebben, en smEEK u terug te keeren, om uwe vrouw en kinderen, die zorgend voor uw leven bekommerd zyn, te gaen vinden.- In een paer uren zult gy my, zoo 't God belieft, in uwe wooning wederzien.’ Hy drukte des heibewooners hand, en deze bleef met tranend oog staen, tot dat Lodewyk tusschen het boomgewas verdween.

Een der roovers had het paerd gevat en trok het door omwegen voort. De andere poggde zoo veel hy kon, beleefd te zyn, en met Lodewyk een gesprek aen te gaen; doch deze met verachting op hem ziende, antwoordde niet dan met bondige woorden.

‘Er zal in 't kort wat omgaen eh Mynheer! ze gaen in 't stad weêr woelen - en dan zal er voor ons ook wat te pakken zyn!’

‘Dat weet ik niet’ morde Lodewyk.

‘Ik wel,’ hernam de binder; ‘onze meester heeft ons gezegd, dat wy genoeg zouden plunderen om met

ons lastig ambacht een einde te maken, en gelyk heerkens van 't geroofde te leven.'

'Waer zoudt gy dit alles rooven?' vroeg Lodewyk treuriglyk.

'In Ons lievrouw kerk alleen, is genoeg om onze bende schatryk te maken.'

De jongeling liet een' fiere blik op den roover vallen, en riep toornig:

'Hoe durft gylieden het verachtelyk inzicht van Gods tempel te rooven opvatten?'

'W'hebben wy dat niet opgevat' viel de roover driftig in 'gylieden hebt het ons gegeven.-En ik weet zeker, dat in dien brief, niets anders staet dan de belofte van ons op dien dag te laten doen wat wy willen.'

Lodewyk antwoordde op des roovers verwynt niet, hy zuchtte met diepen weemoed, by het aendenken der rampen, die zyne vaderstad bedreigden. Na eene groote halve uer, door boomen en heesters gedrongen te hebben, kwamen zy eindelyk by de legerplaets van Wolfangh en zyne makkers.

Het was eene groote opene plaets, aen alle kanten dicht met het duister bosch omsingeld. Men had er de boomen in eenen kring afgehakt, en den grond effen gemaekt, om er zonder belemmering te kunnen wonen. In het midden stond eene groote hut, van hout en klei te zamen gevoegd; vyf kleinere hutten stonden ook hier en daer in eenen kring; doch dusdanig verspreid, dat er eene plaets die wel eene markt geleck overig bleef.

Zoo de jonker deze plaets genaekte, trok zyn leidsman een beenen fluitje uit zyn wambuis, en deed het woud driemaal de kwaedvoorspellende klanken herhalen. Er werd op dezelfde wyze geantwoord, en Lodewyk trad de legerplaets binnen. Zyn leidsman verliet hem om, zoo hy zegde, Wolfangh van zyne komst te gaen verwittigen.

De jongeling staerde met afgryzen, op het onmenschelyk gelaet der roovers, die hy daer bemerkte.- Zes der leelyksten stonden by een groot vuer, waerop een ketel die het avondmael bevatte, hevig rookte. De vlam welke rood op de wangen dezer roovers kaetste, gaf hen een buitengemeen fantastisch voorkomen; en maekte hen eer den duivelen dan den menschen gelyk.- Verder zaten er eenige anderen, zich aen het wisselvallig lot overgevende, en zich met de teerlingen eenige geldstukken betwistende: - zy dachten niet eens, dat duerbaer menschenbloed hunne winst alleen uitmaekte.- Vloeken en zweeren deden zy zoo afgryzelyk, dat Lodewyk eenige stappen achteruit deinsde, om zoo weinig mogelyk hunne godlasteringen te hooren.- Anderen weder waren ter aerde gezeten, en kuischten de eene zyn roer, de andere zyn' dolk. Dezen hadden groote stoopen by zich, en schonken zonder ophouden den drank rond. Toen de jonker de legerplaets binnen trad, zongen zy met verwarde stemmen, een liedje dat in dien tyd onder het volk liep. Degene die onder hen de voorzanger scheen te zyn, begon dus:

**'Des winters als het rhegent/
 Dan syn de paetjes diep/ ja diep.
 Dan comt dat loose visschertje/
 Disschen al inne dat riet/
 Met synen rysstock / met synen strycstock/
 Met synen lapsack / met synen cnapsack /'**

En dan antwoordden de overigen te gelyk:

**'Met syne leire / van dirre domdeire/
 Met syne leire leirsen aan.'**

En na den stoop rond gegaen was, en ieder zynen mond en knevels met de hand afgevaegt had, hernam de voorzanger:

**'Dat loose Molenarinnetje
 Ghinck in heur deurtje staen / ja staen/
 Omdat / dat aerdich visschertje/
 Voorby heur henen sou gaen/
 Met synen rysstock / met synen strycstock/
 Met synen lapsack/ met synen cnapsack/'**

En de twintig stemmen:

**'Met syne leire/van dirre domdeire/
 Met syne leire leirsen aen.'**

'Wat zei de visscher dan?' riep eene stem.

**'Wat heb ick jou misdreven/
 Wat heb ick jou misdaen / ja daen/
 En dat ick niet met vrede
 Voorby jouw deurtje mach gaen?'**

**Met mynen rysstock/ met mynen strycstock/
Met mynen lapsack/ met mynen cnapsack/**

En weder het gansche gezelschap:

**‘Met myne leire / van dirre domdeire/
Met myne leire leirsen aen.’**

‘Nu ga voort- drink straks! -’ ‘Ja:

**‘Ghy hebt my niet misdreven/
Ghy hebt my niet misdaen / ja daen/
Maer ghy moet my drymael soenen/
Eer ghy van hier meught gaen/
Met jouwen rysstock/ met jouwen strycstock/
Met jouwen lapsack / met jouwen cnapsack/’**

En de anderen klaptten in de handen, en raesden en lachten dusdanig, dat zy van vreugde dol schenen. Met nieuwe kracht schreeuwden zy:

**‘Met jouwe leire / van dirre domdeire/
Met jouwe leire leirsen aen.’**

Allen waren zy bruin van aengezicht, met lange verwarde hairlokken. Hunne kleeding zou op een' ander' tyd, zeker Lodewyks lach verwekt hebben; want daer velen eenen nieuwen fynen rok aen hadden, hingen hen de overige kleedingstukken slordig en verscheurd aen het lichaam. Anderen by een met goud gestikte wambuis, hadden eenen groven en versleten moniksmantel op de schouders. Hunne wapens alleen waren in eenen zeer goeden staet, en blonken als zil-

ver op hunne bedelaersplunje uit. Te zamen genomen geleken zy wel eenen hoop gemaskerde personen.- Twee stonden recht by de deur der groote hut. Een zwaer hellebaerd blikkerde in hunne handen by de laetste stralen der avondzonne. Deze mannen riepen op Wolfanghs bevel, den verbaesden Lodewyk binnen.

Het vertrek waerin hy trad, was niet prachtig; dit is denkelyk. Evenwel was hetzelfde zeer zuiver. De muren waren met kalk wit gemaekt, en als marmer met andere kleuren besprengd. Schitterende wapens versierden den wand; nette zetels stonden by eene ronde tafel. By deze zat Wolfangh. Zyne kleeding was zedig en scheen een man die nooit de stad verlaten had te behooren. Hy kon niet boven de veertig jaren oud zyn: dit was aen zyne nog fraeie wezenstrekken zichtbaer. -Zwarte oogen waerin een nydig vuer blaekte, een mond waerop haet en spyt te lezen was; - en eene koude en nadenkende uitdrukking, waren de teekens, uit dewelke een gelaetskundige de voorspelling van des roovers inborst trekken kon.

Zoodra hy Lodewyk vernam, stond hy van zynen zetel op, en buigde zich beleefdelyk voor zynen nieuwen gast.

‘Wees welkom, jonker!’ sprak hy, en hy reikte den jongeling een' stoel om zich neder te zetten.

‘Wat nieuws brengt gy my?’ vroeg hy.

Lodewyk gaf hem stilzwygend, den brief.

Wolfangh scheurde den zegel, met haest er af en vatte, na de lezing, een elpenbeenen fluitje. Op den klank kwamen twee roovers in het vertrek. Hy fluis-

terde hen iets in het oor- 'ten elf ure' riep hy met luider stemme.

Nu werd er wyn gebracht en in bekers voor hen uitgeschonken.

'Jonker,' sprak Wolfangh 'op der Geuzen gezondheid!'

'Op der Geuzen gezondheid!' herhaelde Lodewyk zachtjes; - hy bracht den roomer aen zyne lippen; doch dronk niet.

'Ho, ho! heer jonker!' riep de roover 'zoo gaet het hier niet. Myn glas is ledig - ik verzoek u my ook aldus bescheid te doen. Ledig ook uw glas! - En verder staet het u vry, niet meer te drinken.'

Lodewyk dronk, - met eene uitdrukking die genoeg aenduidde dat deze daed tegen zynen dank geschiedde.

'Ik versta u wel, jonker!' zei Wolfangh. 'Een roover is u een al te verachtelyk man, om in deszelfs gezelschap te drinken - ja, dit versta ik wel! -' En een' spytige grimlach bewoog zyne wangen.

'Waerom vraegt gylieden dan myne hulp, mits gy my veracht? - Gy antwoord niet. - Ik weet het. - Als het werk voltooid is, verbryzeld men een noodeloos werktuig; of men werpt het weg, - niet waer, jonkheer?!.....'

Lodewyk bezag de roover met verwondering. Op zyn gelaet kon hy onderscheidene driften lezen. Zeker was het, dat Wolfangh zy ambacht moede was, en met vreugd in de zamenleving zou terug gekeerd hebben; - doch de misachting welke hy in Lodewyk voor

hem bespeurde, hadden deze geluksdroomen verdoofd.

‘Wolfangh!’ antwoordde Lodewyk, ‘ik ken den inhoud dezes briefs niet, dus kan ik ook op uwe vraeg niet antwoorden. Wat my aengaet, zeg ik u, dat zoo gy in de vrymaking des Vaderlands deelt, gy zonder twyfel, indien gy wilt, een groot nut voor u er uit kunt trekken.’

‘Welk nut, jonkheer?’

‘De vergetelheid over het verledene halen, en als lid der maetschappy, eerlyk en rustig leven.’

Hier ging een grimlach van vergenoegen over Wolfanghs aengezicht.

‘Dit is myne zaak’ sprak hy: - ‘toch! dit is niet slecht gedacht; - terug keeren is echter moeielyk! Waerom hebben de menschen my verstooten toen ik nog onschuldig was?..... Ja, jonker! er was een tydstep in myn leven, dat ik ook beschaemd was om met een' schelm te drinken!’

‘Dit is mogelyk:’ antwoordde de jongeling ‘zeker moeten het gewichtige voorvallen geweest zyn, welke u dus van het pad der eer deden verdwalen.’

‘Ja, eenmael was ik een jong en fraei keerel als gy - vol herschenschimmen die myn leven als bloemen versierden; doch de boosaerdigheid der menschen heeft my het hart verbryzeld.’

‘Dat gy ongelukkig geweest zyt, geloof ik; anders zoud gy u niet tot dit smadelyk ambacht begeven hebben.’

‘Daerin hebt gy geen ongelyk, jonker,’ antwoordde Wolfangh. Hy was verheugd, daer hy zag dat Lo-

dewyk zoo toegevend was, en zyne woorden steeds met zacht medelyden mengde.

De ongelukkigen geven zich licht over, aen dengenen die in hunne droefheid schynt te deelen. Wolfangh poogde zoo veel hy kon, Lodewyks verachting te verminderen.

‘Jonkheer!’ sprak hy ‘gy hebt een goed hart. Om u te doen gevoelen dat in het menschenleven, rampen zyn welker gevolgen men niet kan ontwyken; zal ik u de oorzaak myns ongeluks in bondige woorden verhalen. Zoo gy eenige zuivere gevoelens er in bespeurd, zie dan niet op hetgeen ik nú ben; - want er is eene schrikkelyke verandering in my omgegaen:

Ik woonde in het dorp Rethy. Jong en fraei van gestalte was ik. Onder alle myne makkers was er geene die zulke zachtluidente stemme had als ik; en menigmael heb ik op 's meisjes bedde, den groenen lindenboom onder de klanken eener weemoedige ballade doen zuchten.- Myne toonen, by afwisseling zoet of straf, haelden alle de oogen op my, en ieder luisterde met verwondering en stilzwygen.’

Zyn verhael werd gestoord door degenen, die de lampen welke van het verdiep daelden. kwamen ontsteken. Na eene poos gezwegen te hebben, hernam hy:

‘Denkt gy, jongeling, dat de loftuitingen van allen die my zagen en aenhoorden, my eenige vreugde kon toebrengen?- Neen, de lieve Helena alleen kon my, door een' oogwenk, het geluk ten loon myner liefde schenken. - Onze harten waren van onze

kindschheid, onscheidbaer verknocht - en daer de mannenjaren my dan toegekomen waren, was dit gevoelen door zedigheid geprangd, heviger en als eene koorts geworden. Ik zal u jongeling, die mint of gemind hebt, niet vertellen wat gy-zelf by ondervinding kent. Gy weet hoe het beeld der geliefde, en het aendenken harer bekoorlyke grimlachen, alle stonden in 's minnaers leven vervullen: gy weet met wat godsdienstige gevoelens, hy hare geheugenis met alle zyne gebeden den Hemel toestuerd!- Gy twyfelt, jonkheer, denkt gy dat ik u iets onwaer verhael? - Gy bedriegt u. Ik kan immers de gevoelens myner ziel, zoo als zy dan zuiver was, niet in myne rooverspraek vertalen?’

‘Ik verwonder my’ antwoordde Lodewyk;-‘laet dit u niet stooren.- Ga voort, ik bid u?’

‘Zoo bleef ik in myn dorp, menige jaren rustig doorbrengen. Ongeduldig wachtte ik den oogenblik, dat myne Helena haer achttiende jaer zou bereikt hebben, om met haer voor eeuwig ons leven aen een te knoopen;- doch het lot, dat niet op der menschen wensch let, had my eerst het zoet van den kelk laten drinken, en de gal daervan bewaerd om my dezelve in eens, als vergift te doen smaken.- Hier begint het treurige myns verhaels:

Een voornaem heer, welke machtig aen het hof des goeden Keizer Karel was, kwam dikwyls by het landgoed van Postel ter jacht. Eens dat hy in Helenas wooning trad, bleef hy over hare zuivere wezenstrekken en zedigen grimlach, verwonderd staen. Zeker

kwam de min zich in zyn hart huisvesten; doch mits hy van hoogen adel en gehuwd was, bleef hem niets over tot voldoening zyner lusten, dan verleiden of schaken. Lang poogde hy door dezen eersten middel te gelukken:- na veel nutteloozen arbeid, stelde hy den laetsten zeer wreedelyk in 't werk.

Op eenen avond, dat ik Helena te vergeefs gewacht had, begaf ik my naer hare wooning. De vader myner minnares stond verbaesd dat ik haer niet gezien had.- Twaelf ure weêrgalmde op de torenklok, en allen wachtten wy nog op het meisje dat ons ontrukkt was. Veertien lange dagen wachtten wy, en van Helena hoorden wy niet spreken. Ik acht het nutteloos u onze wanhoop te beschryven: myne roozenkleur verging onder myne tranen, mynen moed begaf my.- En kwynend en door mistroostigheid afgemat, wandelde ik door de dichte bosschen; en dan ongevoelig door bittere smart geworden zakte ik op het gras neder, en myne tranen rolden my als warme peerels op de wangen.'

'Ik beklaeg u ongelukkige Wolfangh' zuchtte Lodewyk 'ik versta hoe oneindig bitter uw lot geweest is.'

'Ja jonkheer' hernam de roover 'bid God dat u nooit een zoo bitter lot treffe.- De dood zou u alsdan, eene bekoorlyke vriendin toeschynen. Luister!' ging hy voort 'wat dolk er my nog door 't hart moest gaen. Dertig dagen had ik met naeuwkeurige hardnekkigheid geteld, en was 's avonds by den vader myner minnares gezeten. Door onzer beider tranen, scheen

ons ongeluk een weinig te verzachten; wanneer de deur met eenen naren schreeuw open vloog: en Helena hing haren vader huilend aen den hals. Na deze eerste beweging van liefde viel zy voor hem op hare knieen neder, en een onuitsprekelyke vloed van hartsbrekende tranen liep haer aengezicht af. Eenige woorden kwamen haer in wanorde uit den mond, zy smeekte om vergiffenis, sprak van vlek en schand;- en een razende minnenyd drong my de tranen weder in de oogen. Helena, riep ik, haer strengelyk beziende waer hebt gy geweest? 'Wolfangh' schreidde zy bevende 'ga heen! oh ga heen!- uwe oogen doen my zoo wee.'- Waer hebt gy geweest? riep ik nydig. Zy wees met hare hand wyd ten venster uit.- 'En voor u eeuwig verloren' voegde zy er by. Langer kon ik my niet wederhouden. Denkende dat zy zelve, uit eigenwille, my verzaekt had, sprak ik alle de smaedwoorden die ik maer vinden kon tegen haer uit; - en by ieder woord beefde zy van schrik en schaemte. Nog lang had ik op den zelve toon voortgevaren, had haren vader my niet tot stilzwygen gedwongen, door my zyne dochter roerloos en koud aen te toonen. Wat medelyden drong in myn hart, wanneer ik haer beter beziende, hare uitgemagerde wangen en diepgezonkene oogen my al haer lyden bekend maekten. Nu werd ik over myne wreedheid ten hoogste verbolgen, en smeekte wanhopig Helena om vergiffenis; - doch zy hoorde my niet. Jonker geloof my! Alle de tormenten der spaensche pynbank, zyn niets by het hartzeer dat ik dien avond doorgestaen heb.- Des an-

derendaegs was Helena van hare zinnen beroofd en, antwoordde door lachen op onze bittere tranen. Bleek en mager was zy, als den dood zelve - en wanneer een grimlach over haer aengezicht ging, kwamen de diepe rimpels en het uitstekende gebeente, haer dusdanig afgryzelyk maken, dat het ons allen van schrik deed beven. Den vierden dag lag zy op het sterfbedde. Hare zinnen waren eenigzins wedergekomen en zy had hare biecht gesproken. Toen de priester haer verliet zei hy dat Helena my nog eenmael zien wilde. Ik snelde de duistere kamer in. Dáér lag dit lieve roosje dat zoo ontydig onder den adem van een' spaensche sater verslenst was, tusschen vier geele wassen keerssen te zieltogen. 'Wolfangh!' zuchtte zy, hare magere hand dood koud op de myne leggende,- ik verlaet u voor eeuwig,-ginds schynt my de Hemel toe!...- Dáér voor my- wenken de Engelen my van de wereld.

'Helena,' vroeg ik 'wat is u gebeurd, in Godsnaem, spreek!'

'Wat my gebeurd is' sprak zy 'kent gy- Bentunaro?....'

'Ja.'

'Wel die heeft my - door macht en geweld gekrenkt... en myne ziel - kan in dit myn onzuiver lichaem- niet meer wonen- daerom zie ik-dáér! - eene baen die haer met een ten Hemel zal leiden!'

'Bentunaro' morde ik wraekgierig en van bloeddorst blakende,- 'Bentunaro!'

'Bentunaro' suizelde nog van hare lippen 'vaer wel, myn' Wolfangh! - eens zult gy met my dáér -

dáér in den Hemel- woonen en ik - zal zuiver.....en God- God..... ja vaerwel! vaerwel Wolfangh!....'

En ik voelde als eenen langen adem mynen naem met hare ziel onder myne lippen weggaen- zy was dood- dood en koud.

Eene traen rolde over des roovers wangen en hy zweeg. Lodewyk door medelyden aengedaen drukte vurig zyne hand - 'Wolfangh' sprak hy 'vergeef my de misachting die gy my verweten hebt!'

'Jonker' vroeg de roover voortgaende: 'denkt gy dat deze Bentunaro den dood niet verdiend heeft?'

'Ja, ja zeker' antwoordde Lodewyk 'het verheugt my dat het een Spaenjaerd is.-'

'Wel nu' hernam Wolfangh 'ik verliet myn dorp, niets medenemende dan geld, wraekzucht en dolk. Lang heb ik den schaker opgezocht zonder hem te vinden doch hoe meer ik wachten moest, hoe meer ik zwoer myne Helena te wreken. Eens by Brussel langs de Senne wandelende, klonken my een tiental stemmen te gelyk in 't oor. Midden onder zoo vele persoonen vernam ik mynen aertsvyand. Myn bloed liep onstuimig door myne aderen en het hart klopte my zoodanig dat ik byna roerloos werd;- doch de lust tot wraek styfde mynen arm, want myn dolk ging tot aen het gevest in des Spaenjaerds borst. Ik sprong in de Senne en zwom in eenen oogenblik tot aen den anderen oever. Daer bleef ik lachend en van vreugd opgetogen staen. Twee pistoolscheuten waren op my gelost, doch door geen werd ik getroffen. Met wellust zag ik myn slagoffer huilend ten gronde zinken en na

ik van zynen dood verzekerd was, vlood ik als een pyl tusschen de boomen om my aen myne nieuwe vervolgers te onttrekken. Ook werd ik als een wild zwyn uit alle plaetsen verjaegd - geen mensch dorst my herbergen.- Myn vader werd om my vervolgd en door druk en smart ten grave geleid. Nergens kon ik eene schuilplaets vinden en wanneer de naem van Wolfangh op eene markt werd uitgesproken, dan ging de schreeuw houd aen! slaet dood! uit alle de monden, als of ik, die my wettig gewroken had, een razende hond ware geweest. Zeg my jonkheer wat kon ik dan zonder geld doen? Na lang zweven is myn gemoed dusdanig op de menschen verbitterd dat ik niet geerzeld heb kwaeddoeners byeen te rapen, om ten hunnen kosten onafhangelijk te leven; doch moet ik belyden dat ondeugd geen geluk geeft.'

'Wolfangh! Helena wacht u in den hemel' sprak Lodewyk- 'dit hebt gy vergeten! Denkt gy dat gy ze daer ooit zult weder zien?'

'Zwyg, jongeling zwyg' riep de roover; 'laet Helenas naem niet meer uit uwen mond vallen. Dat ik my nog eens wel op de Spaenjaerden wreken moge, dat ik myne handen nog eenmael in hun bloed moge doopen en dan- zal ik Helenas laetste zucht nadenken. Zeg derhalven aen Godmaert dat ik zyne voorwaarden aenneem en eenen luik in de stad zal zenden om op het oogenblik van den toestand der zaken verwittigd te zyn. Dat hy alles overlegge en op den dag van wraek en van verlossing zullen Wolfangh en zyne makkers dáér zyn. Wat aengaet den roof die myne

mannen maken zullen, laet u dit weinig bekreunen. - Ik zal daer wel voor zorgen!’

‘Om Gods wil houdt hen uit de Tempels; dat zy het Spaensche goed rooven- zy zyn ryk genoeg!’

‘Waerom vreest gy voor de Tempels jonker?’

‘Omdat een uwer mannen het inzicht van dezelve te rooven, voor my heeft uitgedrukt’

‘Dit denken zy - ja, ik wil hen nu daer niet van spreken; om hun geen tyd van morren te laten, maer op het oogenblik zullen zy my wel gehoorzamen.’

‘Ik ben over uwe goede gevoelens verheugd Wolfangh- wy mogen dus op uwe hulp rekenen.- Ik bid u my nu te laten vertrekken.’

Hier willigde Wolfangh gaerne in, en Lodewyks hand vattende:

‘Jonker!’ sprak hy ‘ik heb u de treurige geschiedenis myns levens verteld, om u te doen zien dat de lage geldzucht my niet tot roover gemaekt heeft; en dat eens dit hart als het uwe zuiver en vurig klopte. Ik denk dat uwen afkeer van my, eenigermate verzwakt is?’

‘Ja Wolfangh’ sprak Lodewyk, de kamer uitgaende, ‘zoo gy de tempels ontziet zal ik u veel van myne achting terug geven. Vaerwel!?’

Een gewapende roover werd hem tot leidsman gegeven. Deze bracht hem en zyn paerd ongehinderd het bosch uit. Nu steeg hy op en vervolgde den weg die hem by de hut zou brengen. Zeker had hy gedoold; doch de dankbare landman, voor zyn' weldoener bekommerd, had een groot licht voor zyn venster

ontsteken. Deze baken bracht onzen jongeling eindelyk by de eenzame wooning. De deur werd met haest geopend en blyde gejuich kwam hem hartelyk verwelkomen. Het avondmael stond op de tafel bereid; - en na eenige woorden over des jongelings gelukkige terugkomst gesproken te hebben, bad de landman hem zich by de tafel neder te zetten. Dit deed de hongerige Lodewyk en at, tot der inwooners vreugde met meer smaek dan of hy in een paleis ware genoodigd geweest.

‘Jonkheer!’ sprak de landman, ‘het is by middernacht, en daer de baen met schelmen overdekt is, bid ik u in myne arme wooning te vernachten’, en hy wees hem eene bedstede, waerover zuivere lakens gespreid waren. Lodewyk bedacht, dat hy toch laet als het was, Godmaert vóór den dag geene kondschap zyner zending geven kon. Daerom besloot hy des heibewooners goeden voorslag aentenemen.

Na hun allen eene goede rust gewenscht te hebben, legde hy zich vermoeid en welgemoed op het bed neder; - en sliep.

V.

Mendacium fugies: insontem et justum non occides: quia aversor impium.

Exod. C. XXIII. v. 7.

Denzelven dag, dat Lodewyk zyne reis begonnen had, en door liefdesdroomen langs de baen verzeld, aen zyne Geertruid dacht, ging er in Godmaerts wooning iets om, waervan de kennis aen onzen minnaer menige bittere traen moest kosten.

Het was juist twee uren na middag. Godmaert en zyne dochter, zaten rustig over menige onverschillige voorwerpen te spreken.

‘Maer vader,’ viel Geertruid hem in de rede ‘die Spaenjaerd heeft immers de macht niet, om zyne bedreigingen ten uitvoer te brengen?’

‘Welke bedreigingen myne dochter?’ vroeg de Geus verbaesd.

‘De dienstboden hebben my gezegd, dat Valdès u de gevangenis had toegezeid.- wist gy dat niet?’

‘De gevangenis!..’ zuchtte hy, ‘de gevangenis!’- en hy vatte de hand zyner dochter en drukte dezelve met liefde.

‘Geertruid!’ hernam hy mistroostig ‘ja, de Spaenjaerd is een ryk en arglistig man.- Zeg my, zoo het lot u eenmael van uwen ouden vader scheidde, zoud gy dan dien hartbrekenden slag, wel kunnen dragen?’

‘Maer vader’ antwoordde het treurige meisje ‘gy hebt immers geene misdaed begaen? - De rechters zouden uwe onschuld weldra herkennen; en niet lyden dat men u in de gevangenis brengen zou?’

‘Kind!’ sprak Godmaert ‘gy kent de menschen niet. Voorwaer ik zeg u dat het zeer mogelyk is, dat men my uit myne wooning rukke. Voor my vrees ik niet, maer voor u - zwakke tedere spruit, die reeds zoo vele tranen over het lyden uws vaders gestort hebt.’

Nu drukte hy weder hare zachte handen, en haer styf in de oogen ziende:

‘Zoo gy dáér’ sprak hy, op de deur wyzende ‘eenen hoop soldaten met blooten degen zaegt komen,- zoo gy dezelve met uwen gryzen vader zaegt weg gaen; zeg my, zoudt gy dan, op myne bede, stil en gerust de uitkomst gelukkig of ongelukkig afwachten;-zonder my door uwe tranen het lot nog bitterder te maken?- Geertruid! gy antwoord my niet?’

‘Ja, ja, vader’ schreidde deze ‘ik zal u niet verlaten, en u door myne liefde troosten!.....’

‘Maer zoo gy my niet volgen moogt, en dat een onbepaald vaerwel tusschen ons beiden moet uitgesproken worden?’

Heete tranen en pynelyke snikken, waren alleen des meisjes antwoord.

‘Wel Geertruid’ sprak de gryzaerd haer kussende ‘gy ziet dat uwen moed u zou begeven.’

‘Neen neen’ schreidde zy, ‘het lot zal ons zoo hard niet drukken.’

‘God geve dat gy de waerheid zegge’ antwoordde de Geus twyfelachtig.- En hy klopte met zyne vuist, sterk op de tafel. De oude Theresia kwam op den roep binnen.

‘Theresia’ sprak Godmaert haer toe ‘luister na myne bevelen.- Ik ken de liefde, die gy myne dochter toedraegt. Gy hebt haer lang tot moeder verstrekt. Misschien zal heden of morgen, alles in vuer en vlam staen; en de straten van Antwerpen met bloed gewasschen worden. - Dan zal ik myne vrienden niet verlaten; en myn leven, hoe duerbaer het ook zy, voor Vaderland en eer in de waeg stellen.- Myne Geertruid beveel ik in uwe handen. Van nu af zult gy haer niet verlaten, want de wolken dryven ons reeds onstuimig boven het hoofd.’

‘Och God!..... daer zyn ze’ riep Geertruid angstig. - Eene menigte verwarde stemmen deden zich, in den doorgang hooren.

‘Kom hier! myn kind’ sprak Godmaert ‘kom hier! dat ik u omhelze. - Ween zoo bitter niet. God zal my voor ongeluk bewaren!’

Het meisje huilde jammerlyk. Op Godmaerts bevel, werd zy van Theresia met geweld uit de kamer geleid.

‘Geertruid!’ riep de vader ‘misschien bedriegt gy u;’ doch Geertruid zag de soldaten in het voorby gaen, - en lang weêrgalmde hare kleine kamer; tot dat zy zwak en afgemat, in diepe weemoed, spraekloos lag verzonken.

De Hoofdman naderde den Geus, en las hem een bevel van den Markgrave voor, volgens hetwelk, hy als staetsgevangene in het Steen moest gebracht worden. De gryzaerd wierp zich den mantel over de schouders, -en volgde den Hoofdman met onderwerping, zonder zich eenigzins over zyn lot te beklagen. By de deur stonden twintig wapenbroeders, om hem te geleiden, - en eene menigte volks, die nieuwsgierig wachtte om te zien wie de gevangene zyn mocht. Zoodra zy Godmaert vernamen en zyn droevig gelaet onder zyne gryze haren zagen uitschynen, liep een' schreeuw van verlossing en wraek, door alle de monden: - doch de wapenbroeders wederhielden deze wolk van ongewapende menschen en brachten den Geus zonder bloedstorten tot aen het Steen. Hier zag deze, de wreede Valdès by de poort staen. Gelukkig dat Godmaert geene wapens by zich had, of de Spaenjaerd had zynen spottelyken grimlach met den dood geboet.

De gevangene werd in eenen diepen en duisteren kelder gebracht; en na hem den middel met eenen yzeren gordel omsingelt, en denzelven in den muer

vast gemaakt te hebben, werd hem een stuk brood en water voorgezet.- En de zware deur met gekraek op hem toegegendeld.

Dáér zat nu die edele Vaderlandsvriend, in eenen duisteren kerker geboeid, op een weinig vochtig strooi te zuchten. Voor zichzelf was hy niet bekommerd, mits hy zyn eigen lot nog niet eens berekend had; - doch de tranen zyner lieve Geertruid en het afwezen van dit duerbaer meisje, 't welk hem als vader zoo naeuw aen 't hart lag, waren al te zware slagen, om niet onder derzelver geweld te bukken. Ook zakte hy wanhopig op zyn strooi neder.- En Lodewyk dacht hy, Lodewyk, die zal om myne Geertruid lyden en weenen!..... En dan ging een vloek van wraek uit zynen mond, en de zwaeroverwelfde muren herhaelden de woorden: Spaenjaerd en bloedhond, met een naer en dof geluid.

Terwyl de gryze vader, dus angstig aen zyne kinderen dacht was Geertruid door wanhoop en bittere pyn uitgeput, in eenen stoel nedergezakt.- Ongeloovig was zy aen dezen voorval. Dit ongeluk scheen haer al te groot, en menigmael vroeg zy twyfelend of het wel waer was, dat haren ouden vader van soldaten was weggevoerd, en wanneer de dienstbode haer dan een bevestigend antwoord gaf, stroomden hare tranen harder dan te voren. Jammerlyke klachten en wanhopige gebaren vermoeiden haer zoodanig, dat zy dan weder afgemat en uitgeweend, op den stoel nederviel.

‘Lieve Theresia’ schreidde zy ‘raed my wat ik

doen moet om mynen vader te zien.- Oh, raed my! weet gy geenen middel, zeg?’

‘Anders geenen jonkvrouw,’ antwoordde de dienstbode ‘dan den Steenwarer door woorden of werken, poogen te bewegen.- Dat 's te zeggen door gebeden of geld.’

‘Kom aen,’ riep Geertruid, ‘geld heb ik, en woorden zullen my niet ontbreken. Door liefde en bittere smart ingegeven, zal ik den Steenwarer wel tot medelyden brengen.’

‘Gy weet niet jonkvrouw, onder welke soort van dieren, een Gevangenbewaerder behoort. - En zoo 't geld op hem niet werkt is er weinig hoop overig.’

‘Kom aen! kom aen!’ smeekte het bedrukte meisje vuriger, ‘ware hy ook een Spaenjaerd, hy zou immers voor myne roodbetraende oogen en myne krachtige bede wyken moeten.- Ik ben schoon zegt Lodewyk, - en een schoon vrouwengezicht heeft immers, eene alvermogende kracht op 's mannen hart?’

‘Gy dwaelt, jonkvrouw. Voorzeker gy dwaelt!’ riep Theresia. ‘Ik wil geerne met u uitgaen, om te zien of wy uwen ongelukkigen vader troosten mogen; - doch laet my eerst uwe kleederen opschikken.’

Nu kreeg Geertruid met haest hare zwarte zyde huik op het hoofd, en daer zy onrustig, heen en weer door de kamer trad; als of zy daerdoor haren weg vervoorderde, vatte Theresia eene harer handen en zy begaven zich te zamen op weg. Na vele hoopen van menschen, waarvan de eene met medelyden, de anderen met koude nieuwsgierigheid 's meisjes droef-

heid zagen, doorgedrongen te hebben; kwamen zy eindelyk by de zwaerbemuerde gevangenis.

‘Is myn vader hier, op 't Steen?’ vroeg Geertruid angstig.

‘Ik geloof het vast’ antwoordde de oude Theresia, ‘kom Geertruid, schep moed!- Ik zal kloppen.’

De deur draaide welhaest schreeuwend op hare leên. Zy werden in de kleine kamer van den Steenwarer binnen gelaten.

‘Wat verzoekt gy van my, edele jonkvrouw?’ vroeg hy, zich voor Geertruid buigende.

‘Is myn vader hier?’

‘Zoo Godmaert uw vader is jonkvrouw.’

‘Ja, ja Godmaert.- Gy zult gevoelig zyn aen myne droefheid, en zeker my mynen gryzen vader voor eenen oogenblik laten troosten. O weiger my niet!- Neen weiger my niet, ik bid u. Zoo gy ook een kroost hebt, kunt gy licht bedenken wat hartsdruk ik gevoel.- Laet my de stem myns vaders hooren, en ik zal u mildelyk beloonen.’

‘Jonkvrouw,’ antwoordde hy treurig, ‘het is nog geene halve uer geleden, dat de Signor Valdès, my een schriftelyk bevel heeft doen geven, om de gevangene Godmaert alle onderhandelingen met zyne vrienden te beletten.- Het drukt my even zeer, dat ik uwen billyken eisch niet kan toestaen.’

Nu smolt de weemoedige Geertruid op nieuw in bittere tranen; en des Steenwarers rouwe hand in de hare smeekende drukkende:

‘Ik bid u,’ schreidde zy ‘ik bid u, heb medelyden

t.o. 81

met een kind dat aen zynen vader wreedelyk ontrukkt is.- Oh! wees niet ongevoelig! Laet u myn bitter schreiden door 't hart gaen.- Gy zyt immers ook een mensch en niet van gevoelen beroofd: gy kunt immers myne tranen niet zonder medelyden aenzien? Och, laet my toch by mynen vader,- of ik verlaet u niet; en zal zoo lang weenen, tot dat gy zelve, om van myne lastige bedde ontslagen te zyn, my in de gevangenis myns vaders brengen zult.'

'Och! ja Mynheer,' sprak Theresia, 'laet ze toch by haren vader, of ze sterft nog van angst.'

Nu klonken de sleutels die aen des Steenwarers gordel hingen, en de twee smeekende vrouwen denkende, dat hy hunne vraeg ging toestaen; sloegen de handen van blydschap en opgetogenheid te zamen: en woorden van dankbaerheid kwamen reeds uit hunnen mond,- wanneer de Gevangengebwaerder, die achteruit was gegaen, om eene kille traen van zyne wangen te vagen, hen op nieuw naderde:

'Vrouwen,' sprak hy 'uw lyden heeft my de eenigste traen, die ik in myn leven gestort heb, uit de oogen gehaald. Dit is een teeken, dat ik ten uiterste in uwe droefheid deel;-doch daer plicht my dwingt, kan ik u niet troosten. Denkt niet dat gy my door weenen kunt verbidden. Neen, ik heb lang genoeg, droefheid en bitter lyden gezien, om voor uwe tranen nog te zwichten. Derhalve zeg ik u, dat geen middel welke het ook zy, my myne plicht kan doen vergeten. - Ik ben een Gevangengebwaerder. Vraegt wat een Gevangengebwaerder is, en iedereen zal u antwoorden:

een tyger; - en dit is ook zóó, - Dit moet zoo zyn.' Hy liet by deze woorden de neêrslachtige vrouwen staen huilen, en ging weg.

'Wreedert!' zuchtte Geertruid, 'hoe koud hy voor onze droefheid is.- Theresia gy had gelyk, een Gevangenbewaerder is geen mensch. Kom aen, ik zal by onze vrienden om hulp zoeken,-'

Zy vertrokken met meer droefheid, dan zy gekomen waren. Geertruids eerste gedacht viel op de goede Schuermans, die edelmoedige, doch arme Geus. Zy wendden zich met haestige stappen naer het klapdorp. Dáér werd de deur van een oud vervallen huis voor hen geopend.

'Och Schuermans!' riep Geertruid 'weet gy wat mynen vader gebeurd is?'

'Ja jonkvrouw,' antwoordde de Geus haer binnen latende 'ik weet alles. Zwyg, ween niet;- want ik kan uwe tranen niet zonder lyden aenzien. De verrader Valdès heeft dit alles bewerkt.- Ik heb myn' dolk reeds gewet; daer denkt hy niet aen!'

'Schuermans,' sprak het meisje 'om Gods wille, zeg my- weet gy geenen middel, om my by mynen vader te brengen?'

'Geen' was het antwoord: 'ik heb zelf, aen de gevangenis, eene uer lang gesmeekt, doch zy zyn onverbiddelyk.'

'Och! zoek nog eens in uw hoofd, of niet de minste hoop overig is? - Gy mannen weet beter dan wy, wat er te doen staet.'

Schuermans zag de bedrukte Geertruid met medelyden aen.

‘Arme dochter!’ zuchtte hy, - en na eenen oogenblik, de hand op het voorhoofd gehouden te hebben, hefte hy wanhopig de schouders:

‘Neen Geertruid’ hernam hy ‘ik weet geen en enkelen middel. - Ik raed u, ongelukkig meisje, van t’huis in uwe kamer, den uitval dezer zaak, zonder meer te weenen aftewachten. - Ik zal zelf by alle vrienden gaen, en zoo ik eenige verzachting in uw lyden kan brengen, zal ik my met haest naer uwe wooning begeven. Waer is Lodewyk?’ vroeg hy.

‘Lodewyk is weg’ antwoordde zy. ‘Oh! ware myn lieve Lodewyk hier, zou ik weldra mynen vader zien.’

‘Waer is hy dan naer toe?’

‘Naer Zoersel, om Wolfangh op te zoeken.’

‘Oh ja! hy zal toch morgen, by dagenraed hier zyn.- Kom Geertruid stil uw gemoed.- Die bittere tranen, zullen uw lot niet verzachten.- Denk dat warme vrienden uws vaders leven angstig bewaken.- Vaerwel lieve jonkvrouw. Ik zal moeite doen, om uw leed in vreugde te veranderen.’

Nu vertrokken de twee vrouwen zonder vertroosting. Zy kwamen ten uiterste bedrukt in hunne wooning terug.

‘Wat gaen wy nu doen!?’ riep Geertruid, zich wanhopig op eenen stoel werpende.

‘Geduld hebben en op God betrouwen’ antwoordde de goede vrouw. ‘Gy ziet immers wel lieve Geertruid, dat zoo als Schuermans zegt, ons de tranen weinig helpen. Laet ons dan niet meer weenen en Lodewyks komst op goeder hoop afwachten.’

‘Weenen!’ zuchtte Geertruid ‘ik kan toch niet meer weenen; myne oogen branden, en bitter hartzeer blyft my alleen over.- Oh! hoe rampzalig ben ik toch, lieve Theresia. Ik heb immers, dit drukkend lot niet verdiend? - Ik die zoo naeuwkeurig myne plicht tot God en den menschen gekweten heb.’

‘Geertruid! Geertruid! - Wilt gy den Almachtigen, de eenige troost, die u op aerde overblyft, op u verbitteren, en door gemor uw lyden verdienen?’

Zy wees met ernstigen toon op de knielbank. ‘jonkvrouw,’ sprak zy ‘gy hebt gezondigd!.....’

Het meisje buigde zich, gehoorzaam voor het kruis neder, en bleef lang, zeer lang in het gebed. De oude vrouw die wel wist, dat zy meer troost, in bidden dan in klagen vinden kon, liet haer zonder verstoornis zitten; en deelde stilzwygend in hare kniebuiging.

De zon was nu reeds lang onder de kim gedoken, en de Antwerpsche straten in duisternis gedompeld; - wanneer de tedere Geertruid van de knielbank opstaende, en in tranen uitbarstende, zich aen den hals van Theresia wierp.

‘Ik heb niet gebeden!’ schreidde zy, ‘ik heb niet eens aen God gedacht!- Ik ben eene schuldige zondares!.....’

‘Aen wie hebt gy dan gedacht?’

‘Aen mynen Vader, aen Lodewyk,’ riep Geertruid weenende ‘en God is op my vergramd; want voor het kruis, heb ik geen troost gevonden.’ En de oogen stonden haer gansch verdwaeld in het hoofd.

‘Wel! wel! ongelukkige Geertruid, wat zult gy

geworden, arm kind!’ zuchtte Theresia, en zy drukte het half zinneloos meisje, met medelyden tegen haren boezem.

‘Theresia,’ riep deze ‘wist ik maer wat myn vader doet!- Hy is dood.- Dit heb ik dáér, op de knielbank, gedroomd en geloofd; en daerom heb ik niet gebeden.’ En zy sloeg zich van wanhoop voor de borst,- en huilende liep zy de kamer rond.

‘Geertruid! wat doet gy?- Gy doolt!’ doch hare woorden stilden het meisje niet.

‘Jonkvrouw!’ riep zy harder ‘ik herinner my iets, dat u by uwen vader kan doen naderen.’

Nu kwam Geertruid ylins by haer geloopen:

‘Spreek! lieve Theresia, spreek; wat is het?....’

‘Weet gy het Jan van Lier straetje, hier juist achter den hoek?’

‘Zeker’ antwoordde Geertruid.

‘Wel daer woont een oud grys wyf, die kan, zoo gy den moed hebt my by haer te volgen, u alles zeggen wat gy zoekt te weten.- En zeker moogt gy zyn dat de waerheid uit haren mond spreekt.’

‘Die oude gebukte vrouw die van de geburen de tooverheks word geheeten?’

‘Ja dezelve.’

‘Denkt gy dat deze my zeggen kan wat myn vader doet en lyd?’

‘Ja kind, ik zeg het met schaemte, menigmael heb ik by haer te rade geweest; en nooit heeft zy een valsch woord voor my uitgesproken.- Gy zult zien, dat, zonder wy haer van ons ongeluk onderrichten zy zelf dit zal vinden.’

Zy verlieten zoodra hunne wooning, draeiden den hoek om, en bevonden zich in het enge Jan van Lier straetje.

‘Wie klopt zoo laet in den nacht aen myne deur?’ werd er gevraegd.

‘Moeder! doe maer open,’ antwoordde Theresia, ‘gy kent immers uwe buervrouw nog wel?’

‘Wacht een weinig, dat ik myne lamp ontsteke.’

Dedeur werd met omzichtigheid en langzaam voor hen geopend. Na de herkentenis, werden zy in een klein vertrek gelaten, waerin de lamp by hunne nadering, hare menigvuldige stralen zendende; de plaets hevig verlichtte.

Een aklige schreeuw ging uit den mond van de verschrikte Geertruid en zy dorst het vertrek niet binnen gaen.

‘Kom maer binnen jonkvrouw,’ sprak de tooverheks, ‘ik verzeker u, dat gy geene reden hebt om te vreezen.’

Nu trad Geertruid bevend in de kamer en drong zich vast tegen Theresia's kleederen.

Het was er in wanorde en vuil, twee stoelen stonden 'er, by eene zwarte zware tafel;- waerop een groot boek, een moord priem, speelkaarten, en eenige geraemten van kleine dieren lagen. Twee pikzwarte katten zaten ronkend op de stoelen. Hunne bewegingen waren zoo ernstig en natuerlyk, dat het scheen dat deze dieren met verstand begaefd waren; zy zagen Geertruid met blyde nieuwsgierigheid aen. Een bekkeneel waervan de holle oogen en de blinkende

tanden, Geertruid verschrikt hadden, stond vervaerlyk op de schouwplaet. De tooveresse was een leelyk wyf dat honderd jaren oud scheen; diepe rimpels lagen haer over het aengezicht;- waerop hare gryze hairlokken verward rolden. Hare geele oogen waren met yver op de angstige Geertruid gevestigd.

‘Wat is toch de oorzaak welke u, eene arme vrouw als ik ben, zoo laet in den nacht doet bezoeken, edele jonkvrouw?’ vroeg zy ‘wilt gy dat ik uw lot in de kaerten leze?- nu dan.....’ en zy mengde de kaerten wel onder elkander.

Na het krakend gebeente op den vloer gelegd te hebben, spreidde zy het spel kaerten op de tafel uit. Zy lag eenige oogenblikken in overdenking om, zoo goed zy kon, haer orakel aen een te krygen, dan wanneer zy dacht hetzelfde gevonden te hebben, sprak zy:

‘Ziet gy dáér jonkvrouw?.....- Kom toch dichtter by de tafel.- Wees niet bevreesd. Ziet gy dáér, zeg ik, dien schoppen heer?’

‘Ja wel’ antwoordde Geertruid.

‘Nu, dit is uw vader.- Het schynt dat hy op dit oogenblik, zeer ongelukkig is.- Zie dáér op de kaart, zie ik zyne tranen en de knarsing zyner tanden.’ En Geertruid beefde van schrik en droefheid.

‘Wacht dan jonkvrouwe,’ sprak de tooverheks ‘wacht! ziet gy dáér die twee klaveren, dat is twee dagen lyden. Die tien die zich dáér bevind toont aen dat de pyn groot, onuitsprekelyk groot, zyn zal. Geduld jonkvrouw. Geduld! Het beste komt aen. Stil u!- Dáér, ziet gy dien ruiten heer,- die daer ne-

vens ligt? Die alleen zal uwen vader door zyne hulp verlossen.'

'Wie is dat, vrouw?' vroeg Geertruid.

'Zyn naem weet ik niet' was het antwoord 'maer dit weet ik, dat het een mensch is, die veel kwaed gedaen heeft; en als een dier de bosschen bewoont.'

'Wolfangh!.....' zuchtte Geertruid.

'Juist, Wolfangh, gy hebt het gezegd, zie daer!-' En zy toonde Geertruid een' wolf die achter de kaert geschilderd was.

'Dáér,' sprak zy 'die harten boer is een jongeling, die u tederlyk bemint en aen u sedert dezen morgen onophoudelyk gedacht heeft.'

'Weet hy wat mynen vader gebeurd is?' vroeg het meisje.

'Neen dit weet hy niet, anders zou hy in uw lyden gedeeld hebben.- Hier nevens hem hebt gy harten vrouw.- Ziet jonkfer, dit zyt gy zelve; alles toont my aen, dat gy eens gelukkig met hem vereenigd zult zyn. Verders zeggen die ruiten die dáér liggen, dat er tegenwoordig veel om uwen vader geschreven wordt; en deze klaver heer en boeren komen my als rechters voor.- Vast geloof ik, dat uw' vader op dit oogenblik ondervraegd wordt.- Nog iets weet ik; doch daer het u al te pynelyk zyn zou, dit te weten, zal ik verders niets meer zeggen.'

'Wel, nu weten wy nog maer weinig moeder!' riep Theresia.

'Hoe?' riep het oude wyf 'weet gy niet, dat uw leed in 't kort zal eindigen; en is het niet beter, dat

ik de schrikkelyke zaak, die ik nog weet, verzwylge?’

‘Neen’ antwoordde Geertruid, in hare droefheid verbolgen, ‘zeg my alles wat gy weet en ik zal u rykelyk beloonen.’

‘Wel, gy wilt het zoo, jonkvrouw? - Gy hoort het Theresia, zy wilt alles weten.’

‘Duistere geesten!’ sprak zy, zich tot de katten keerende, ‘dat mynen wille geschiede!’ En jammerlyk huilende, vlogen de twee zwarte dieren in de schouw, en verdwenen.

‘Och God!’ riep het verschrikte meisje, zich tegen Theresias borst klemmende, ‘het zyn helsche geesten die hier wonen!....’

‘Gy hebt het gezegd’ antwoordde de tooveresse, ‘doch wil u daerom niet verschrikken, er zal u niet het minste leed geschieden.- Ik bid u my niet in deze, myne groote werking te stooren.’

Zy vatte eenen yzeren beker en plaetste hem naeuwkeuriglyk op eenen vergulden drypikkel. Een stukje purpere zyde vreef zy driemaal tegen het doodshoofd; en na het met zeker water bevochtigd te hebben, smeet zy het in den beker.- Eene blaeuwe vlam ging blazend en kronkelend ten hemel op. Zy nam dan haer tooverboek, en na menigmael hare dorre handen door de vlam gedreven te hebben, las zy grommelend op verscheidene bladen des boeks, woorden die eenen schrikverwekkenden klank by zich hadden. Driemaal liep zy rond de tafel en riep de helsche geesten tot haer. De katten kwamen weder huilend de schouw uit.

‘Wel, heeft satan myne stem gehoord?’ vroeg zy.-

En de twee zwarte dieren miaeuwden haer bevestigend toe en schenen te spreken.

Het laet zich lichtelyk bedenken, hoe verschrikt het arme meisje zyn moest; maer daer ander lyden hare krachten verzwakt had, was zy nu schier ongevoelig voor het geen zy zag geworden. Theresia trilde in alle hare lidmaten, doch hare nieuwsgierigheid was grooter dan hare vrees, en daer zy menigmael zulke dingen gezien had, vond zy sterkte genoeg om Geertruid te ondersteunen.

‘Wel,’ sprak de tooverheks, 's meisjes hand vattende ‘zeg my nu of gy, zoo ik u de waerheid zien laet, zeg my, zoo uw lyden daer door vergroot wordt... Zult gy dan op my verbitterd zyn?’

‘Neen, neen’ antwoordde Geertruid bevende ‘ik heb u dit immers zelf gevraegd.’

‘Wilt gy dan eerst uwen minnaer zien?’

‘Ja.’

‘Kom dan hier- by de schouw. Oh! gy zyt van de katten bang!-Vertrekt!’ riep zy, en de zwarte dieren liepen haestig de schouw in. Zy vatte het doodshoofd en legde het op de tafel.

‘Kom hier voor de schouw jonkvrouw-zie in dezen spiegel.-’ En zy trok een gordyntje van 't glas weg.

‘Ja zie, dáér slaept Lodewyk’ riep Geertruid, ‘Theresia kom, zie hoe rustig hy slaept!- Zie een man zit by hem zorgend te waken.- Theresia, kom dan, ziet gy zyne blonde hairlokken over het hoofdkussen niet ryzen; en de grimlach die over zyne lippen zweeft.- Hy droomt!.....’

‘Ja’ sprak het oude wyf ‘hy droomt van zyne geliefde.- Van u, jonkvrouw.’

Geertruid bleef lang op den spiegel staren. Zy vond eenigen troost in den zoeten slaep hares beminden. Een oogenblik vergat zy haer lyden om zich aen liefdesdroomen over te geven.

‘Wel, gelykt die jonker aen uwen minnaer?’ vroeg de tooverheks.

‘Ja, ja, het is hem zelve’ zei Geertruid ‘wanneer zal ik hem wederzien?’

‘Morgen by zonnenopgang’ was het antwoord; - en Geertruid verheugde zich by het nadenken, dat zy haest haren lieven Lodewyk op de borst zou drukken.

‘Wilt gy nu uwen vader zien?’

‘Ja:’

‘Ga dan van voor den spiegel weg-’ zy deed het gordyntje nedervallen.

‘Jonkvrouw’ ging zy voort ‘heb wat geduld, tot dat het verschynsel zich gevormd hebbe. Eene schriklyke zaak zult gy zien; en wellicht zullen uwe krachten u van angst en druk begeven.’

‘Gy bedriegt u, moeder’ sprak Geertruid ‘zoo ik mynen vader levendig zie, zal ik moed genoeg hebben.’

Er werd in de schouw, tweemaal gehuild.

‘Wel jonkvrouw kom nu voor den spiegel’ sprak de tooveresse; en zy hefte het gordyntje op.- Maer niet zoodra had Geertruid, de oogen er op gewend; of een pynlyke schreeuw ontvloog haer; en zy viel zwaer en roerloos op den grond neder. Theresia stortte bittere tranen, over hare rampzalige meestersse;

en beklagde zich over de menigvuldige slagen, die haer dien dag getroffen hadden.

‘Dat wist ik’ zei het oude wyf.- ‘Heb ik het niet gezegd? - doch zal ik deze onmacht wel overwinnen.’

‘Wat heeft zy dan gezien?’ vroeg Theresia.

‘Zie gy zelve’ sprak de tooveresse, haer voor den spiegel brengende. - Theresia wykte schreeuwend achter uit.

Wat zagen zy dan?..... De gryze Godmaert van beulen omringd, en op eene vervaerlyke wyze gepynigd, - en de uitdrukking zyner stuiptrekkende wangen, en het bloed dat hem over het lichaem liep; had de harten dezer vrouwen verbryzeld.

‘Wat ga ik nu met myne roerlooze meestersse doen?’ vroeg Theresia met hartsbrekende snikken.

‘Luister’ antwoordde het oude wyf ‘hier heb ik een fleschje dat alles te recht zal maken. Na ik haer dit zal ingegeven hebben, zal de jonkvrouw opstaen; en u stilzwygend naer uwe wooning volgen. Eene diepe vergetelheid van het verledene, zal ik over haer halen. Leg haer dan te bedde; - en de stem hares minnaers; zal alleen de kracht hebben om haer uit den slaep te roepen.- Ik hoop dat wanneer alles zal uitgevallen zyn, gelyk ik het u voorzegd heb, gy my dan niet vergeten zult.’

Zy goot langzaam den inhoud van het fleschje, in Geertruids mond. Deze rechtte zich op, en bleef stilzwygend staen.

‘Ga vóór, Theresia!’ sprak het oude wyf.- ‘Zyt niet voor de jonkvrouw bevreesd; zy zal u op de hielen

volgen.- Vaerwel! spreek haer niet aen,- zy hoort niet,-' en de deur ging achter hen toe.

Theresia stapte bevende voort, en angstig omziende, bemerkte zy dat Geertruid haer gestadig volgde. Wanneer zy nu in hunne wooning terug en by Geertruids bed waren liet deze zich geduldig ontkleeden. Zy was zoodra niet gelegen of een diepe slaep sloot hare roodbeschreide oogen toe.

Theresia waekte by een klein licht, doch weldra kwam de vermoeidheid over hare zorg zegepralen; en zy ook, viel op den stoel in slaep.

VI.

Vervloecte, afgryselycke, en deerelycke moord
 Verfoeylyck schellemstuk, waer heeft men oyt gehoord
 Van zulk een' grouwel? kan den Hemel dit gehengen?
 Wie sach doorluchtigh bloed oyt schandelycker plengen?

J. VAN VONDEL's. *Palamedes*.

Laet ons nu een weinig in ons verhael terugkeeren, om te zien of de waerzegster te recht was; wanneer zy Geertruid, haren vader, in zulk eenen akeligen toestand voorstelde.

De Spaenjaerd Valdès, had de oplichting van Godmaert, naeuwkeurig bygewoond; en met vrees bemerkte, dat het gemeene volk den Geus zeer toegedaen was. Angstig had hy geweest op het oogenblik, dat de morrende verlossingskreet was opgegaen.- Maer wanneer hy de deur der gevangenis, op zynen vyand had zien toesluiten, vertrok hy om de gevolgen zyner beschuldigingen te verhaesten. Hy kwam na weinig

t.o. 94

tyds in de Hofstraet, en deed zich by den Inquisiteur Fernando Ortado aanbieden.

‘Buenos dias, honrado Fernando! como estays?’- riep hy zoodra de Inquisiteur hem in den doorgang te gemoet kwam. Met vele buigingen en vriendschap antwoordde deze:

‘A vuestro mandado. Sean bien venidos amigo Valdès!’

Hy bracht hem met deze woorden in eene prachtige kamer. Valdès verwonderde zich grootelyks- omdat hy zag, dat den Inquisiteur aen Godmaert niet dacht, en aen het lot van den Geus onverschillig scheen. Hy vroeg dan:

‘Bien sabeys porque yo vengo aca?’

‘No por cierto Senor’ was het antwoord.

‘Como! aveys olvidado.....?’ sprak Valdès zachtjens en hy herinnerde hem de oplichting Van Godmaert. Fernando was het ook niet vergeten; doch daer hy wel wist dat Valdès wraekzucht genoeg bezat, om Godmaerts dood te bewerken, wilde hy aen dit verraderlyk vonnis niet mede schuldig schynen. Zy gingen voort met dus, in de spaensche tael te redeneren:

‘Ha! de Geus is gevat!’ vroeg Fernando Ortado.

‘Ja’ antwoordde Valdès ‘en ik hoop, Fernando, dat gy dien Kardinaelsvyand niet zult laten ontsnappen.’

‘Heer Valdès! weet gy niet dat het volk veel kan? - en dat zy tegenwoordig den baes spelen?’

‘Oh! Oh! Fernando, dit zal ditmael zoo gemaklyk niet zyn; want vyftig schutters heb ik in het Steen gelaten, en geene der Geuzen mag Godmaert spreken. - Ik zal hunne poogingen wel verydelen.-’

Een grimlach van vergenoegen liep over de lippen van Fernando. Hy was blyde dat Valdès zoo wel zyne wenschen volbracht had.

‘Gy zyt zeker’ vroeg hy ‘dat hy het hoofd der Antwerpsche Geuzen is?’

‘Ja, heel zeker, dit zal hy zelf niet loochenen.’

‘Dit is nog het ergste niet. Denkt gy, Valdès, dat het Godmaert is, die dien spottelyken brief, die schimpprent, waarmede zy den Kardinael wilden belachelyk maken, gezouden heeft?’

‘Ik zal u eenen man brengen,’ antwoordde Valdès, ‘die zelf by eede getuigen kan, dat Godmaert hem als bode daertoe heeft willen gebruiken; doch de man heeft dit geweigerd.’

‘Op uw woord, gy zyt van dit alles verzekerd? want zie Valdès, wat verantwoordelykheid wy op ons halen zouden; zoo dit on waer was.’

‘Ik ben er ten uiterste verzekerd van, Fernando- en gy weet wat de Kardinael u belast heeft, toen hy by zyn vertrek u zoo veel goed deed. Ongetwyfeld zou hy welhaest vernemen dat gy het leed hem aengedaen ongewroken gelaten hebt. Gy kunt lichtelyk berekenen, Ortado, hoe groot zyne gramschap zyn zou; en op wie dezelve zou vallen...’

Ortado bragt de hand op het voorhoofd en bedacht zich een weinig.

‘Gy hebt gelyk Valdès,’ sprak hy ‘maer zeg my, hoe zullen wy deze wraek bewerken, de Markgrave zal ons daerin niet dienen.’

‘Oh neen! want zoo Godmaert volgens 's lands

wetten gerecht wordt, zal de vierschaer een bloedbad worden; en de Geus zal uit onze handen geraken.- Laten wy hem geheimlyk veroordeelen en dat den Eeckhof zyn bloed ontvange! Gy verstaet my Ortado?’

‘Zeker ik versta u, doch ik vrees; want alle oogenblikken verwachten wy de groote omwenteling. Het volk loopt gewapend en woelend door de straten!...’

‘Waertoe dienen dan de bevelen van onzen koning Philips. Heeft hy de geestelyke en wereldlyke justitie niet in uwe handen gesteld? maek er dan gebruik van; zoo gy waerlyk den Kardinael voor zyne gunsten dankbaer zyt.- En wat hoeft er meer, om zich de dood schuldig te maken, dan ons te beschimpen en onze natie haet en wraek toe te zweeren, gelyk zy dagelyks doen. Waerlyk ik herken u niet meer, Ortado. Gy die den Belgen eenen bloedigen haet toedraegt;- ja, want het is aen dezen haet dat gy de waerdigheid van Kettermeester schuldig zyt. Gy neemt dan den smaed, die zy ons aendoen, niet meer ter harte?’

‘Ja, ja!’ sprak Ortado spytig, omdat Valdès hem gedwongen had zich te ontdekken. ‘Ja, de Geus zal sterven, de Kardinael en onze natie zullen gewroken zyn. Het bloed van den Geus zal gestort worden- en zynen dood zal een' pynelyke dood zyn.’

‘Ha! ha!’ riep Valdès lachende, en hem vriendelyk op de schouder kloppende, ‘nu zyt gy waerlyk een Spaenjaerd.’

Gy moet bekennen, Valdès,’ zei de Kettermeester ‘dat gy ook persoonlyk eene wraek eischt; want zy hebben u leelyk mishandeld: dat weet ik wel.’

‘Ja, Ortado, zy hebben hunne versmadelyke handen aen my geslagen, en my gelyk zakkedragers als ze zyn ten gronde geworpen.’

‘Het schynt’ riep Ortado grimlachende ‘dat uwen hoon grooters is dan dien welken den Kardinael gedaen is;- doch dit geeft er niet aen: de Geus moet sterven dit is onwederroepelyk. Echter moeten wy aen dit vonnis eenen schyn van rechtveerdigheid geven; wie zullen wy tot beschuldiger nemen?’

‘My, my, Ortado!- en Mariano Rey.’

‘Weldan’ hernam den Inquisiteur ‘laet u dezen avond om tien ure in het Steen bevinden- en het zal zoo lang niet duren!.....’

Nog eenigen tyd spraken zy, met suizelende woorden; en schenen by dit onverstaenbaer gesprek, beiden van hetzelfde gevoelen te zyn.

Eindelyk stond Valdès van zynen zetel op, hy vatte de hand van den Inquisiteur en verliet hem met de woorden:

‘A Dios says encomiendada, Ortado.’

‘Ya vos tambien, amigo Valdès.’

‘A Dios!’ - en zy verlieten elkander by de deur. Valdès begaf zich met ongeduldig gemoed naer zyne woning. Ortado ging met haest over de groote markt; en zoo door de Hoogstraet naer den Oever, want dáér woonden de Spaenjaerden die hem helpen moesten.’

God maert lag op zyn stroo uitgestrekt. Bittere tranen rolden hem over de wangen; en daer grootere hartspyn hem drukte, voelde hy niet dat zyne bewegingen van wanhoop, den zwaren yzeren gordel in zyne lenden prentten.

Wat afgryzelyk tooneel moet het zyn, eenen gryzaerd dus alleen weenend te zien liggen, zonder medelyden, in eenen duisteren kerker geboeid. Goed is het voor ongelukkigen, die het lot hard,- hard drukt, somwylen in gedachten te dolen; en dan, door ongevoelen, pyn en leed te vergeten; - en door droomen verzeld te zyn, die alhoewel bitter, met hoop gepaerd, den rampzaligen lyder troost en kracht om zyn lot te dragen toebrenge.

De Steenwarer had Godmaert de komst zyner dochter bekend gemaekt, en hem op zyne vraag eene wydloopige beschryving van 's meisjes druk en tranen gegeven. Daer het aendenken van dit lieve kind, alle de oogenblikken van Godmaert vervulden; en daer zyne tranen gedurig over haer vloeiden, zond God hem ten loon zyner liefde, een dier gezichten, welke den Heiligen alleen toeschynen.

Dáér zag hy in de zwarte duisternis, een wolkje van witte dampen schynend zich verheffen. Terwyl hy godsdienstiglyk het verschynsel, met de oogen naervolgde, zag hy met verwondering, uit deze wolk een Vrouwenbeeld, heerlyk en zuiver opryzen. Blonde hairlokken, lagen haer als eenen zachten mantel op den hals, een sluier van zulke kleur, die voor 's menschen oog onvatbaer is, omringde hare fyne lidmaten; tranen lekten haer uit de oogen;- doch zoodra zy Godmaert bezag kwam een grimlach van blydschap hare wangen verlevendigen.

‘Vader!’ sprak zy met eene hemelsche stemme ‘ik koom u in uw lyden troosten.’

‘Geertruid! - oh! myne Geertruid!’ riep hy, zich vooruitwerpende om dit lieve beeldtenis te omhelzen; - doch de keten kraekte sterk; en weèrhield den vader met nydig geweld.... Hy vloog door den stoot zwaer op den grond neder. Haestig bracht hy zyne oogen weder op de verlichte plaets. Daer stond zy nog als te voren.-

‘Geertruid! myn lief kind’ riep hy pynelyk ‘wat troost brengt gy my? - Heeft God uw gebed verhoord?’

‘Vader!’ sprak zy ‘nog twee dagen lydens, en ons wee zal verzacht worden. De Heer beproeft ons, als hy weleer zynen dienaar Job gedaen heeft; laet ons dien Heiligen man in zyne onderwerping navolgen.’

‘Myne dochter!’ antwoordde Godmaert ‘gy weet het: hoe zwaer myn lyden ook was, heb ik nooit tegen den Schepper gemord.....’

‘Vader! gy hebt nooit geleden gelyk gy deze twee dagen lyden zult. Betrouw op Hem, die alleen de beschermer der onnoozelen is, wanneer alle menschelyke hulp te niet schynt. Hou uwe oogen op den Hemel gevestigd, want dáér alleen zit aller menschen Rechter. Hy is het die u, zoo als hy zynen martelaren doet, eene bovennatuerlyke kracht zal geven; om uwe onderdrukkers over hunne wreedheid te beschamen.’

‘Engel dat gy zyt! Geertruid! wie heeft u zulke vertroostende woorden geleerd?.....’ riep de gryzaerd met verwondering uit.

‘Gy, gy, vader! - en God verlaet de zynen niet. Beklaeg u niet over uw lyden: het zal u al in den Hemel vergolden worden. Elke pynlyke zenuwtrek-

king zal u, als eene parel van verdiensten, boven 't hoofd schynen.- En ik die aen den kelk van smart met u gedronken heb, zal ook met u- by God voor eeuwig, eeuwig woonen.-'

'Nader my, Geertruid, nader my, dat ik u omhelze!'- Die zoen zal my eene onuitputbare kracht byzetten.- Kom, nader my!' en het beeldtenis naderde langzaam by Godmaert, en scheen zachtjes over den vloer te ryzen. Zoodra des gryzaerds keten hem toeliet het zelve te bereiken, opende hy zyne armen...- Doch nu ging de deur van zynen kerker krysschend open en het verschynsel mengde zich met het licht dat binnen den kerker kwam.

Godmaert zag nutteloos op de plaets waer het gestaen had; nu werd hy eerst zyne dwaling gewaer en dankte innerlyk den Schepper, om deze hemelsche versterking.

'Godmaert!' riep de Steenwarer, met zynen lantaern den kerker binnen tredende, 'sta op, ik moet u voor den rechterstoel leiden. -' En hy ontsloot den yzeren gordel. Twee gewapende mannen namen den gryzaerd by den arm en brachten hem door duistere gangen tot in eene wyde zael; welke als de beuk eener kerk overwelfd was. Zeer laag was het verdiep; want de zuilen waerop de welfbogen rustten, waren weinig verheven;- dus kon de lamp die rookend op de tafel brandde gemaklyk het welfsel bereiken en de plaets ten besten verlichten. Een groot kruisbeeld, kunstig met zwart en rood hout ingeleid, en een geopend Evangelieboek met zilveren sloten

versierd, lagen op het tapyt der tafel. Twee dolken waren kruisgewys, ten teeken van bloedige justitie, op de bladen des bybels geplaetst. Vier personen zaten er by eene tweede tafel. Zy waren gansch in zwarte stoffe gekleed; de kappen van hunne rokken hingen hen tot op den mond: zoo dat men hen zeker niet herkennen kon. Hunne oogen blikkerden door de twee gaten, die in de kap waren; en licht kon men aen de zelve bemerken dat zy naer bloed dorstten.

Godmaert zag evenwel met een dat het Spaenjaerden waren; want hunne knevels krulden zich in de hoogte tegen de kap op.

Papier en pennen lagen er voor hen op de tafel, tot het aenteekenen der bekentenissen, die zy van den beschuldigden verwachtten. De wraekgierige Valdès wandelde heen en weêr door de zael; hy had ook een masker voor het aengezicht en een zwarte overrok op zyne kleederen. Geene andere personen waren er meer tegenwoordig, dan twee gewapende dienaers die met blooten slagzwaerd, den ingang bewaerden. Verder in het verschiet by het twyfelachtig licht kon men eenige werktuigen bespeuren; doch was het moeielyk te zeggen, waertoe dezelve dienen moesten, doordien er raderen, koorden, banken en diergelyke meer, het een op het ander, zonder orde tegen den grond lagen.

‘Laet den gevangenen tot ons komen!’ riep een der rechters - en Godmaert werd van de twee mannen tot op eenen kleinen afstand der schryftafel gebracht. De rechters bezagen hem styfen koud door

de gaten hunner kap; zeker gevoelden zy niet het minste medelyden voor den Gryzaerd:- want Ortado, had de wreedsten zyner makkers gekozen om deze verraderlyke moord te volbrengen.

De Hoofdinquisiteur, en dit was Fernando Ortado, na eenige oogenblikken met de andere rechters gesproken te hebben, keerde zich naer Godmaert.

‘Nader my’ sprak hy ‘hier by de tafel. Zweer met de hand op dit beeld onzes Zaligmakers, en op het boek des levens dat gy de waerheid vóór ons zeggen zult, en niets- niets meer dan de waerheid.’

‘Dit zweer ik by den God die ons hoort,’ sprak Godmaert de hand op het kruis leggende.

‘Keer nu naer uwe plaets terug’ hernam Ortado. ‘Gy zyt beschuldigd ten eerste: van het hoofd der Antwerpsche Geuzen te zyn, en de Spaensche natie en hunne beheersching, eenen bitteren haet toegezworen te hebben.’

‘Dit is de bloote waerheid’ antwoordde Godmaert met luider stemme.

‘Dat gy het volk tot muiten hebt opgemaakt; en hun eenen afkeer voor de Spaenjaerden hebt poogen in te drukken.’

‘T is waer.-’

‘Hoe, dit alles is waer, en gy schaemt u niet hetzelfde met kouden bloede te bekennen!....’

‘Ik heb gezworen, u de waerheid te zeggen.’

‘Hoe durft gy, verachtelyke Geus, de Spaensche natie, dit edele volk, dat in zoo menige landen den sceppter heerlyk zwaait, - hoe durft gy zeg ik, arme

Belg, deze heerschende natie ten hoon spreken?’

‘Gy zyt ook een Spaenjaerd, dat zie ik in uwe bloeddorstige oogen’ zei Godmaert spytig.

De rechter Ortado, wierp zich de kap op den rug; hy was van toorn rood en zyne lippen bewogen zich, als of eene koorts hem over het lichaem rees.

‘Ja, muitmaker’ schreeuwde hy ‘ik ben een Spaenjaerd - en gy zyt een verachtelyke Belg.- Dit zult gy my bekoopen!’ morde hy met eene doffe stem.

De andere rechters, zelfs Valdès, ontdekten hunne aengezichten. Dit was een zeker teeken, dat Godmaert het zonnlicht niet meer zien moest.

‘Ik dacht niet’ sprak de Geus ‘dat een rechter zynen gevangenen mocht hoonen. Waerom verwynt gy my mynen naem van Belg als een smaedwoord?- daer gy my alleen ondervragen en rechten moet?’

‘Roekelooze!’ brulde den Inquisiteur, en hy draeide zich om naer de schryftafel. ‘Zwart, ten uiterste zwart’ suizelde hy den greffier toe.

‘Wyder zyt gy beschuldigd’ hernam hy; ‘van den Kardinael van Granvelle onder de gedaente van een smeekschrift, eene spottelyke prent toegestuurd te hebben.’

‘Wie dit gezegd heeft liegt als een schelm!’ riep Godmaert toornig.

‘Dat gy zelf deze prenten onder het volk hebt uitgestrooid....’

‘Ik zeg u dat dit valschelyk gelogen is. Nooit heb ik zelfs zulke prenten gezien. Wie is de verrader die my dus beschuldigd heeft?’

‘Valdès!’ riep de rechter ‘hy loochend dit gedaen te hebben.’

Nu kwam Valdès, die zyne betichting te voren, wel in zyn hoofd gevormd had.

‘Godmaert!’ sprak hy met een valsch gelaet ‘gy weet nog wel, dat gy my, eens aen uwe tafel gezeten eene prent hebt getoond, waerop den Kardinael, op eene allersmadelykste wyze was afgemaeld?’

‘Valdès, gy liegt. - By God, gy liegt!’ riep de Geus met verachting uit.

‘Zwyg, beschuldigde!’ sprak de rechter ‘gy moogt niet spreken.- Wat stond er op deze prent?’

‘De Kardinael, in priesterlyk gewaad’ ging Valdès voort ‘was op eene menigte Bisschoppen gezeten; waervan de eene met het hoofd, de andere met de voeten onder uit des Kardinaels kleederen kwam.- En dan heeft Godmaert my dit toonende, gezegd: hy broeit maer de jongskens zullen toch geene pluimen krygen; daer zullen wy, Belgen, wel voor zorgen.’

‘Gy meineedige Spaenjaerd’ schreeuwde Godmaert ‘beeft gy niet, vóór dit bloedig kruis en den God die er voor ons op gestorven is, zulke valschheid te spreken. Helsche verrader!.....’

‘Beschuldigde!’ riep Ortado ‘antwoord op myne vraeg.- Hebt gy niets dan deze roekelooze woorden tot uwer verschooning by te brengen?’

‘Wat wilt gy dat ik antwoorde, dan dat dien bloedhond gelogen heeft?’

‘Wy hebben de getuigenis van eenen man gehoord, die gy zelf met den spottelyken brief naer den Kardinael hebt willen zenden.’

‘Hoe heet dien man?’ vroeg Godmaert.

‘Mariano Rey.’

‘Ik dacht het wel, - het is ook een Spaenjaerd. Zy hebben allen valsche harten!....’

‘Dat vraeg ik niet. Kunt gy deze beschuldigingen wederleggen?’

‘Zy zyn onwaer. Dit is alles wat ik zeggen kan.’

‘Dus hebt gy niets meer by te brengen, om de getuigenis van Valdès en Mariano te niet te doen?’

‘Ik zie wel’ antwoordde de Geus ‘dat myn vonnis reeds in uwe harten geschreven is.- Gy zyt immers allen Spaenjaerden, en dorstig na Belgenbloed; als gy hetzelfde, ongestraft en zonder perykel moogt vergieten.- Daerom grimlacht gylieden, omdat gy verheugd zyt, een Belg weerloos en zwak onder uwe klauwen te hebben. Gy vergeet! - dat den God, die zynen naem als eene godslastering, van ulieden tot dekmantel uwer wreedheid ziet gebruiken,- u de tranen der onnoozelen duer zal doen betalen!....’

De rechters lachten waerlyk.- Zy waren gewoon dusdanige woorden van hunne slagoffers te hooren.

‘Beschuldigde!’ riep Fernando Ortado ‘wilt gy niet bekennen, dat gy den hoon welke den Kardinael gedaen is- schuldig zyt? Alles schynt het te bewyzen.’

‘Ik antwoord niet meer op uwe leugentael.’

‘Daer onze plicht ons dwingt, den beschuldigden, zyne misdaden te doen bekennen, raed ik u, zoo gy waerlyk het feit begaen hebt, ons hetzelfde te belyden. - Zoo gy integendeel onschuldig zyt; zal God u krachten verleenen om het lyden moedig door te

staen.-Voor de laeste mael, zyt gy daer aen schuldig?’

‘Neen.’

Nu werd er gebeld, en twee zwaerlyvige keerels kwamen met opgestroopte mouwen de zael binnen.

‘Beulen! op de pynbank.’ Sprak hun de rechter toe.

Godmaert trilde in alle zyne lidmaten. De pynbank! - dit woord klonk yslyk in zyne ooren. Wanneer hy vóór zyne rechters stond, en door hunne smaedwoorden werd vertoornd; - had hy byna het verschynsel, hetwelk hem in den kerker toekwam, vergeten; - doch nu hy zag, dat de profetische stemme zyner dochter, hem de waerheid zoo naeuwkeurig had voorzegd, raapte hy al zynen mannyken moed byeen; en besloot zonder klagen alles te lyden. Terwyl hy zich zelve tot onderwerping aen porde, werden de werktuigen tot het pynigen bereid gemaekt. Een der beulen klom op eene leer en stak een touw door de katrol die aen het welfsel vast was. Dáér onder, op den grond, brachten zy een werktuig van zware stukken hout te zamen gevoegd, en waeraen vele kleine koordjes waren. De deelen dezès werktuigs kon men door middel van spieën meer en meer van elkander verwyderen.

‘T is klaer mynheer,’ spraken de beulen, als of zy bezig waren eene onverschillige zaak te verrichten. De twee gewapende mannen brachten den Geus met de voeten op het werktuig. De rechters verlieten hunne zetels en naderden den genen die zy moesten ondervragen. Op hun gelaet was niets te lezen dan

koude ongevoeligheid;- doch het scheen by den spottelyken grimlach die hunne lippen wel eens kwam bewegen, dat zy meer vermaek dan weemoed, in deze hunne verrichting sचेpten. Zeker hadden Godmaerts woorden hen op hem verbitterd. De haet welken hy den Spaenjaerden toedroeg, was genoeg om hem den dood schuldig te maken.

‘Nader de stoelen,’ riep een der rechters; en zy zetten zich allen neder. Valdès om beter Godmaerts lyden te smaken, had zich juist achter de zetels geplaetst. In zyne oogen kon men eene angstige nieuwsgierigheid lezen; want voor zyne spaensche ziel, kon men hem geen fraeier tooneel laten beschouwen, dan het folteren zyns vyands.

‘Beschuldigde’ riep Ortado ‘bekent gy uwe misdaed?’

‘Ik heb geene misdaed begaen.’

‘Weldan, dat men beginne!.....’

De beulen, maekten op dit bevel, de koorden die van het welfstel daelden, aen Godmaerts beide armen vast; zyne voeten werden ook op dezelve wyze aen het werktuig geknoopt.

Op een teeken door den rechter gedaen, trokken de beulen met kracht aen de koorden. De katrol schreeuwde geweldig; en de ongelukkige Godmaert ging langzaam in de hoogte, tot dat het touw, waer aen zyne voeten vast waren, styf werd. Dáér hing hy tusschen hemel en aerde, met armen en beenen open gelyk eenen gekruisten;- doch geen zucht ontvloog hem. Hy zag zyne rechters met verachting aen.

‘Wel’ vroeg Ortado ‘bekent gy uwe misdaed nu?’ Godmaert antwoordde niet.- De hand des rechters daelde, den beulen ten teeken, neder. Een zware hamerslag deed de zael dreunen, - en Godmaerts lichaem werd een duim uitgerekt.

‘Bekent gy?’ vroeg de rechter nogmaels; en de spieën werden nog een duim ingejaegd.

‘Gy wilt uit styfkoppigheid ons niet antwoorden? Beschuldig dan uw eigen zelven, van het lyden dat gy onderstaet.-’ En door afwisselende teekens en zoo vele hamerslagen, hadden des gryzaerds lidmaten eene vervaerlyke lengte bekomen; en de koorden waren in zyne huid verzonken.

‘Spreekt gy niet?’ schreeuwde de rechter; en een verdubbelde hamerslag, deed alle de gewrichten des lydenden kraken.

‘Laet af!’ riep Ortado.

De Geus daelde onmachtig en roerloos ten gronde. De rechters zagen hem zonder medelyden aen; zy wisten dat dit aldus zou geëindigt hebben. Valdès genoot nu, de vreugde der boosaerdige zielen, die zich over een anders druk verblyden.

Godmaerts lichaem werd van de beulen, op eenen stoel gebracht. Zy waren bezig met hem tot het leven weder te roepen. Lang scheen hun dit onmogelyk; want de lidmaten des lydenden, waren door fel prangen en rekken, styf en koud. De Spaenjaerden bekreunden zich daer over weinig.

‘Wel’ vroeg Valdès zachtjens ‘zult gy hem veroordeelen?’

‘Neen’ antwoordde Fernando Ortado, ‘mits hy doch sterven moet; zal hy eerst de roekelooze woorden, die hy my toegestuurd heeft bezuren. Er blyven ons nog andere tormenten over, en ik ben zeker dat derzelver bitterheid hem tot bekennen zal brengen.’

‘Dat wy alle die muitmakers zoo eens in 't geheim onder onze macht hadden!.....’ Riep een van hen met een vervaerlyke grimlach.

‘Beulen!’ vroeg een der rechters ‘komt hy tot zich-zelven?’

‘Hy begint zoo al!’ was het antwoord.

Godmaert ontsloot eindelyk zyne verdwaelde oogen, en bezag met eene pynelyke uitdrukking de beulen, die hem tot laeffenis een weinig wyns te drinken boden.

‘Waerom roept gy my uit het gezelschap der dooden?’ vroeg hy. ‘Is myn lyden gedaen?’

‘Ik geloof het niet’ antwoordde de beul zachtjes.- ‘Gy kunt uwe ziel aen God overgeven; want levendig zult gy uit hunne handen niet geraken.’

‘Dan zal ik, martelaer, voor Vaderland en eer sterven.’ Zuchtte de gryzaerd. Hy poogde zyne uitgerekte lidmaten by te trekken, doch hy kon dezelve niet bewegen.

‘Wel, hardnekkige Geus’ vroeg Ortado ‘wilt gy nu uwe misdaed belyden, om u verdere pyniging te sparen?’

‘Ik u iets bekennen - aen u, bloeddorstige Spaenjaerds!’ sprak Godmaert met eene zwakke stem, ‘neen,

ik vind vertroosting, met u in uwe wreedheden te folteren.- Myn lichaem kunt gy volgens uwe willekeurige wetten pynigen; - doch myne ziel zal altyd kracht genoeg bewaren om den vloek Gods over u te roepen?’

‘Gy bekent niets?’

‘Neen.’

‘Beulen! dat men hem de rieten op de huid zette?’

Godmaert liet zich geduldig ontkleeden, en werd met den hals aen eene pilaer geprangd. Zyne voeten bonden zy aen eenen yzeren ring dusdanig vast; dat hy, hoe zwaer ook zyn lyden zyn mocht, zich niet roeren kon. Nu plaetsten de beulen op zyn bloote lichaem een oneindig getal gespletene rieten, waarvan de nyping zoodanig was dat het bloed door de huid zyperde. De pyn moest vervaerlyk groot zyn, want Godmaerts spieren bewogen zich stuiptrekkend. Zyn aengezicht werd paers en zyne oogen draaiden aeklig in zyn hoofd rond.- Het was op dit oogenblik dat Geertruid haren vader in den spiegel zag.-

De rechters stonden ongevoelig op dit onmenschelyk tooneel te staren, en verbitterden zich over het stilzwygen van den moedigen Geus.

Valdès, de wreede en verraderlyke Spaenjaerd, Valdès, vroeg of dit het grootste torment was.- En wanneer de beul zelf antwoordde dat hy geene zwaerdere pyn kende - werd deze helsche ziel mistroostig, omdat de wraek uitgeput was.

‘Bekent gy nu?’ schreeuwde de rechter Godmaert toe; doch hy kreeg geen antwoord.

Het hart van den Geus, aen alle zyden door zenuwtrekkingen geprangd, en in de gerekte huid styf geklemd, had zyne laetste kracht verloren. Een naer en dof gezucht rolde klaterend uit de keel des zieltogenden gryzaerds, en zyn hoofd viel zwaer op zyne schouders neder;- zyne armen hingen slap en machteloos aen de yzere ringen.

‘Hy is dood!’ sprak de beul verblyd. En hy raapte zyne werktuigen byeen. Zeker vond dezen menschenpyniger geen vermaek in zulke oefeningen; mits hy blyde was, het droevig einde er van te zien. De rechters scheenen een weinig verschrikt over de gevolgen hunner wreedheid; doch dit gevoelen was maer oogenblikkelyk. Zy herstelden zich weldra en gingen weg.

‘Het spyt my dat hy dood is’ sprak Ortado ‘hy heeft de grootste pyn nog ontgaen..’

‘Welke pyn?’ vroeg Valdès, met eene duivelsche nieuwsgierigheid.

‘Wel’ antwoordde de rechter ‘zoo hy niet gestorven ware, zouden wy hem nog wat pekkel over zyne wonden gegoten hebben.’

‘Ja 't is spyt!’ zuchtte de boosaerdige Valdès; en hy ging half bedrukt na zyne wooning, omdat zynen vyand dit yslyk torment ontgaen was.

Godmaert was niet dood. Het beeltenis zyner dochter, dat als uit den Hemel gedaeld, hem voorspeld had dat God hem krachten zou verleend hebben, had zeker de waerheid gezegd. - Want niet tegenstaende de allerschriklykste folteringen die hy doorstaen had, kwam hy langzaam tot het leven terug.

De beulen, die zoo even om zynen dood verheugd waren - want dan mochten zy met pyningen uitscheiden, - waren nu bezig met hem alle vertroosting, die zy vinden konden, te geven. Zy waschten zyne wonden, laefden hem met den overigen wyn, - en brachten hem eindelyk weder in zyne gevangenis. De Steenwarer die ook zonder medelyden, den gryzen Geus niet kon aenzien, liet hem van de banden vry; en dit mael hing den yzeren, gordel, zonder een lichaem te omvatten, aen den muer. Zelfs kreeg de verscheurde Godmaert een kussen, om zyn hoofd dat van lyden brandde op te rusten.- Hy was byna sprakeloos, want zynen adem verzengde zyne lippen. De kerker werd wederom toegesloten en de arme Geus bleef alleen, zonder vertroosting. Niets had hy om op te liggen, dan het strooi waervan de punten in zyn bloot vleesch gingen en hem alle gevoelen benamen.

Er is een trap van lyden welke zeker altyd doodelyk zyn zou, zoo de natuer, voor het behouden harer schepselen bezorgd, den lyder niet alle kracht onttrok, om hetzelfde te kunnen gevoelen.

Tot dien trap van lyden was Godmaert gekomen. Hy dacht noch aen den Hemel noch aen Geertruid noch aen zich zelve;- hy sliep. Maer welken slaep, ô God!- Den slaep der dooden:- want een soldaet door het springen eener bomb verbryzeld, slaept - En zoo - zoo sliep Godmaert ook; maer niet voor eeuwig.

VII.

Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem timebo?

Psalm. C. XXVII. v. 1.

De zon had zich naeuwelyks uit de dampige morgenwolken luisterryk verheven. Het kraken der deuren en vensters, die in de buert geopend werden, stoorde alleen de stilte, die nog in de halfverlichte Keizerstraet heerschte.

Theresia was ontwaekt, en stond reeds by de bedstede der nog slapende Geertruid.

‘Ongelukkig meisje!’ sprak zy haer zachtjes toe, ‘rust, rust! de ontwaking eener rampzalige is bitter.’ Zy kuste haer met eene moederlyke tederheid.

De kleuren waren op 's meisjes wangen terug gekomen, en alles scheen aen te duiden, dat haer bezoek by

t.o. 115

de tooveresse, geene kwade gevolgen zou gehad hebben.

Op eens deden de stappen van een paerd zich weêrgalmend hooren.

‘Daer is hy!’ riep Theresia en ylings liep zy naer beneden, - en opende de poort voor den verwachten Lodewyk.

‘Hoe gaet het met Geertruid?’ vroeg hy binnen tredende.

‘Oh stillekens,’ was het antwoord.

‘Kan ik Godmaert spreken?’

‘Godmaert?!... Godmaert zit op 't Steen.’

‘Hoe! op 't Steen?’ vroeg hy verbleekende.

‘Ja, ja, Lodewyk op het Steen, in de gevangenis.’

‘Hemel! en Geertruid?’

‘Slaept.’

‘Waerom is Godmaert gevangen.’

‘Kent gy Valdès, Lodewyk?’

‘Oh Valdès! - ik dacht het.-’ Hy vatte onwillig zynen dolk, doch liet hem weder op zyne borst nedervallen. ‘Theresia!’ sprak hy ‘zeg my toch met haest wat er gebeurd is?’

Nu gaf zy hem met bondige woorden kennis van al wat er den dag te voren geschied was.

‘En zy heeft gezegd,’ voegde zy er aen het einde by, ‘dat uwe stem alleen haer uit den slaep kan roepen.’

Lodewyk weende by dit verhael niet. ‘Valdès!’ morde hy gedurig, - en dan bezag hy met eenen bitteren grimlach, den dolk die hem aen den hals hing.

‘Kom!’ sprak Theresia ‘mits gy myne meesteresse

zien moet.' En zy bracht hem in Geertruids slaepkamer. Op eenen anderen tyd, zou hy zeker niet in de zelve gegaen hebben; doch nu dacht hy zelfs niet aen den eerbied, welke hy het meisje schuldig was. Hy naekte haer met haestigheid, doch Theresia weêrhiel hem, en bedekte den arm die bloot onder Geertruids hoofd lag. Lodewyks staerde neêrslachtig op het slapende meisje, en dan kwam eerst eene warme traen in zyne oogen.

'Spreek, Lodewyk!' zei Theresia 'spreek, dat zy wakker worde!'

'O! myne Geertruid!' zuchtte hy;- en zyne geliefde ontwaekte op zyne stem.

'Lodewyk!' riep zy blozende 'zyt gy daer?- Gy blyft lang weg- ja het is lang, zeer lang geleden, dat ik u gezien heb.'

De jongeling stond verbaesd over Geertruids rustigheid, en verschrikte daer hy aen Wolfganghs verhael dacht. Helena was door lyden zinneloos geworden! De jongeling trilde van angst in alle zyne lidmaten.

'Uw vader! Geertruid, uw vader!' riep hy.

'Myn vader!' sprak het meisje met eene zeldzame uitdrukking; en hare handen voor het aengezicht dryvende, 'och ja! Lodewyk, myn ongelukkige vader;' en zy borst in bittere tranen uit.

'Ga weg! dat ik my kleede' riep zy 'wacht my in de boekzael.'

Lodewyk ziende dat zyne vrees ongegrond was, week de kamer uit, en ging zich in de boekzael, nadenkend nederzetten. Na eenige oogenblikken kwamen de twee vrouwen by hem.

‘Wel! Lodewyk’ vroeg het meisje weenende ‘weet gy wat mynen gryzen vader gebeurd is en wat hy geleden heeft?’

‘Ja Geertruid’ antwoordde hy ‘ik zal myn zelven geene rust toelaten voor dat ik Godmaerts verlossing zal bewerkt hebben, ik zal my met haest by den Prinse van Oranje begeven. Hy is juist in de stad.’

‘Och ja, Lodewyk! ik wachtte zoo angstig na uwe komst; - had gy hier geweest zou ik mynen vader wel in de gevangenis mogen troosten hebben:- maer eene vrouw, een meisje, weet gy Lodewyk, is al te zwak om die wreedaards te verwinnen.- Wanneer komt dien Heiligen dag van verlossing?’

‘Wanneer, weet ik niet; maer nu zy dit begaen hebben, is hy zeer aenstaende. Dit verzeker ik u.’

‘Lodewyk! gy bemint my, niet waer?’

‘Geertruid!...’

‘Wel ik zeg u, Lodewyk, dat hoe sterk myne liefde tot u ook zy; ik nooit myn leven met iemand verbinden zal, dan by den zegen myns vaders. Verstaet gy my, jonkheer.’

‘Ja Geertruid, uwe bittere woorden waren niet noodig om my tot waken aen te moedigen. Ik zweer u by God, dat gy heden uwen vader zien en spreken zult of ik zal u nooit - nooit meer wederzien.-’ En hy bedekte zyne tranen met zyne handen.

‘Lodewyk, vergeef my!’ schreidde de wanhopige Geertruid, het brandend hoofd hares minnaers vurig in hare armen drukkende, ‘vergeef my dat ik u dezen eed onttrokken heb.- God waekt over ons, Lodewyk.

Hy weet hoe zuiver onze harten zyn.- O vergeef my, ik bid u!’

‘Lieve, allerliefste Geertruid’ zuchtte de jongeling, het hoofd opheffende, ‘gy zyt een engel, en gy bid om vergiffenis.- Een zoen op uw voorhoofd Geertruid; en ik vertrek om aen myne belofte te voldoen.’

‘Dáér!’ sprak zy hare wang biedende. En hare tranen brandden op des jongelings lippen.

‘Wees welgemoed Geertruid’ riep hy uitgaende ‘ik zal geld noch moeite sparen en u zeker goed nieuws brengen.- en bloed!’ morde hy.

‘Wat zegt gy Lodewyk?- bloed!’

‘Ja Geertruid, spaensch bloed.- Bloed van Valdès de verrader.’ En hy vertrok.

‘Ja ja, wreek myn’ vader Lodewyk! Spaensch bloed is schoon om zien!’ Riep zy hem toe.

‘Lodewyk is een brave jonkheer’ sprak Theresia.

‘Oh ja, hy bemint my zoo tederlyk - en gy weet wel dat myn vader onze liefde met een gunstig oog ziet.’

‘En gy Geertruid, gy mint hem niet. Dat zie ik wel.’ En zy lachtte.

‘Nu dan, Theresia’ riep Geertruid spytig ‘is hy myner liefde niet waardig?’

‘Ja zeker, jonkvrouw en ik ben ver van u in uw gedrag te laken; - doch die zoenen zouden niet al te zedig aen een strenger oog schynen.’

Het meisje bloosde van schaemte. ‘Oh! myn vader heeft dezelve dikwyls gezien en toegelaten’ sprak zy een weinig vertoornd, ‘en wat hy voor my goed-

keurd, Theresia, mag niemand kwaed vinden.'

'Wil u niet op my belgen jonkvrouw. Ik weet wel dat zuivere harten zich aen de liefde blind overgeven, - en daer er voor u geen gevaer is, vind ik daer ook geen kwaed in.'

'En zoo hy my, by mynen vader brengt zal hy er vele hebben' sprak het meisje met eenen helderen grimlach.

Zoodra den ongelukkigen in het verschieet eene blinkende strael van hoop toeschynt, word hun wee merkelyk verzacht en byna vergeten. Daerom spraken deze vrouwen welgemoed van liefde, terwyl Godmaert lydend op zyn strooi uitgestrekt lag. Zy hadden nu reeds eenige uren in hun gesprek voortgegaen en Lodewyk was nog niet terug. Zy werden daer door zeer mistroostig, en hunne hoop daelde merkelyk, by ieder stip dat de naeld op het uerwerk bereikte.

Toen Lodewyk zyne Geertruid verliet, snelde hy met haestige stappen naer het Steen, en dacht dat men hem zoodra by Godmaert laten zou; doch de Steenwarer wilde hem dit niet toestaen. De jongeling smeekte, bedreigde, bood hoopen gelds, doch alles te vergeefs. Daer de Gevangenbewaerder, buiten de zaken die zyn ambt raekten, een redelyk man was; antwoordde hy op alle de vragen van Lodewyk, en deed hem een naeuwkeurig verslag van Godmaerts pyniging. Wanhopig ging de jongeling uit het Steen en begaf zich by de Geuzen die hy twee dagen te voren by moêr Schrikkel gezien had. Allen waren, als hy ten uiterste bedrukt over dezen voorval; allen hadden zy moeite aenge-

wend om by Godmaert te geraten; doch geen had hier in kunnen slagen. Verbitterd als zy waren, zagen zy geenen anderen middel dan de omwenteling te verhaesten. Ten dien einde liepen zy overal by hunne vrienden, en maekten door herhaelde poogingen de in wooners der stad tot muiten op. By alle kruisstraten stonden hoopen volks; eene algemeene koorts scheen onder hen te zyn. Leve de Geuzen! weêrgalmde door de gansche stad; en wanneer dan een troep wapenbroeders kwam afgestapt, liepen de Geuzen in andere straeten om het schreeuwen met nieuwe kracht aen te vangen.

Lodewyk wandelde angstig door de woelende scharen, en begaf zich langzaem en treurig na de wooning zyner Geertruid. Wat droefheid moest het hem zyn, haer niet een enkel woord van vertroosting te kunnen geven;- en den eed die hy gedaen had en niet kon volbrengen, lag hem ook als een zware last drukkend op het hart. Aen de Koepoortbrug kwam een man, in eenen wyden mantel gedoken, rechtstreeks op hem aen.

‘Lodewyk’ sprak hy ‘wat nieuws?’

‘Oh schuermans!’ riep Lodewyk ‘my dunkt dat gy geerne onbekend de straten betreed!’

‘St! jonkheer! ik weet waerom. Noem my niet.- Hebt gy Godmaert gezien, Lodewyk?’

‘Neen, ik mag hem niet naderen. Weet gy wat hy geleden heeft?’

‘Ja ik weet het. Die schelmen! die spaensche bloedzuipers! zy denken dat een Geus zich niet wreken durft!’

‘Zy hebben hem byna het leven benomen!’

‘Weet gy, jonkheer, wie dit bewerkt heeft?’

‘Ja, Valdès.’

‘Wanneer ik dit verstaen had, heb ik den bybel geopend, en juist op het blad dat my onder het oog viel, stond door Godes mond gesproken: leven voor leven, hand voor hand, wonde voor wonde!- En ik heb meer gedaen dan God belast, want onze meester leeft nog en Valdès - is - dood.’

‘Dood!?!...’

‘Zie Lodewyk daer is zyn leven.’ En de hand onder zynen mantel uittrekkende, toonde hy hem dezelve en zynen dolk, rood van bloed.

‘Weet gy nu’ vroeg hy ‘waerom ik onbekend door de straten loop?’

‘Ik dank u Schuermans’ sprak Lodewyk ‘voor de zorg die gy genomen hebt, om Godmaerts lyden te wreken.’

‘Zyn lichaem ligt nog op den Guldenberg Lodewyk; en weldra zal er van deze daed gesproken worden. Ik geloof niet dat iemand my herkend heeft; doch om alle zekerheid verlaet ik u, om my van dit spaensche bloed te reinigen.- Morgen! Lodewyk, morgen de groote wraek! Zie!-’ En hy wees op het rondstroomende volk.

‘Morgen,’ zuchtte Lodewyk treurig, ‘morgen!’ Hy hield Schuermans by den mantel vast. ‘Ik heb Geertruid toegezworen, dat ik haer heden by haren vader brengen zal. Zeg, weet gy geenen middel, om dezen eed te volbrengen?’

‘Ik geloof dat gy by hem niet geraken zult, Lodewyk; want Van Halen heeft by den Prins van Oranje niets verkregen.’

‘Ik dacht, Schuermans, dat de Prins een warme Geus was.’

‘Dat is hy ook, doch hy wilt zich niet blootstellen, - laet my maer doen, heeft hy aen Van Halen gezegd. - Ik zal hem wel met list uit hunne handen krygen. - En nu hebben die beulen hem reeds gepynigd!’

‘Zeg Schuermans, zoo ik zelve nog eens by den Prins ging?’

‘Gy zoudt te laet komen, want hy is daer juist naer St. Bernards vertrokken; en ik denk dat dit alleenlyk gedaen is, om zich niet met onze zaken te bemoeien. Gy kent den Prins niet, Lodewyk.’

‘Wat ga ik dan doen?’

‘Waerom zweert gy zoo roekeloos jonker?’

‘Pyn en liefde, Schuermans, maken een mannenhart grootmoedig. Het scheen my op dit oogenblik, dat niets my wederstaen kon.’

Schuermans zag den bedrukten Lodewyk grimlachend aen. ‘Kom’ sprak hy ‘laet ons wat ter zyde gaen.’ En hy bracht hem in eenen hoek by de Koepoort. ‘Luister!’ ging hy voort ‘gy hebt my deze wonde toegebracht,’ hy wees hem zyne zyde; ‘dezelve is nog niet toe. Om u te doen zien wateen Geuzenhart is zal ik nogmaels naer 't Steen gaen. De woorden Valdès is dood! kunnen veel op des Steenwarers gemoed doen. Ik ken den man;- nu hy het goud dat

den Spaenjaerd hem beloofd heeft, niet krygen kan; zal hy zeker dorstig na het uwe worden. Ga naer huis. Troost Godmaerts droeve dochter. Ik zal zelf u komen onderrichten van den goeden of kwaden uitval myner poogingen. Ik zal my wel wat blootstellen; doch dit geeft er niet aen; morgen gaen de gevangenissen vóór de Geuzen open. Nu vaerwel!- eh! nog een woord. Vergeet niet dat morgen, ten acht ure, alle de bedelzakken op de groote markt zyn moeten.' Hy stapte door de Koepoort en wendde zich naer zyne wooning in het Klapdorp.

Zoodra Lodewyk de boekzael intrad en zyne Geertruid neêrslachtig naderde, lachte deze hem minnelyk toe.

'Wel Lodewyk!' riep zy, 'zal ik myne huik omhangen?'

'Neen, Geertruid' antwoordde hy, 'zy hebben ook voor my onverbiddelyk geweest!'

Een lange zucht ging over 's meisjes lippen, en het hoofd viel haer op de borst neder.

'Lodewyk' vroeg zy treurig 'is dan alle hoop verloren?'

'Neen Geertruid.- Gy hebt ongelyk dus te wanhopen; de zon staet ons nog boven het hoofd: - de dag duert nog. Misschien zullen wy Godmaert zien, want Valdès is dood.'

'Ha! Valdès is dood!...' En hare wezenstrekken werden door genoeg verlicht. 'Dan zal welligt zyne wraek met zyn leven geëindigt zyn. Wanneer dan zullen wy naer 't Steen gaen?'

‘Schuermans zal ons komen halen. Gy ziet Geertruid dat gy niet wel doet, met gedurig zoo te weenen, - gy wordt zoo bleek!’

‘Ik zal niet meer weenen Lodewyk, maer breng my toch by mynen vader. Zeg my’ hernam zy, zich naer de straet keerende, ‘waerom is toch dit volk zoo roerig; komt de dag aen?’

‘Morgen!’

‘Ik heb zoo even voor het vensterglas gestaen en gezien, dat zy met nydige blikken op het lieve Vrouwenbeeld met vingers wezen. Lodewyk van wie word hun dit kwaed inzicht gegeven? Toch niet van de Geuzen, zeg?’

‘Geertruid, luister! De Spaenjaerden, door hunne beheersching, hebben de harten des volks verbitterd; zy hebben door pyniging en onderdrukking hun hunnen Godsdienst willen opdringen, en hebben daer door zich zelven en den Godsdienst hatelyk gemaekt.- Niet voor ons; want wy weten den zuiveren en toegeevenden Godsdienst, van den hunnen zoo bloedig, te onderscheiden. Daer het gemeene volk zich door wraeklust liet verleiden, is de nieuwe leer met open armen ontvangen geweest; en den beelden is eenen nydigen haet toegezworen. Morgen zal er zeker een oneindig getal verbryzeld worden. Dit weten wy wel, doch kunnen wy dit niet beletten.- Omdat zy den schreeuw: leve de Geuzen! overal uitroepen, denkt gy dat de beeldstorming in aller Geuzen harten is; doch gy bedriegt u, Geertruid, zy deelen alleenlyk in onze gevoelens van wraek en van verlossing: en

zullen ons in deze werking als Vaderlandsvrienden helpen.’

‘Het verheugd my dat meest alle de beeldstormers vreemdelingen zyn; en in onze stad, die om hare godvrucht vermaerd is, niet geboren zyn.- Lodewyk gy moet dit beeld doen afnemen.-’ En zy wees naer den gevel van het tegenoverstaende huis.

‘Wy hebben het er gesteld en mogen het dus wel hernemen.’

‘Dit zou niet zeer voorzichtig zyn.’

‘Och Lodewyk! ik heb zoo dikwyls van myne kamer dit beeld aengezien; en dan een gebed gestort waerin mynen vader en gy zelve Lodewyk, aen den Heer bevolen werd.’

‘Wy moeten het dan tot den nacht uitstellen, en den oogenblik afwachten dat er geen volk op de straet zy.’

‘Ja, dat zy het niet verbryzelen. Zie, ik heb het reeds uit de wieg, wanneer ik deszelfs vormen nog niet onderscheiden kon, toegelachen;- en wanneer by kinderjaren het eerste gedacht der Godheid my door myne moeder werd ingegeven, heb ik voor het beeld geknield. Ik ben onder deszelfs bescherming geboren en het zou my eenen grooten druk zyn hetzelve op myne laetste oogenblikken niet te zien.’

‘Wel, Geertruid, zy zullen het niet breken, want morgen zal het in uwe kamer zyn.’

In dit gesprek gingen zy nog langer voort. Geertruid scheen een weinig gestild, door het byzyn van haren geliefden en de hoop welke hy haer gegeven had. Doch daer het nu reeds zeer laet op den namid-

dag was; begon zy weder zeer droef te worden en bad Lodewyk uit te gaen, om na Schuermans te vernemen. Hy ging daerop naer het Klapdorp, doch vond de Geus niet te huis. Dan denkende dat hy in het Steen zyn moest, begaf hy zich er naer toe. By de Burchtkerk ontmoette hy den vriend die hy zocht.

‘Wel Schuermans’ vroeg Lodewyk ‘heeft de Steenwarer menschelyker geweest?’

‘Ja’ sprak de Geus grimlachende ‘dezen avond om tien ure moogt gy en Geertruid de gevangenis binnen gaen; doch dit moet bedektelyk geschieden, want de Steenwarer waegt zyn ambt aen de gunst die hy u lieden doet.’

‘Hoe hebt gy toch dien ongevoeligen mensch tot medelyden gebracht?’

‘Ho Lodewyk! hy is zoo ongevoelig niet als gy denkt’ antwoordde Schuermans hartelyk lachende, ‘voor eerst hy bemint het geld, en ten tweeden hy bemint sterk zyn leven. Op deze twee zoo krachtige gevoelens heb ik myne rede gegrond, om hem tot medelyden over te halen. Het geld dat ik hem beloofd heb, zult gy hem geven, Lodewyk; want gy weet dat ik waerlyk een oprechte Geus ben, en niet veel te geven heb. Wat aengaet het tweede punt heb ik gezegd, zie het volk woelen! - En er liepen toen juist een honderdtal gewapende mannen schreeuwend voor by het Steen.- Morgen zullen de Spaenjaerden verjaegd worden en daer ik een voorname Geus ben, zoo sprak ik, zal ik u als vyand doen verklaren en eene koorde tot hals snoer geven. De man verbleekte

doch gaf zich niet over. Valdès is dood riep ik hem toe. Valdès dood!..... morde hy; en ik zag dat dit nieuws hem spytig was, want hy verloor daer door op een oogenblik, al het beloofde goud.'

Eene wacht van wapenbroeders kwam op hen aen; en hun gesprek werd gestoord om dat zy uit den weg wyken moesten. Schuermans groette den Hoofdman.

'Vreest gy niet' vroeg Lodewyk, toen zy voor by waren, 'dat zy u vatten zullen, zoo uwe daed bekend is?'

'Ta! ta!' antwoordde de lachende Schuermans 'het zyn al te mael Geuzen. Morgen zullen dezen de wacht niet hebben en ons zeker helpen. Zoo zy onze vyanden waren, zouden zy die gasten die daer staen en schreeuwen wel doen zwygen; doch in plaets van hen naer te loopen, gaen zy wat trager om hen niet te krygen.'

'Nu Schuermans, en de Steenwarer?'

'Oh ja! de Steenwarer. Wel, toen ik zag dat zyne geldzucht tranen stortte, beloofde ik hem eene milde, - zeer milde belooning. Hoe is Valdès aen den dood geraekt vroeg hy nadenkend. Ik toonde hem met eene vreemde uitdrukking, het flikkerend stael van mynen dolk-en stuerde met inzicht den punt op zyne borst. Hy week verbaesd achter uit. Mynheer, sprak hy dan, na zich een weinig bedacht te hebben, dat zy om tien ure hier komen, ik zal hen binnen laten; deze vergetelheid myner plicht verdient eene groote belooning. Dat zy eenen geestelyken medebrengen. Zonder geestelyken zou ik hen niet durven in laeten.'

Trotsch over den goeden uitval zyner poogingen, lachte hy zich zelve streevend toe.

‘Wel jonkheer’ riep hy ‘wat zegt gy er van? Denkt gy niet dat ik een listig staetkundige zyn zou?’

‘Ja, ja, Schuermans’ antwoordde Lodewyk ‘een edelmoedig staetkundige zoud gy zyn. Ik bedank u.’ En hy drukte hem vurig de hand. ‘Ik bedank u, dat gy Godmaerts dochter dezen troost toegebracht hebt.’

‘Lodewyk nu kunt gy gerust naer huis treden. Bezorg u eenen priester. Tot morgen!’

‘Tot morgen!’ En de Geuzen gingen elk hunnen weg.

Lodewyk haestte zich blymoedig naer Geertruids wooning en vond haer met tranen in de oogen zitten.

‘Verheug u Geertruid!’ riep hy haer toe, ‘wy mogen uwen vader bezoeken.’

‘Is het toch waer, Lodewyk?’ vroeg zy ‘kom dan! Theresia, myne huik. Ras!.....’

‘Oh, oh, Geertruid!’ sprak de jonker ‘ik bid u, luister eerst met kouden bloede op myne woorden.’

Het meisje zag hem verschrikt aen, en ging niet tegenstaende voort hare kleederen met de handen op te schikken.

‘Wel?’ vroeg zy met spytigen toon.

‘Eerst om tien ure in den avond Geertruid.’ Zy wierp hare zyde huik weg, en liet wanhopig de armen hangen. Dit gevoelen duerde evenwel niet lang. Zy herstelde zich welhaest op Lodewyks vertroostende woorden, en achtte zich nog gelukkig dat zy doch haren vader zien mocht.

‘Een priester moet ons verzellen’ sprak de jongeling.

‘Ik weet er eenen goeden’ antwoordde Geertruid zich naer hare dienstbode keerende: ‘Theresia ga by Pater Franciscus, onzen biechtvader; en verzoek hem in mynen naem, zich hier om negen ure te bevinden. Ik weet dat hy dit niet weigeren zal.’

Juist als Theresia de poort open deed trad de onvermoeielyke Schuermans binnen, en vroeg of Lodewyk dáér was. Zy wees hem de boekzael en opende voor hem de deur.

‘Jonker’ sprak de Geus, zich voor Lodewyk buigende, ‘dezen nacht om twaelf ure zal er eene byeenkomst der bedelzakken zyn. Gy wordt verzocht u op dezelve te bevinden.’

‘Waer zal de byeenkomst zyn?’ vroeg de jonker.

‘In de Peeter Pot straet. Dáér, waer gy my zoo ridderlyk bejegend hebt, Lodewyk.’

‘Wel, ik zal er zyn. Weet gy niet waer over zal gehandeld worden?’

‘Oh! dat spreekt van zelfs.- Om morgen overeenkomstig te kunnen werken; en te weten wat er zal gedaen worden.- Wolfangh zal er ook zyn.’

‘Wolfangh de roover! Is hy dan in de stad?’

‘Ik verlaet hem daer zoo even aen de Wyngaerd poort. Alle zyne mannen zyn in de stad verspreid; dit zal ons eene goede hulp zyn. Dan, Lodewyk, vergeet niet te komen; na gy Godmaert zult gezien hebben.- Vraag hem zyne raedgeving.’

‘Heer Schuermans,’ sprak Geertruid lachende ‘gy

schynt my te vergeten. Gy weet nochtans wel, wat dankbaerheid ik u te bewyzen heb.'

'Ho, ho! edele jonkvrouwe!' riep de blymoedige Geus met eene diepe buiging 'de dankbaerheid welke gy my te bewyzen hebt is klein. Ik acht my ten hoogsten beloond door den minnelyken blik uwer blaauwe oogen. Evenwel durf ik uEdele niet te stout bezien, of licht zou ik Lodewyks aerdsch geluk benyden. En - gy weet wel wat ik zeggen wil.....'

Geertruid lachte minnelyk. 'Gy zyt altyd vrolyk, Schuermans,' sprak zy.

'Niet altyd, jonkvrouw' antwoordde de Geus 'want toen ik u gisteren zoo bedrukt zag; heb ik de grootste pyn myns levens gevoeld- omdat ik u niet troosten kon.'

'Welke belooning eischt gy?' vroeg het meisje. Hy vatte Geertruids zachte hand en plaetste met eerbied zyne lippen en zwarte knevels op dezelve. 'Dit is myne belooning' riep hy 'eh! Lodewyk wat zegt gy daarvan?'

'Goed, goed! Schuermans, ik dacht niet dat gy zoo hoofsch waert.'

'Ha, ha! gy moest my eens bezig zien, als ik by myne beminde ben: ja, ja Lodewyk ik heb ook een liefje, zoo fraei wel niet als uwe Geertruid, want de myne is al by de veertig jaren oud.'

'Daerom kan zy nog wel schoon zyn.'

'Dat's volgens de goesting, Lodewyk. Zy heeft rood hair - en dáér vind ik iets bekoorlyks in. Zoo wat van die kleine vlekjes op de wangen.- Twee duim langer

als ik, hare schoenen zyn my veel te wyd, haer een been is langer als het andere, zoo dat natuerlyk hare schoulers trapsgewyze staen. - Enfin - enfin, gelyk de Fransoyze zeggen, 't is iets dat wel is.'

'Schuermans!' riepen de twee gelieven 'wat zegt gy daer al te mael? gy gek!'

'Neen, neen,' antwoordde de Geus met eene gemaekte ernstigheid 'ik zal u dit raedsel in eens uitleggen, en doen verstaen. Zy heeft veel geld- en als ik haer wat ontleen, vraegt zy geen handteeken. Kom, kom. Ik ga ras weg, want ik zou my hier nog licht misklappen. Vaertwel, vaertwel!-' En hy liep lachende heen.

Na eenige oogenblikken trad Theresia met den priester binnen. Geertruid gaf hem de oorzaak hares verzoeks te kennen en na Pater Franciscus eenige woorden van vertroosting had uitgesproken, zetten zy zich allen by het avondmael neder. Eindelyk kwam de lang verwachte uer. Geertruid kreeg hare huik, Lodewyk zyn rapier, en na Theresia de poort achter hen had toegegendeld, gingen zy door den priester verzeld naer het Steen. Door het zien dezer hoogverhevene muren en zware tralien; waeraen de bleeke stralen der maen eene droeve kleur gaven; smolt Geertruids hart weg, by het denken dat haren vader dáér binnen was. Lodewyk klopte zachtjes- en de zware deur ging krysschend open.

'In welke plaets is hy?' vroeg de priester aen den half slapenden Steenwarer.

'In de dievenputten' antwoordde hy.

Pater Franciscus die menigmael misdadigers in hunnen laetsten oogenblik had bygestaen; wist wel wat de dievenputten waren. Hy schroomde op het gedacht, dat nooit één er levendig was uitgeraekt, dan om door beules handen te sterven. De Steenwarer bracht hen tot by de deur des kerkers, en draeide den zwaren sleutel er driemaal op rond. Geertruids hart klopte hevig. Eene traen liep haer reeds over de wangen en de deur was nog niet open. ‘Vader riep zy hier ben ik - uwe lieve Geertruid! Een zware zucht antwoordde op 's meisjes stem. Lodewyk, die wel wist dat het zien hares vaders, haer niet dan leed kon toebrengen, poogde haer te stillen; doch het meisje als opgetogen, vatte de grendels der deur met angstige haestigheid; en zy zelve schoof den laetsten weg. - De deur ging open. Binnen gaende zagen zy niets dan de twyfelachtige vormen eens menschenlichaems. Want daer de gevangene, ver van den ingang lag; kon des Steenwarers lampje zyne stralen niet stellig tot hem zenden. De priester en Lodewyk stonden spraekloos en van angst bevende. Geen van beiden dorst zyn schriklyk gedacht met een woord bevestigen; doch Geertruid wachtte hier niet na. Zy rukte de lamp uit des Steenwarers handen, en knielde huilend voor haren vader neder.

‘Myn liefkind!’ zuchtte hy ‘God heeft my verhoord. - Ik zie u!’

‘Och vader! vader!’ schreidde zy in bittere tranen uitberstende ‘ongelukkige vader! Wat hebben zy u gedaen, dat gy my niet omhelzen kunt?’

‘Myne tedere dochter!’ sprak hy met eene zwakke stem. En hy poogde zyne armen tot haer op te heffen - doch dezelve vielen machteloos op het strooi neder. De tranen der weemoedige Geertruid rolden brandend op des Gryzaerds wangen. Zy sprak niet meer, zuchten en droefheids snikken kwamen ratelend uit hare heigende borst op. Hare handen gingen met eene angstige liefde, over des gryzaerds koude lidmaten.

‘Lodewyk, Lodewyk!’ riep zy ‘nader en zie! - Zy hebben mynen vader onbarmhartiglyk gepynigd.’ - En zy wees hem de bebloede doeken, welke Godmaert overal omsingelden.

‘Ha! gy zyt ook dáér, Lodewyk!’ sprak hy ‘ziet gy nu wat de Spaenjaerden myne gryze haren gedaen hebben?’ - en hy wentelde zyn hoofd met pyn om. ‘Ziet gy?...’

De jonker hief de handen ten Hemel ‘Heer!’ riep hy ‘ze zyn met bloed rood geverwd! morgen, - morgen,’ morde hy, ‘zal dit duerbaer bloed herkocht worden!’ - En zyne tanden kraekten, door razerny te zamen gekneld.

‘Lodewyk licht my een weinig op!’ zei Godmaert.

Het meisje sprong toe, en hare armen met voorzichtigheid onder het lichaem hares vaders brengende, hief zy hem van het strooi tot dat hy op het hoofdkussen gezeten was.

‘Kom, myne lieve dochter’ sprak hy, ‘dat ik u eenen afscheidszoen geve; want God heeft my tot zich geroepen!’

‘Vader, och lieve vader!’ schreidde het wanhopige meisje, ‘o! denk dit niet. Ik zal door myne liefde en zorgen uwe lidmaten warmen; en God zal u nog vele dagen met ons laten doorbrengen, o! sterf niet! sterf niet- of ik zal u geen oogenblik overleven. Ik kan immers, vader! zonder u niet bestaen. O scep dan moed!’ En zy kustte hem huilend, als of zy zinneloos ware geweest. Lodewyk was achteruit geweken. Hy kon dit droevig schouwspel niet aenzien; zyne tranen vloeiden in stilte.- Hy vond zelfs geene woorden om het meisje te troosten. De priester had zich in eenen hoek der gevangenis op de knieën gebuigd, en bad met zamengevoegde handen.

‘Waer zyt gy Lodewyk!’ vroeg Godmaert.- ‘Oh gy zyt dáér!’ sprak hy, toen hy de jongeling zag weenen. ‘Luister, Lodewyk: myne dagen zyn voorby, en ik zal weldra by myne vaderen zyn,- want mynen adem word kort en myne lidmaten verstyven.- Geertruid, stil u meisje. Godes wille geschiede!- De sterfling die geroepen wordt kan zyn lot niet ontgaen. Lodewyk zy hebben my yslyk gepynigd. Myn bloed is my langs alle de deelen myns lichaems ontloopen.- Wreek my. Dat het spaensche bloed tegen het myne gewogen worde.- Laet Valdès my tot den rechterstoel volgen...’

‘Valdès is dood, vader!’ riep het meisje. ‘En gy- gy leeft nog en zult niet sterven. Ik verlaet u niet; myne liefdezoenen zullen u van de koude des doods bewaren. Gy sterven! gy vader? neen; niet waer Lodewyk? spreek dan! myn vader zal immers niet sterven? ho! wat yslyk woord! - En gy antwoord my

niet, wreede Lodewyk! Kan myn vader sterven? - Zeg!

‘Neen neen,’ sprak Lodewyk snikkende.

‘Hoort gy wel vader?’ riep Geertruid ‘Lodewyk zegt ook dat gy niet sterven kunt.-’
Zy drukte den gryzaerd met kracht op hare borst.

‘Jonker’ zei Godmaert ‘misschien is myne vrees ongegrond.’

Geertruid zag hem angstig in de oogen; want deze woorden kwamen haer zachtluident voor. Daerom grimlachte zy.

‘Misschien’ hernam de gryzaerd, ‘zal ik nogmaels met ulieden, in de boekzael gaen; doch daer dit my zeer twyfelachtig schynt; wil ik u als beschermer myner dochter aenstellen, - eer gy my verlaet. Nader my dan dat ik u zegene!’

Lodewyk zette zich by de geknielde Geertruid, gebogen neder. De priester aenzag deze godsdienstige plecht met verwondering, en een nog vuriger gebed steeg van zyne lippen tot den Heer; opdat hy toch op deze ongelukkigen wilde nederzien. De kerker was nog in alle zyne hoeken duister; want het zwakke licht der lamp kon dezelve niet bereiken. De weinige stellige stralen vielen rechtstreeks op het bleeke wezen des gryzaerds en de vochtige wangen zynere kinderen. Dezen godsdienstiglyk voor hunnen vader geknield, wachtten met angstigen eerbied zynen zegen: hy, met zyne handen op hunne hoofden, bad God voor hen.

‘Lodewyk!’ sprak hy ‘ik geef u myne Geertruid, als

den loon uwer tederheid tot haer, - en de liefde tot uw Vaderland welke zoo vurig in uwe borst blaekt. Geertruid wees uwen man getrouw en minzaam. Ik bid den Almachtigen dat hy zynen eeuwigen zegen met den mynen mengende en uw beider lot verzachte. Staet nu op, myne kinderen! Ik vind my door uw byzyn wonderlyk versterkt. Het schynt my, duerbare Geertruid, dat uwe borst myne lidmaten gewarmd heeft.'

'Vader lief! riep Geertruid oh! gy zult genezen!- zeker gy zult genezen.' En zy klemde hem met blyde opgetogenheid tegen haren boezem; en scheen de warmte hares lichaems in de borst des gryzaerds te willen verzenden.

'Steenwarer!' riep Lodewyk, 'honderd kroonen geef ik u zoo gy ons uwen gevangenen laet mede nemen.'

'Neen jonkheer!' antwoordde de Steenwarer 'voor niets in de wereld.'

'Vyf honderd.- Duizend!'

'Neen waerlyk, ik mag noch kan het doen. Zou ik myn leven voor goud verkoopen?'

'Myn landgoed by Berchem zal ik u schriftelyk overgeven - vraag meer, vraag alles. Zoo gy Godmaert laet uitgaen.'

'Neen, jonkheer, hoe zeer uwe beloften my ook behagen; kan ik evenwel myn leven daer voor niet in de waeg stellen.'

'Och ja, heer Steenwarer!' schreide Geertruid 'doe dit,- gy zult ryk zyn. Gylieden wilt dan nooit

eene menschlievende daed doen. Waerom wilt gy mynen vader niet uitlaten? Heeft hy nog niet genoeg geleden, zeg?- Dáér- daer hebt gy, den halssnoer myner moeder..'

De Steenwarer stak de hand uit om het juweel te grypen- doch Lodewyk ontving het.

'Wat heeft myn vader u ook misdaen?' ging het meisje voort. 'Gy zyt immers op hem niet verbitterd. - Och! laet hem toch met ons gaen- zie, dan zou hy kunnen rusten..... Gy grimlacht!- oh dat is leelyk! kunt gy ook by zulk een treurig tooneel grimlachen!....'

'Myne plicht' jonkvrouw, mag ik niet verder vergeten. Ik heb u uwen vader eenigen tyd laten troosten; vergenoeg u daarmede. Nu is het by middernacht, nog eenige stonden.....'

Geertruid ylde naer haren vader en bleef door Lodewyk ondersteund, hem zoo lang liefkozen tot dat de klok der Borchtkerk twaelfmael onder den hamer zuchtte. Lodewyk sprak eenige oogenblikken met den priester. 'Geertruid' riep hy verblyd 'pater Franciscus blyft by uwen vader!'

Het bedrukte meisje kuste des paters handen uit dankbaerheid.

'Matig u jonkvrouw' sprak de geestelyke zyne hand terug trekkende, 'ga welgemoed naer huis. Betrouw op Hem, die den ongelukkigen troost en blydschap kan toebrengen.- Bid God jonkvrouw, en ween niet meer.'

Zy moest niet tegenstaende hare smeekingen den

kerker verlaten. Na haren vader eenen langen kus gegeven te hebben, drukte zy hem nog eens op hare borst en vertrok met den nadenkenden jongeling.

Zoodra deze zyne geliefde in hare wooning en by Theresia gebracht had, vroeg hy verlof om na de Geuzenvergadering te gaen.- En vertrok.

VIII.**ROMAINS.**

Dieux! son sang coule encore.

ANTOINE.

Il demande vengeance

Il l'attend de vos mains et de votre vaillance.

.....

ROMAINS.

Oui, nous les punirons, oui nous suivrons vos pas,

Nous jurons par son sang de venger son trépas.

VOLTAIRE. *Brutus.*

Lodewyk spoedde zich haestig door de stad om de Peeter Pot straet te bereiken. Het was één uer na middernacht en daer de beeldenlichten meest uitgebrand waren, was het ook zeer duister. Zoo stil was het niet als het wel gewoonlyk op dit uer is;- er heerschte boven de gansche stad als een nevel van verwarde stemmen die zich morrend mengden,- en als eene bruisschende zee, de ooren met een schrikverwekkend gesuis vulden. Daer by, het blaffen der honden, de weêrgalmende stappen der wapenbroeders, het eentoonige geroep des wakers en de doffe

nachts echo.- En menschen die bedektelyk tegen de zwarte muren der huizen sloopen; waren de voorteekenen der omwenteling.

Lodewyk verheugde zich innerlyk daer hy zag dat het gemeene volk zich ook tot de wraek bereid maekte. Na hy de Handschoenmarkt voorby was, bevond hy zich welhaest voor het huis van moêr Schrikkel en werd op het woord Bedelzak binnen gelaten. Hy vond de edele Geuzen allen vereenigd. Nu waren zy in grooter getal, want de zael kon hen naeuwlyks bevatten. Zy schenen allen zeer toornig; verwenschingen en vloeken was alles wat Lodewyk van hunne redenering vatten kon. De tafel met hare gewoonlyke versierselen van dolken, potten en glazen stond in het midden; doch mits er rondom dezelve geene plaets voor allen was, waren de meeste stoelen weggedragen. De Geuzen stonden recht en zonder orde in de zael. Hunne mantels hadden zy niet afgelegd en men kon de dolken, welke hen op de borst hingen, niet zien.

Wanneer Lodewyk de kamer binnen trad ging er eene algemeene beweging onder hen.

‘Ha! daer is Lodewyk Van Halmaele!’ kwam uit alle de monden. Schuermans vatte hem de hand.

‘Wel jonker!’ vroeg hy ‘hoe gaet het met den ongelukkigen Godmaert?’

‘Geuzen!’ sprak de jonker op eenen plechtigen toon, ‘gy zoudt my niet gelooven, zoo ik de waerheid geheel zeggen kon. Myn hart walgt om u dit onmenschelyk verhael te doen.- Zy hebben den edelen Godmaert als wilde dieren verscheurd: door duizend

nypende wonden hem zyn bloed afgetapt;- en zyne lidmaten als koorden gerekt!- De allerschriklykste folteringen die eene spaensche ziel droomen kan, hebben zy hem aengedaen. - En zyne gryze haren met eenen helschen wellust, van pyn op zyn hoofd zien ryzen.- Waerom doch?- Om dat hy, als gyliden, een vlaemsche vaderlandsvriend is!

Alle de Geuzen stonden met vringende vuisten en knarsende tanden op hem te luisteren;- doch geen sprak.

‘Ja, heeren!’ hernam hy ‘zoo hebben zy met den gryzen Geus geleefd. Zyne huid hebben zy op alle de deelen zyns lichaems gekerfd; en hem in de armen des doods, als een hond, op een weinig strooi neder geworpen.- En hy heeft my een' zucht toegestuurd die ratelend en koud over zyne lippen ging:- wreek my, zei de zieltogende vader, wreek my, want God roept my tot hem!-’

‘Wraek! wraek!’ werd er nydig geschreeuwd.-

Lodewyk, door angstige droefheid afgemat, liet zich met den arm op de tafel nedergaen.

Nu ging eene woelende beweging onder de Geuzen. Dolken flikkerden by de lamp, rapieren kwamen klinkend uit de scheeden; - en het scheen dat de eene den anderen naer het leven stond. Doch dit was de oorzaak dezès gevoels niet. Eene algemeene gramschap en dorst naer wraek, had hen de wapens onwillig doen vatten.

‘Oh die bloedhonden!’ schreeuwde Schuermans als razend. Hy viel in godsdienstige opgetogenheid op

zyne knieën: hefte de rechter hand met zynen dolk ten Hemel en sprak met luider stemme:

‘Ik zweer by den God myner vaderen! by den God die my hoort: dat ik dit stael op spaensche borsten versleyten zal: dat ik myn leven het vaderland en de wraek toeheilig.- En dat ik met spaensche bloed besmet ten grave wil dalen.’

Het is licht te begrypen hoe onstuimig de gebaren der Geuzen zyn moesten. vervloekingen en wraeklustkreten klommen verward tegen het welfsel der zael op.

‘Lodewyk kent gy de genen die dit bewerkt hebben?’ vroeg Van der Voort.

‘Valdès is dood,’ antwoordde de jongeling, op Schuermans wyzende. ‘De rechters die Godmaerts bloed vergoten hebben, ken ik.’

‘Hunne namen! hunne namen!’ riepen alle de Geuzen hem toe.

‘Hunne namen, Heeren,’ sprak Lodewyk ‘zal ik u niet zeggen.- Deze wraek behoort my alleen toe.’

‘Neen, Lodewyk!’ riep Houtappel ‘dit is niet rechtvaardig. Wy moeten ook in deze wrek deelen. Zy zouden u licht ontsnappen en dan zoudt gy uw stilzwygen berouwen.’

‘Wel, Houtappel, zy waren vier in getal: Fernando Ortado, Martino Soarès, en Senor Gualtere.’

‘Dit zyn er drie, jonkheer?’

‘De vierde is de myne. Doet u met de anderen wat u goed dunkt’

‘Heeren!’ sprak De Rydt ‘die twist is buiten tyd en

t.o. 143

rede. Laet ons eerst zien, hoe wy de verlossing onzes gryzen Meesters zullen ten uitvoer brengen.'

'Naer 't Steen! naer 't Steen!' schreeuwden vele stemmen. 'Wy zyn genoeg in getal.'

'Ja, naer't Steen!' riep Schuermans. 'Kom! kom!! - gy zult wat gaen zien!'

'Oh! zoo roekeloos niet, Heeren!' sprak Van Halen die den gryzaerd als hoofd vervangen had 'zoo onvoorzichtig niet. Ik weet dat het Steen met vyftig schutters omzet is.- Ik heb zelf daer geweest. Die zouden misschien wel voor ons vluchten; maer wat zou er voorts van onze voornemens gebeuren?- De schutters zouden hunne makkers van het stadhuis roepen. De wapen broeders zouden ons daerin niet bystaen, want de gevangenis bevat ook dieven en moorders. Laet ons dan wat voorzichtiger zyn, en dit alles tot morgen uitstellen.'

'Gy hebt gelyk' antwoordde een der Geuzen 'door deze vroegtydige daed, zou het gebouw van 's Landsverlossing wel vallen kunnen!'

De andere Geuzen, die met spyt bekennen moesten, dat het hun onmogelyk was iets voor den dag te ondernemen, beklaegden zich bitterlyk; - en beloofden vóór God, des gryzaerds vraeg van spaensch bloed, te voldoen. Na zy allen gestild waren, vroeg Lodewyk aen Van Halen, waerom men hem, en de anderen geroepen had.

'Ik zou met vermaek zien' sprak hy 'dat er eenige maetregelen genomen werden.'

'Jonkheer,' antwoordde hem Van Halen 'wy

wachten eenen persoon welke gy beter dan wy kent; zoodra deze zal gekomen zyn, zullen wy de beraedslagingen beginnen.'

'Welk is deze persoon?' vroeg Lodewyk.

'Wolfangh' werd er geantwoord. De roover moest ook op de vergadering tegenwoordig zyn; want hy was het, die met zyne makkers eerst de beroerte zou beginnen, om het volk aen het werk te krygen. Lang hadden zy naer hem gewacht. Reeds twee ure in den nacht was het - en Wolfangh was nog niet dáér. Een gemor kwam onder de Geuzen op. Velen kregen kwaed vermoeden over Wolfanghs trouw, en waren onrustig over deszelfs afwezen. Lodewyk bestreed hun gevoel en stelde zich borg voor des roovers haet tegen de Spaenjaerden; doch de Geuzen gaven niet veel geloof aen zyne verzekering. Velen lieten den naem van verrader onvoorzichtig uit hunnen mond vallen.

'Kom!' sprak Van Halen 'stelt u allen rond de tafel, dat wy de beraedslagingen aenvangen.'

De Geuzen waren bezig met zich in eenen kring te vormen; wanneer op eens een gerucht zich vóór de deur deed hooren. - Vele stemmen klommen van de straet onder het klinken der wapens op; - en het scheen, dat het huis van soldaten omringd werd.

'Dáér hebt gy het verraed!' riep Koenraet. 'Lodewyk, gy kende de kerel zoo wel! Dat komt van zich met schelmen te verbinden.'

De Geuzen waren allen zeer verbaesd en haelden pistolen en dolken voor den dag, om zich dapper te

verweeren.- En wanneer zy vele mannen, met gerucht de trappen hoorden opklimmen, schaerden zy zich op eene rei en sloten zich vast tegen elkander. - Nu ging de deur der kamer open!.....

‘Heeren!’ sprak Wolfangh zynen hoed afnemende ‘wat is dit?- waertoe die krygsorde?- kom op dan!’ riep hy, zich na de trappen keerende ‘kom op mannen!-’ En een twintigtal roovers drongen de zael in; en bevonden zich te midden der Geuzen, die zich met afkeer van hen verwyderden.

De lastige stappen van menschen, welke iets zwaers geladen hadden, deden zich nog op den trap hooren.

‘Wat brengt gy ons dan, Wolfangh?’ vroeg Lodewyk.

‘Wat ik u breng, jonkheer?- Godmaert.’

‘Godmaert!!....’ riepen zy allen met verwondering uit.

Vier mannen droegen den gryzen Geus op een vederen bed, en plaetsten hem zachtjes op den vloer neder.

‘Vrienden!’ sprak hy ‘het verheugd my dat ik u nogmaels wederzie.- Wie wilt my de hand drukken?’

Lodewyk had dezelve reeds vast en kuste ze met liefde. De Geuzen kwamen de een na den anderen, den Gryzaerd met medelyden in hunne armen drukken. Allen stonden zy stilzwygend en met verbaesde blikken, op hem te staren.

‘Wolfangh,’ vroeg Schuermans ‘hoe hebt gy toch onzen Meester verlost?’

‘Heeren!’ sprak de roover ‘dit heeft weinig moeite

gekost. Ik had dit gister al in 't zin, en wilde u eene aengename verrassing toebrengen. Ik dacht evenwel dat wy Godmaert, in eenen beteren toestand zouden gevonden hebben.- Nu dan, ik kwam met myne makkers zachtjes aen het Steen. Wie is daer! riep een schutter, die met vele anderen by den ingang stond.- Wolfangh! antwoordde ik met eene donderende stemme; en eer ik by het Steen was, waren zy allen de Palingbrug over, en den Vischberg afgeloopen. Dus werd er, God zy geloofd, geen' enkele gedood. De Steenwarer wilde niet open doen; doch wanneer ik hem den dood toezwoer, en mynen naem zegde, liet hy ons ras binnen. Wy gingen dan door hem verzeld tot in de dieveputten. Dáér vonden wy eenen priester by den gevangenen. Hy prees ons zeer voor deze daed. - Weet gy, Lodewyk, wat hy my geantwoord heeft, toen ik hem gezegd had dat ik, Wolfangh- en myne makkers roovers waren?- Vecht voor vaderland en eer, sprak hy, en zoo gy dan daarna tot my komt; zal ik u met God verzoenen. Hoe heet die priester, Lodewyk?'

'Pater Franciscus uit het minderbroeder klooster.'

'Het ziet er een brave geestelyke uit. Ik geloof dat ik hem wel eens zal noodig hebben.- Voorts hebben wy den edelen Gevangenen, van zyn strooi gelicht, en het bed van de Steenwarer tot draegbaer nemende, hebben wy hem op zyne vraeg zonder verstoornis tot hier gebracht.'

'Oh! wist Geertruid dit, wat vreugde zou het haer zyn!' zuchtte Lodewyk.

‘Pater Franciscus heeft zich met deze boodschap belast’ antwoordde de roover ‘mannen!’ ging hy voort, zich tot zyne makkers keerende ‘ieder ga naer zyne legerplaetse. Morgen ten acht ure! gy lieden blyft hier.’ Sprak hy tot de vier die het bed gedragen hadden.

De roovers ruimden de zael; en na de Geuzen Godmaert vele teekens van vriendschap en medelyden gegeven hadden, werd er gevraegd of men beginnen zou. De stoelen werden binnen gebracht en zoo wel geplaetst, dat allen zich om den gryzaerd konnen nederzetten. Deze door de rust en het byzyn zyner vrienden een weinig machtiger geworden, kon zyne armen reeds verroeren; en Lodewyk bemerkte met de uitterste blydschap, dat den dood hem niet raken zou. Zyn hart vloog naer zyne beminde Geertruid. Nydig was hy dat dit nieuws haer door een ander gedragen was.

‘Vrienden!’ sprak Godmaert ‘gy ziet hoe zy my bejegend hebben, - myn bloed roept by God om wraek.’

‘Die zal er niet ontbreken!’ werd er geantwoord.

‘Wel dan’ hernam de gryzaerd ‘mits God my krachten verleend:- Schuermans! geef my uwe schotel..... Leve de Geuzen!’

‘Leve de Geuzen!’ was de algemeene kreet. ‘Leve Godmaert!’

‘Wyn! wyn, moeder! Er ontbreekt wyn,’ riep Houtappel.

‘Heeren!’ sprak de gryzaerd nogmaels ‘de folteringen myns lichaems hebben my de ziel verzwakt; ik

bid u onder ulieden de vereischte maetregelen te nemen. Ik zal luisteren en zoo myn raed noodig zyn kan zal ik spreken.'

'Morgen' begon Van Halen 'zullen wy om acht ure, ons op de groote markt bevinden.- Dit is vastgesteld. Het volk zullen wy, door den kreet van leve de Geuzen, tot woelen opmaken. En mits de wapenbroeders ons gunstig zyn; zullen zy de byeenrottingen niet beletten. Dan naer het stadhuis,- al wat spaensch is, gevangen:- de stad met gewapend volk bezet, en onze vrienden van Brussel en der Noorder provincien den goeden uitslag te kennen gegeven. Dan nieuwe Magistraet benoemd: volk uitgezonden om de steden en vlekken van het Markgraefschap door te loopen en de Spaenjaerden te verdryven.'

'Goed, zeer goed!' zie Godmaert 'maer zyt gy zeker, Van Halen, dat het volk ons helpen zal?'

'Ja, ja, daer ben ik zeker van, want zy zyn niet meer te wederhouden; en zouden weldra de omwenteling zonder ons beginnen.'

'Ik versta de vreeze van den edelen Godmaert zeer wel,' sprak De Rydt 'die vervloekte predikers, hebben den haet van het volk tot hun voordeel gekeerd en hen tot beeldstormen opgemaakt. Daer zy in 't eerst, als wy, de Spaenjaerden alleen als vyanden aenzagen, hebben die aenbrengers eener nieuwe leer, hun eenen haet voor den Godsdienst ingeboezemd; en nu denken zy dat Beelden en Spaenjaerden dezelfden zyn.'

'Ik heb gehoord' sprak Schuermans 'dat zy morgen iets op Onz' Liev' Vrouwe kerk willen ondernemen.

Wat gaen wy dan uitrichten, zoo zy ons niet in de wraek helpen?- De Beelden hebben ons niet misdaen!...

‘Ik heb twintig uitgelezene mannen’ zei Wolfangh ‘deze zullen uwe bevelen stiptelyk ten uitvoer brengen.’

‘Meester!’ viel een der vier roovers hem in de rede ‘zoo wy niets stelen mogen, zullen die heeren Geuzen, hunne beloften ook moeten volbrengen, of...-’

‘Zwyg kerel!’ riep Wolfangh.

De roover zweeg en gaf aen zyne wezenstrekken eene zeer wantrouwende uitdrukking. Velen der Geuzen waren over zyne woorden verbaesd; want zy wisten niets van deze beloften. Godmaert alleen kende dezelve, mits hy ze gedaen had.

Willende daerover geene verklaring dulden sprak hy:

‘Ho! dat 's niets. Zoo gylieden onder het volk uitheemsche opstokers hoort, kunt gy ze vatten, en beletten van de gemeente meer tot deze gruweldaden op te maken. En zoo er dan op andere plaetsen der stad beelden gebroken worden, zullen wy dezelve, na de omwenteling, doen herstellen.’

‘Wy kunnen ook,’ zei Van der Voort ‘den wykmeester Van Geert vragen, van de Domkerk te bewaren; en dit zal hy op onze bede doen; doch daer er zoo vele kerken in onze stad zyn, weet ik niet hoe wy licht door deze onraed geraken zullen.’

‘Kom,’ sprak Van Halen ‘laet ons niet meer daer aen denken. Ik hoop dat God ons helpen zal, want de rechtvaerdigheid is op onze zyde.- Dan zullen wy,

Edelen, alleen 's lands vyanden tegengaen: want zoo het ons mislukt, zie ik voor ons allen, een nog bitterder lot, dan dat van Godmaert:-- Het schandelyk zwaerd eens beuls!.....'

'Ho jongeling!' antwoordde de gryzaerd 'een bitterder lot dan het myne, zal u niet treffen.- Vrees daer niet voor. Uwe woorden schynen my al te oplopend. Zoo ik u niet als een der moedigsten onder ons kende,- zou ik licht denken dat gy vreest; doch ik weet dat dit niet zoo is.'

Van Halen werd schielyk rood 'Godmaert' riep hy als vertoornd 'ik vrees alleen, dat deze woordenstryd ons den moed verzwakke!'

'Wel dan, Heeren!' ging de gryzaerd voort 'laet ons daerover niet meer spreken. Gylieden zult elkander morgen wel herkennen, en u gemakkelyk kunnen vereenigen.- Op het slagveld is het best zyne aenslagen te berekenen. Dat Schuermans, het volk van het Klapdorp met zich brenge: De Rydt, gy de brouwers der Nieuwstad: Lodewyk, onze vrienden van het Kipdorp: Van der Voort, de bootsliên der Burcht en zoo voorts, ieder van ulieden degenen die hem toegedaen zyn.- Dit is de beste middel. Alles zal wel gaen.- Wyn, heeren! wyn - en Leve de Geuzen!.....'

Godmaert had tweemaal de schotel tot den bodem geledigd, en dit had hem wonderlyk versterkt, want zyne wangen waren reeds met een zacht purper gekleurd. Nu bracht hy telkens de kom aen zyne lippen, doch zonder uit dezelve iets meer te smaken. Lodewyk zag met opgetogenheid de verbeterde staet des gry-

zaerds; hy verliet hem geen oogenblik en scheen ten uiterste voor hem bezorgd; - want op het minste teeken, vloog hy Godmaerts wenschen vooruit: lichtte zyn hoofd op: dekte zyne lidmaten of reikte hem het drinkvat, om zyne vrienden bescheid te doen. Nu hoorde men de voordeur open gaen, en het gerucht van een krysschend zyden kleedsel, deed zich op den trap hooren. Na eenige oogenblikken lag Geertruid op de borst hares vaders te weenen. Nu niet van droefheid, maer van verrukking en blydschap.

‘Vader, vader!’ riep zy ‘ziet gy wel, dat gy genezen zult. Ho, gy bloost reeds! - En uwe armen kunnen zich om mynen hals drukken. Laet my u kussen; gy weet wel dat de zoenen uwer dochter warm en krachtig zyn. Vader, lieve vader, Gy lacht my toe! oh!!...’ - En hare handen lagen plat op des gryzaerds wangen. Deze genoot met verrukking de liefde zyner dochter.

‘Lief kind!’ zuchtte hy ‘gy zyt my een zegen des Hemels! -’ En hy knelde haer met kracht op zyne borst.

De Geuzen stonden in godsdienstig stilzwygen op dit tooneel te staren. Schuermans en vele anderen lekten kille tranen van de wangen. Wolfangh, die nu de belooning eener weldaed smaekte, had zyne oogen met de handen bedekt- en stond in eenen hoek der zael geweken. Lodewyk, die geen enkele oogwenk van zyne Geertruid ontvangen had, was half treurig- en benydde Wolfangh innerlyk. Doch dit gevoelen was kort; want Geertruid vatte hem de hand en drukte

dezelve vurig op haer hart. De jongeling verstond het meisje, en een heldere grimlach kwam op zyne wangen.

‘Wolfangh! waer zyt gy, edelmoedig mensch?’ riep Geertruid ‘waer zyt gy?’

Alle de Geuzen wendden de oogen naer den roover, die nog aen het einde der zael stond. Geertruid vloog voor zyne voeten en zyne handen in de hare vringende:

‘Wolfangh!’ sprak zy ‘gy hebt mynen ouden vader uit de handen zyner beulen verlost. Dat de Hemel u zegene!- Voor u zal ik bidden.- Oh! gy weent!.....’

‘Ja, edele jonkvrouwe!’ antwoordde Wolfangh haer met eerbied oplichtende ‘ik ween van blydschap! - Ik ben uwer erkentenis onwaardig. Deze tranen, welke my na twintig jaren van ongevoelen, uit de oogen lekken zyn my eene Hemelsche belooning!..’

De Geuzen zagen hem met verwondering aen. Dit zuiver gevoelen in een roovershart deed den afkeer welke zy voor hem gevoelden, vergaen.

‘Heer Wolfangh!’ hernam Geertruid ‘hetgeen gy gedaen hebt zal my eene eeuwige dankbaerheid voor u inboezemen. Ik ken u, Wolfangh. Oh! het spyt my zoo zeer, dat een moedig mensch als gy zyt.....’

‘Ik versta u, jonkvrouwe!’ antwoordde de roover ‘zoo de Spaenjaerden het land verlaten, zal ik my by God, uwe gebeden en den roep myner afgestorvene vriendinne waardig maken.’

De oude Theresia, die met het meisje was ingekomen, stond by haren gryzen meester te weenen. Dui-

zend uitroepingen kwamen haer uit den mond, en zy vervulde de kamer met droefheidsgillen;- want zy zag hem voor de eerste mael en kon des meisjes blydschap niet begrypen. Had zy hem zoo naby het graf gezien, als zyne dochter; zou zy zeker ook wel verheugd zyn geweest. Op Lodewyks bevel zweeg zy en weende met doffe snikken.

‘Vader!’ sprak Geertruid, ‘laet my u in onze wooning brengen opdat gy moogt rusten, - en morgen welgemoed onder myne zoenen ontwaken.’

‘Heeren!’ riep Godmaert ‘ik verlaet u. Het afscheid nog eens gedronken!’

Allen vatten zy hunne kommen - en de schreeuw van Leve de Geuzen! bromde lang in 's meisjes ooren. Wolfangh naderde de draegbaer.

‘Mannen!’ sprak hy tot zyne makkers ‘dat men den edelen Godmaert naer zyne wooning drage!- Gylieden zult by het huis blyven waken, - en zult my op uw leven, voor al wat hun geschieden kan verantwoorden.’

‘Ik dank u, heer Wolfangh!’ zei Geertruid, zich voor hem buigende.

De gryzaerd werd voorzichtig van de vier roovers opgeheven, en verliet de zael onder het gejuich zynere vrienden.

‘Lodewyk! als gezegd is, heden ten acht ure’ riep Schuermans.

‘Nu dan Heeren! dat ieder zyne plicht volbrengt. Ik belast my met Fernando Ortado, die woont in myne gebuerte.’

‘En ik’ zei Schuermans, ‘zal Martino Soarès, binnen een paer uren, met mynen dolk gaen groeten.’

‘Wel dan zal ik Senor Gualtere ten mynen last nemen’ sprak De Rydt ‘en gy moogt zeker zyn, dat hy niemand meer pynigen zal.’

‘Nog een goede stoop wyns, moeder! Nog een goede stoop voor de laetste’ riep Van der Voort ‘vrienden op de gezondheid aller Vaderlandlievende Geuzen!..’

Nog eenigen tyd dronken zy, by verdubbelde teugen;- en het hoofd zou hen weldra licht geworden hebben; doch Houtappel, die de matigste onder hen was, deed hen hunne beloften gedenken, zy scheidden dan met vergenoegen van elkaer.

‘Jesus! Jesus! - Wat zal er vandaeg gebeuren!’ zuchtte moeder Schrikkel.- En zy grendelde de deur toe.

IX.

..... onedele gemeente
 Wat bitse nijd verteert het merch in u gebeente
 Wat dolheyd u vervoert?

JOOST VAN VONDEL.

Alles was bereid gemaekt tot het omverwerpen der Spaensche beheersching. De ware Antwerpsche Geuzen die meest allen Edellieden waren; begeerden niets dan de oude vryheden weder te krygen. Doch er heerschte nog eene andere gezindheid onder de woelende scharen. Dit was den haet die menig een den beelden toedroeg. Pieter Herman was de prediker welke toen ter tyd by Antwerpen met den grootsten nyd tegen dezelve uitvoer. Hy had zich, door eene misbruikte welsprekenheid, veel invloed by de misnoegden verworven; - en zich daarvan bediend om hen aen den Roomschen Godsdienst te onttrekken. Dat

het gemeene volk zich door den haet, die het den Spaenjaerden toedroeg had laten verleiden, hebben de navolgende jaren bewezen; - want de menschen kwamen allen de een na den anderen, van hunne dwaling en in den schoot der Heilige Kerk terug. Op dit tydstip waren zy evenwel zeer op de geestelyken verbitterd en vurige voorstaenders der hervormde leer.

Den negentienden Augustus, dag van gisteren, had er een buitengewoone preek by Burgerhout plaets gehad.-Eene groote menigte volks was er tegenwoordig. De regen die by groote vlagen op het veld nederstortte, deed hen allen de plaets verlaten. Er werd dan onder hen gezegd dat zy ook eenen tempel hebben moesten; en met vloeken en zweeren werd deze begeerte nog sterker uitgedrukt, Herman die gevoelde dat de tyd gekomen was om zyn doel te bereiken, hield zyne aenhoorders een weinig buiten de Kipdorp poort staen; en klom op den trap van eenen windmolen. Het volk luisterde met angstige nieuwsgierigheid. Herman riep hun deze roekeloze woorden toe:

‘Morgen, ten acht ure preek in de Onze Lieve Vrouwe kerk! -’ En hy kwam onder het gejuich: Leve de Geuzen!- den molentrap af.....

Nu begon de schriklyke dag van morgen, in het oosten, zich als eene schemering te vertoonen. Een dikke graeuwe nevel rees uit het westen, het morgenlicht te gemoed; en bedekte de zon met eenen on-

t.o. 157

doordringbaren mantel. Het scheen dat die heerlyke peerel van Godes kroon, hare stralen niet over zulke gruwelen zenden wilde;- en de koude dampen als een scherm tot zich had geroepen. Dezen ganschen dag was het blaeuwe hemelwelfsel onzichtbaer; de lucht was met stofregen als bezwangerd,- en de natuer kreeg eenen dier dagen, op de welken de dieren der aerde zich, als of het nacht ware, verschuilen.

De deuren en vensters werden krakend geopend. De vreedzame daglooner ging met haest naer zyn werk, zyn knapzak met het dagelyks brood gevuld de kooplieden zetten hunne waren uit, de huisvrouw strooide met zorg het witte zand voor hare deur;- want geen van hen wist wat er omgaen zou.

Om acht ure veranderde die rustige stand der stad in een woelende tooneel; waerop het volk als de baren der onstuimige zee rondstroomde. Door nieuwsgierigheid aengedaen, verlieten de werklieden hunne winkels, de bootslieden hunne schepen, de vaders hunne huisgezinnen, - en boven deze duizenden vluchtende hoofden, staken de roeren der wapenbroeders blinkend uit. Niets voorspelde dat er gruwelen zouden begaen worden; want zulke rondstrooming van volk, werd er in die tyden meest alle dagen in onze stad gezien. By afwisseling kwam het geroep: leve de Geuzen! een' onvoorzichtigen mond uit- en dan ging een nare schreeuw ten Hemel op; en verlengde zich door alle de straten der stad. De grootste toeloop was op de groote markt; dáér stonden ontallyke schutters voor het stadhuis geschaerd. Zeker hadden

de weldenkende Magistraten iets van het voornemen der Geuzen geweten; want nooit had het stadhuis zoo wel met krygslieden bezet geweest.

Lodewyk, Van Halen, Schuermans en andere edele Geuzen, waren daer ook tegenwoordig. Eenigen van hen hadden zich onkennelyk gemaekt. Schuermans had het dikke wambuis en de blaauwe broek eens schippers aen; de anderen droegen den wyden mantel op de schouders en den breeden hoed op het hofd.

Juist waren zy bezig met zich te beramen, hoe zy best beginnen zouden, wanneer zy al het volk naer de Domkerk zagen loopen. Angstig voor derzelver behoudenis bezorgd, drongen zy met geweld door de dichtgeslotene scharen, tot in het midden des heiligen Tempels. Gods wooning werd door vloeken en zweeren van het graeuw onteerd: de wapens klonken tegen de marmere pilaren;- en de graven der Heiligen werden van goddelooze voeten vertreden.

‘T sermoon! De predikatie!’ werd er geroepen.

Doctor Hermanus klom nu op den predikstoel met den Bybel in de hand. Hy dacht zeker dat hy daer niet rustig zou geweest hebben; want in de andere hand nam hy een geladen pistool; - en riep dat hy hetzelfde op degenen die hem dorsten stooren, zou losbranden.

Lodewyk en zyne makkers hadden dit met ongeduld aengezien.

‘Hier hebt gy een der voornaemste opstokers’ sprak de jongeling.

‘Ik zal hem welhaest doen zwygen’ antwoordde

Schuermans; en hy liep driftig den predikstoel op. Eer Hermanus hem bemerkte, had de Geus hem reeds het pistool uit de handen gevrongen en verre van hem op den Tempelvloer geworpen.

‘Ga hier af, ketter!’ riep hy, ‘of ik werp u als een hond dat gy zyt, ten gronde!’

Doctor Hermanus wilde niet afgaen. Op zyn gezelschap steunende, wilde hy Schuermans vastgrypen; doch deze, den prediker om den middel vattende, wierp hy hem als eenen steen te midden in het volk, dat schreeuwend achteruit deinsde. Veel gewapende mannen vielen op Schuermans aen, om den hoon welke hy hunnen meester gedaen had, te wreken. Misschien zouden zy den moedigen Geus wel onbarmhartiglyk gedood hebben, hadden zyne vrienden hem niet ter hulp gevlogen.

Hier begon nu eene schriklyke worsteling. De Beeldstormers wilden den predikstoel hebben, en schreeuwden de Geuzen toe dat zy Spaenjaerden waren.- Echter, zy het tegendeel wetende, werd er van de dolken geen gebruik gemaekt. De krachtige spieren en de zware vuisten alleen, dienden hun tot wapenen.

Dit worstelen had nu al eenigen tyd geduerd, wanneer een moedwillige vreemdeling, Schuermans eenen dolksteek toestuerde, en hem een weinig aen den arm kwetste. Eenige druppelen bloeds rolden hem over de vingers. De Geuzen werden op dit gezicht nydig, en alle de dolken kwamen blikkerend aen den dag: een bloedig gevecht scheen onvermydelyk: ve-

len liepen vervaerd en schreeuwend de kerk uit.-

Op eens werd het volk dat by den ingang stond, met een onwederstaenbaer geweld, tempelwaerts in gedreven; en de predikstoel scheen onder hunne drukking zyne grondvesten te moeten ontgaen. - Wolfangh kwam aen het hoofd van twintig welgewapende roovers, als uitzinnig de kerk binnen. Op het gezicht dezer onbekende mannen, die met zulke fiere blikken op het volk staerden, en den Tempel schenen tot eenen moordkuil te willen maken, werd het worstelen geëindigt. Niemand dorst zich roeren.

‘Lodewyk!’ riep Wolfangh ‘wat gebied gy?’- en hy zwaeide zyn rapier met dreigende oogen op de Beeldstormers rond. Eer Lodewyk een woord gesproken had, lagen er reeds drie gewond op den vloer.

‘Hou op! hou op!’ riep de jongeling ‘stort geen bloed!’

Een man kwam in aller haest door het volk gedrongen, en reikte Van Halen een briefje toe. De Geuzen waren om deszelfs inhoud nieuwsgierig en luisterden Van Halen stilzwygend naer. Deze las met zachter stemme een bevel van Godmaert voor, hetwelk aldus luidde:

‘Ik ben van alles verwittigd. Gylieden doet zeer slecht met u tegen de Beeldstormers openlyk te verzetten.- Laet ze begaen - en verliest het doel niet uit het oog; gy kunt hen doch niet wederhouden. Dat Van Halen de maetregels bedenke, die hy gisteren zelf voorgesteld heeft.’

‘Godmaert heeft gelyk!’ riep Schuermans het is

toch met dit worstelen niet, dat wy de zaken klaren zullen.- Op! naer het stadhuis!’

De Geuzen verlieten weldra de kerk, en gaven dezelve, door hun vertrek, aen de Beeldstormers over. Lodewyk alleen bleef by deze goddeloozen en mengde zich bedektelyk onder hen.

Het is te denken dat de kettters niet in de kerk gekomen waren; met het inzicht van dien zelfden dag, de beelden te breken. Anders schenen zy niet geëischt te hebben, dan dat zy hunne verfoeielyke preken in dezelve mochten uitgalmen. Doch nu zy hunnen leeraer Hermanus, zoo schandelyk bejegend zagen, begonnen zy tegen de beelden allen smaed te roepen en wierpen dezelve met vuiligheden in het aengezicht. Zy hadden evenwel nog niets gebroken; wanneer een van hen, voor St. Rochus staende, luid op riep: dat er geene beesten in Godstempel zyn mochten.- En hy rukte den marmeren hond van den voetzuil ter aerde. Een andere vatte den Heiligen by de voeten-en daer het beeld in den muer vast was, en niet onder zyn geweld breken wilde, trok hy met zulke kracht aen het zelve, dat de twee voeten hem in de hand bleven. De ketter rolde achteruit op den grond. Het bloed liep hem langs mond en ooren uit.

‘De afgoden aen stukken!- De afgoden aen stukken!’ riepen duizende stemmen ‘Leve de Geuzen!-’ en in eenen oogenblik hadden zy zich met koorden, bylen, houweelen en ander werktuig voorzien.

Nu liepen zy razend naer de Tempelmuren, en hakten met geweld, alles wat maer een beeld gelyk

was ter neder. De menigvuldige kostelyke altaren, de schilderyen, de marmere versierselen, alles werd onder het uitgalmen van godlasterende woorden ten gronde gesmeten en met hamers verbryzeld. Het Heilig Lichaem onzes Heeren, eerbiedigden zy niet meer dan ongevoelig marmer. Zy smeten de Hostien op den vloer en vertraden dezelve onder hunne voeten.

Het scheen dat den almachtigen God, zynen arm wederhield om hunne gruwelen des te zwaerder te laten worden en hen de straffen boven het hoofd te verzamelen.

Tot hier toe hadden zy de beelden en alles waer toe zy reiken konden ontlid en verbryzeld. Een tafereel hing nog aen den muer. Christus voor ons allen aen het kruis stervende was er kuustig op afgemaeld. Velen der stormers, hadden reeds hunne oogen met nydige blikken op het zelve gewend; doch geen van hen dorst het overgeblevene tafereel genaken. Een man wiens gryze haren over zyne schouders in wanorde hingen stond voor de schildery.- De kolf van een zinkroer tegen de borst en bereid om zyn wapen los te branden, op degene die hem zou naderen.

Zoodra Lodewyk dezen man voor Louis Van Hort erkende, ging hy de kerk uit om de hulp welke hy den schilder beloofd had, te zoeken.

De heyligschenders kwamen eindelyk, in groot getal, naer den kunstenaer-en wierpen hem met de stukken der beelden om hem te doen wyken;- doch hy bewoog zich niet en scheen ongevoelig aen hunne boosaerdige woorden en daden. Op eens kwam er een

behendiglyk achter den schilder en trok hem achter over op den vloer. - Het roer ging af en een der stormers kreeg het lood in de borst.

Nu ging een geschreeuw van sla dood! sla dood! door de gansche kerk. Zeker zouden zy den schilder onmenschelyk gedood hebben; en reeds waren dolken op hem gestuerd, wanneer Lodewyk met acht van Wolfanghs mannen, die hy tot hulp had gehaald, den kunstenaer aen hunne handen onttrok.

‘Myn tafereel!’ schreidde by ‘ô myn Christus!-’ En hy reikte de armen smeekend ten Hemel. Juist kwamen en eenigen met brandladders binnen. Lodewyk deed hen een derzelve door de roovers ontnemen. Het tafereel werd afgelaten zonder dat een der stormers zich hier tegen dorst verzetten; want zy wisten dat deze mannen, welke zy niet kenden en die zulke afgryzelyke gezichten hadden, niet aertzelden om eenen mensch het leven te benemen. Den schilder Van Hort bedankte met de uiterste blydschap den jongen Geus voor zyne edelmoedigheid.

De Beeldenvyanden lieten dan den schilder en Lodewyk heen gaen, en begaven zich op nieuw aen het breken. De twaelf Apostelen stonden heerlyk en verheven boven de pilaren die het welfsel ondersteunden. Hooge ladders werden er tegengesteld en met haken en koorden werkten de schenders zoo lang, tot dat deze marmeren beelden allen op den grond verbryzeld lagen. Velen werden door derzelve val gewond, en kermen hoorde men de gansche kerk door. Doch niets kon hen wederhouden: zy waren uitzinnig

geworden. Alles was nu aen stukken: de vloer met hoofden, voeten, en andere deelen der beelden dusdanig bedekt dat men met moeite er over kon.

Een prachtig beeld alleen stond nog ongehinderd, boven deze puinhoopen van heilige zaken. Dit was het mirakuleus Beeld van Onze Lieve Vrouw van Antwerpen. Zy was nog in plechtgewaed, zoo als zy twee dagen te voren in den ommegang was rondgedragen. Eene kroon van de kostelykste diamanten versierde haer het hoofd. Een mantel van gouden laken met schitterende peerlen doorwerkt viel achter haer in menige kunstige vouwen neder. Het Goddelyk Kind Jesus, droeg den zwaren zilveren werelddol op zyne vingers.

Waerom dit beeld nog niet gebroken was is moeielyk te zeggen. Allen hadden het zelve gezien, mits het in 't midden der kerk op eene prachtige draegbaer geplaatst was. Het is denkelyk dat geen dezer goddeloozen, op zich dorst nemen, den anderen tot het breken dezes beelds op te maken.

Nu alles verbryzeld was en de hakken en bylen stil lagen, begonnen zy allengskens de Moeder Gods te naderen; en zagen elkander in de oogen met ondervragende blikken. Op dit oogenblik kwam een van hen die dronken was, want hy kon zich naeuwelyks recht houden, toegelopen:

‘Wel mannen!’ riep hy ‘zyt gy bang van dit stuk hout, of zyt gy bang van de bellekens welke haer aen 't lyf hangen? Kom, kom, smyt die..... maer op den grond! -’ En een schriklyk smaedwoord kwam uit

zynen mond, want zyne makkers waren er over verbaesd.-

‘Roep vive les Gueux! of gy moet aen stukken’ brulde hy nogmaels. Willende de daed by de woorden voegen, vatte hy met zyne twee handen, de armen der draegbaer en dezelve omkeerende, wierp hy Gods Moeder op den grond.- De juweelen werden ontroofd, den mantel gescheurd: de kroon verbryzeld; en het beeld bleef naekt en geschonden liggen.

Wanneer zy nu, rondziende, niets meer te breken vonden, begaven zy zich tot rooven. Zy namen de gewyde kelken, remonstranciën, kandelaren, kruissen; alles wat maer eenige waerde had, werd gestolen. De deur der sakristie werd opengeloopen, - en deze booswichten niet vergenoegd met rooven en stelen, kleedden zich spotsgewyze als priesters; en zongen vuile liedjes als lofpsalmen, beschimpend ten Hemel op.

Dit had nu zoo geduerd dat zy zelf, deze zinnelooze werken moede werden. Doctor Hermanus welke hen niet had verlaten, wakkerde hen aen, om in het breken der afgoden voort te gaen. Hy deed hen het doemnisweerdig voornemen opvatten, de andere parochiekerken der stad, op dezelve wyze te onteeren.

Zy trokken dan met kruisvanen, standaerden, zilvere lanteernen en kruissen welke zy geroofd hadden, als eene processie de kerk uit. Een groot getal onder hen, hadden kazuifelen, stoulen en ander geestelyk plechtgewaed aen. Zy zongen met verwarde stemmen de psalmen door Clement Marot op rym gesteld. De kostelyke kruisvanen wentelden zy, ten schroom van

de verbaesde borgers, in het slyk; en heften dezelve dan weder vuil en onkennelyk in de hoogte. Het geschreeuw van, leve de Geuzen! herhaelden zy onophoudelyk.

By de groote markt wilden de wapenbroeders hen scheiden en het kerkgewaed ontnemen; doch daer de schenders welgewapend en oneindig in getal waren, kon de verslachte macht van de weldenkende krygslieden, hen niet beletten in hun spotten voort te gaen.

Op alle de hoeken der straten stonden fraeie beelden welke door de borgers als beschermers aenroepen werden- allen werden dezelve afgerukt en verbryzeld.

Het grootste getal stormers liepen naer de St. Jacobs parochiekerk en braken op eenen oogenblik alles tot gruis. Andere gedeelten dezer heiligschendende scharen, liepen de gansche stad rond en rukten de schoone steenen kruissen die aen de Zakstraet, Vyfhoek, Koepoort en Steenbrug stonden ter neder. Des avonds was er géén beeld meer in de stad te zien. Alle kerken waren geroofd en geschonden; onmogelyk was het den openbaren godsdienst in dezelve nog te oefenen. Daerenboven waren de meeste geestelyken gevluht; want de heiligschenders waren zoo stout geworden, daer zy zagen dat zy alle gruwelen ongestraft begaen mochten, dat zy zelfs de menschen wreedelyk mishandelden.

Pater Franciscus was het kwaed ontgaen, want hy had Godmaert en zyne dochter niet verlaten.

Waerom de edele Vaderlandsvrienden en deze stormers den zelve naem droegen en hetzelfde gejuich

tot vereenigingsteeken hadden, is licht te begrypen: De naem van Geus was den Edelen alleen toegeëigend, doch mits het gemeene volk geenen minderen haet voor de Spaenjaerden gevoelde, en hetzelfde doel wilde bereiken, hadden zy ook den naem van Geus aengenomen. Het gansche Nederland door waren haters der Spaenjaerden, en zoo waren er ook overal menschen bekend onder den naem van Geuzen. Het grootste getal was in het noordergedeelte, en daer de hervormde leer zich er wonderlyk verspreid had - en dat, recht uit gezeid, de meeste Geuzen tegen onzen heiligen Godsdients op wilden, werd dien naem onder een zelfde beteekenis gebracht met het woord Ketter. Dit was echter een misslag, want onder de Geuzen zoo als de geschiedenis getuigd, waren ook warme voorstaenders der Heilige Kerk; doch dezelve waren te weinig in getal om de anderen het beeldstormen te beletten.....

Na dat Van Halen Godmaerts briefje gelezen had, gingen de Geuzen naer het stadhuis. In het eerst wilden de schutters hen niet doorlaten, doch de Burgemeester die bezorgd was om het bloed zyner stadsgenoten te sparen, kwam hen zelf te gemoet en ontving hen beleefdelyk.

‘Heer Van Stralen!’ sprak De Rydt op eenen gemeenzamen toon ‘wy komen om ons van het Bestuer meester te maken; en de spaensche wetten, die er uitgegaen zyn, te niet te doen.’

‘Zie,’ antwoordde de heer Van Stralen ‘dat er nu gebeurd is heb ik lang voorzien. - Ik wist ook dat niets dit kon wederhouden.- Maer komt in deze zael, heeren. Die krygsknechten mogen ons niet hooren. Geuzen!’ ging hy grimlachende voort ‘hier hebt gy de sleutels van alle de zalen. - Ik ben blyde dat gylieden my dezelve gevraegd hebt. - Nu zyt gy verantwoordelyk voor hetgeen in dit gebouw gebeuren kan. Ik keu ul. overlang. Dat weet gy.- Ik geloof niet dat gy dulden zult, dat er iets gescheurd of beschadigd worde.- Ik ben ook een Geus heeren! Dit wist gylieden niet?’

‘Waerlyk!’ riep Houtappel ‘ik had het nooit gedacht.- Waerom hebt gy dan nooit, met ons, tot het verlossen des Vaderlands te zamen gespannen?’

‘Heeren!’ antwoordde de edele VanStralen ‘gy weet dat een Burgemeester zyne stadsgenoten voor al onheil moet zoeken te bewaren: dit is hem eene heilige plicht. Denkt gy niet dat, zoo ik myne gevoelens had laten blyken, ik welhaest van dit ambt zou hebben beroofd geweest?- En wat zou er nu van alle deze verdwaelde burgers gebeuren? Voorwaer ik zeg u, dat stroomen bloeds over onze straten zouden gevliet hebben. Ik integendeel wil hen van den dood sparen; en de verwoesting zonder noodelooze wraek laten voorby gaen. Kunt gy myn gedrag laken, heeren? - Heb ik zelf, door stilzwygen niet meer dan een ander, tot het verlossen des Vaderlands gedaen?’

‘Gy doet juist gelyk de Prins van Oragnien’ sprak Schuermans lachende.

‘Hoe meent gy dat?’ vroeg de Burgemeester.

‘Wel!’ antwoordde Schuermans ‘kan iemand aen des Prinses gedrag merken, dat hy het hoofd en de voornaemste opstoker der Geuzen is? - Van hem is geene openbare hulp te verwachten.- En ik weet zeker dat indien Philips in Nederland wederkwam, en ons allen deed onthoofden, hy niet weten zou waarmede den Prins te beschuldigen.

‘Nu’ sprak de Burgemeester ‘dit is een oprecht staetkundig gedrag.- Doch ik bid Ued. wel te bemerken, dat tusschen het gedrag van den Prins en het myne, een zeker verschil is; want ik zoek geen voordeel by deze omwenteling.’

‘Wy verstaen u, heer Van Stralen,’ antwoordden de Geuzen.- ‘Gy hebt gelyk!’

‘Heer Burgemeester!’ sprak Van Halen, ‘de sleutels willen wy niet: behoud ze dan, en zoo gy onze hulp noodig hebt kunt gy dezelve aenroepen. - Nu naer het spaensche kwartier, heeren!’ riep hy, en, na zy Van Stralen de hand gedrukt hadden, gingen zy heen.

Wat de Geuzen het spaensche kwartier hietten, waren twee of drie straten by den oever gelegen, en waerin de meeste Spaenjaerden hun verblyf hadden. Toen zy dáér kwamen, vonden zy in de Kloosterstraet eenen hoop Spaensche Heeren, die hunne dienstboden tot het bewaren hunner woningen hadden gewapend. Zoodra zy de Geuzen in de Hoogstraet vernamen ging er eene angstige beweging onder hen; de roeren werden bereid en de dienstboden langs de huizen geschaerd. Hier was het dat de Geuzen eigenlyk werken

moesten, en daer zy zich met spyt verwonderd hadden alles zonder stryden te winnen, waren zy nu ten uiterste blyde, eenige tegenweer te vinden. Wolfangh, die zich met twaelf roovers by hen bevond, wilde den stryd aenvangen en verzocht de Edelen dat zy hem wilden laten begaen. Doch zy willigden hier niet in, en bevolen hem integendeel dat hy zich achteruit houden zou, en alleenlyk toekomen indien het getal der vyanden te groot werd. - De Spaenjaerden losten hunne zinkroeren, maer het gelukte dat geen der Geuzen getroffen werd. Deze laetsten zagen alsdan dat zy hun schietgeweer niet by hadden, echter mits de roovers er zeer goede bezaten, waren de voornaemste Geuzen welhaest in staet om hunne vyanden in de zelfde tael te antwoorden. Nu hoorde men de afwisselende kogels door de lucht fluiten, en het juichende geraes van beide kanten, die hunne vyanden onder het schieten alle smaedwoorden toezonden. Het volk kwam op het losbranden der roeren toegelopen; doch zoodra zy vernamen dat er niets dan wonden te winnen waren, liepen zy verschrikt weg. De Beeldstormers waren in het Predikheeren-klooster bezig met breken en plunderen, zoo dat den Geuzen geene de minste hulp toekwam.

Na zy eenigen tyd hunne kogels verwisseld hadden, viel eindelyk Van der Voordt, door het moorddadig lood getroffen, op den grond neder.

‘Voorwaerts!’ riep Schuermans, zyn roer op den grond leggende, ‘voorwaerts! - by God!’

Op dit geroep vatten alle de Geuzen hunne dolken,

en liepen als leeuwen tegen de Spaenjaerden op. Dezen door hunne vyanden te zeer geprangd, konden ook niet langer schietgeweer gebruiken. Zy verwisselden hetzelve voor hunne flikkerende toledaensche pooken. De schok was geweldig en het schreeuwen der beide partyen zeer afgryselyk. Vier mannen stortten neder by de eerste nadering.

De Geuzen hadden groot voordeel op hunne vyanden, doordien zy moediger waren en als razend op hen vielen. Wolfangh en zyne makkers smeten zich te midden onder hen en ploegden de spaensche borsten aen alle zyden; zoo dat er weldra een groot getal onder de voet lag, en de anderen voor de Geuzen wyken moesten.- Nu kwam een tweede hoop Spaenjaerden uit de Lepelstraet hunne vrienden ter hulp geloopt. Door hun groot getal omringden zy de Geuzen zoodanig, dat dezen zich genoodzaekt vonden te deinzen. Zy sloten zich tegen den muer van een huis, in een hoop te zamen. Daer verweerden zy zich dapper, en zwaelden met hunne dolken moedig rond: reeds waren velen dezer Vaderlandsvrienden gevallen en hun getal was merkelyk verminderd. Wolfangh en twee zynere makkers stonden nog recht. De andere roovers waren allen, met wonden overdekt, ten gronde gezakt.

Nu was het met de edele Antwerpenaren gedaen, want hunne vyanden vielen juichend en met grooter geweld op hen aen. Menigen Spaenjaerd bekocht het met den dood, doch hun groot getal liet den Edelen geen de minste hoop over.

Een kreet: Leve de Geuzen! ontstond op den Oe-

ver, en eer men deszelfs oorzaak bemerkte, kwam Lodewyk met Van Hort en de acht roovers zyne vrienden ter hulp. De jongeling viel zoo ylings op de Spaenjaerden dat zy als verbaesd stonden, en zes hunner beste mannen verloren hadden eer zy van hunne vrees terug kwamen. Hun tegenweer werd zwak doordien de Geuzen, die tegen den muer stonden nu ontzet waren - en hen van achter aentastten, terwyl de jonge Lodewyk en de zynen, met spaensche bloed bespat als dolle honden vochten. De schilder Van Hort die op de Spaenjaerden zeer verbitterd was, stelde zich aen menig levensgevaer bloot. Hy ontzag niets. Ook werd hy in den arm gewond en genoodzaekt het slagveld te verlaten.

De Spaenjaerden konden het nu niet langer houden. Eenigen begaven zich aen het vluchten en deden daer door den anderen den moed ontzinken. Zy keerden welhaest allen den rug en liepen verschrikt voor de Geuzen weg.

‘Hoera! hoera!’ riepen dezen; hen vervolgende ‘leve de Geuzen! -’ En wanneer zy zich rustig meester van het slagveld zagen, omhelsden zy elkander en bedankten God en Lodewyk, van hen aen eenen zekeren dood onttrokken te hebben. De jonkheer had zich hunne dankzeggingen waardig gemaekt, want hy had onverzaegt en kundig gestreden. Het bloed liep hem ook uit de mouw van zyn wambuis. Nu werd hy eerst de pyn gewaer, en zag dat hy eene geringe wonde in den arm gekregen had.

Alle de lichamen werden opgelicht en by de Hoog-

straet in het peerdeken gebragt. Wanneer de wonden verbonden, en de lydenden getroost waren, begaven zich de overblyvende Geuzen naer den Oever en liepen de deuren der spaensche wooningen open. Van hen werd er niets ontnomen, alleenlyk werden tien mannen die men nog daer bevond, als staetsgevangenen in het Steen gebracht - en eenen der roovers by den Steenwarer geplaetst om over dezelve te waken. Dien ganschen dag brachten de Geuzen door, met de Spaenjaerden in alle hoeken der stad op te zoeken en te verjagen.

Het was negen ure in den avond, en Lodewyk door yver opgetogen, had zyne Geertruid nog niet wedergezien. Nu besloten alle de Geuzen, den zieken Godmaert te gaen vinden en hem de zegen hunner wapens te kennen te geven.

Zy kwamen dan in de kamer, waer de gryzaerd op een fraei ledikant uitgestrekt lag. Geertruid zat in eenen hoek der zael te lezen. Toen de Geuzen binnen traden, hief zy het hoofd op, en wenkte Lodewyk dat hy by haer komen zou. Na hy Godmaert eerbiedig gegroet en hem eenige woorden toegestuurd had, zette hy zich by Geertruid neder, en begon met haer, een gesprek dat suizelend, doch onverstaenbaer door de kamer ging.

‘Bravo! heeren’ riep de gryze Geus, ‘ik heb van uwe heldendaden gehoord. Gy zyt kinderen der ware Belgen. God zy geloofd! Nu zullen de Spaenjaerden haest onzen Nederlandschen bodem verlaten.- Komt hier! Dat ik uwe handen drukke, myne vrienden. Gy

hebt het Vaderland en my eerlyk gewroken. Dat nu de andere steden ons voorbeeld volgen en wy zyn verlost! Wolfangh!’ sprak hy, zich tot den roover keerende ‘geef my ook uwe hand. Wie voor het Vaderland zyn leven waegt is myner vriendschap waerdig.’

De roover stak de hand uit. ‘Godmaert!’ antwoordde hy ‘ik beloof u dat ik nooit tot myn' verachtelyke staetzal wederkeeren. Uw betrouwen heeft my edeler gedachten ingeboezemd.’

‘Dit is wel, Wolfangh!’ riepen alle de Geuzen ‘gy zyt een braef man!’

‘Godmaert,’ vroeg Van Halen ‘weet gy wie zich het dapperst onder ons gedragen heeft?’

‘Neen, dit weet ik nog niet.’

‘Lodewyk heeft ons allen, van eenen zekeren dood bevryd,’ suizelde Van Halen hem in het oor.

De gryze vader, die de afwezenheid van Lodewyk nog niet bemerkte had, zag hem nu met zyne dochter, in den halfverlichten hoek der kamer zitten. Den gewonden arm des jongelings lag op Geertruids knieën. Zy liet hare hand streelend over de wonde gaen. Van liefde scheen zy opgetogen, want zy wist hoe moedig Lodewyk zich gedragen had- en was fier en verwaend over haren minnaer. Deze ten hoogste gelukkig, hare liefkozing zoo wel verdiend te hebben, had zich zoo dicht by haer geplaetst dat hunne ademhalingen zich mengden, en hunne wangen brandend tegen elkaer geprangd waren.

‘Lieve Lodewyk!’ hoorden de Geuzen haer zeggen.

‘Beminde Geertruid!’ was het zachte antwoord.

Godmaert wees hen dit blyde paer aen. De Geuzen vestigden de oogen op de twee gelieven, en waren ten hoogsten over dit tooneel van zuivere toegenegenheid verwonderd.

‘Lodewyk!’ riep Godmaert ‘waerom komt gy my niet eens van uwe dapperheid onderhouden?’

De jongeling naderde de bedstede. Hy was zeker een weinig verlegen, daer hy alle oogen op hem gevestigd zag, want Godmaert kreeg geen antwoord.

‘Oh! gy zyt gewond, jonker,’ sprak de gryzaerd ‘gy hebt zeker moedig gestreden?’ ‘ik heb als myne vrienden gedaen’ antwoordde de jongeling, op de Geuzen wyzende.

‘Kom eens hier, Geertruid,’ riep Godmaert ‘het is heden een blyde dag. De droefheid die wy gehad hebben, moet nu door vreugd herkocht worden. Zeg my Geertruid, zoudt gy Lodewyk wel tot uwen man willen?’

‘Vader!’ antwoordde het blozende meisje ‘gy weet dat ik uwen wil in alles zal volbrengen.- Lodewyk is my waerdig, en ik hem.- Wy hebben uwen zegen reeds ontvangen.-’ En eene kille traen blonk in 's meisjes oogen.

‘Ho, Geertruid!’ sprak haren vader ‘ween niet. Ik ben nu immers bykans genezen.- Denk niet meer aen het verleden.- Lodewyk!’ ging hy voort ‘geef uwe Geertruid een zoen. Dat deze u een verbond zy!’

Lodewyk naderde de zedige Geertruid en kuste ze op het voorhoofd. Het meisje was niet beschaemd, want nooit had zy gevreesd te doen hetgeen haren vader toeliet.

‘Morgen! Lodewyk, morgen zult gy myne dochter trouwen. Pater Franciscus zal alles bereid maken. Geertruid ik geef u oorlof, u in uwe kamer te vertrekken.’

Lodewyk volgde haer tot by de deur. Dáér weêrhield hy zyne verloofde een oogenblik, en drukte haer met kracht op zyne borst. Zeker kreeg hy dit mael zynen zoen terug.

‘Ho! ho! jonker,’ riep Godmaert ‘geduld! geduld!’ - En Geertruid week, blyde, vergenoegd en blozend de kamer uit.

Heeren!’ sprak de gryzaerd zyne vrienden toe. ‘Nu nog een teugje wyns op der Geuzen gezondheid gedronken!’

Er werd dan wyn gebracht, en de kommen gevuld zynde, riep Godmaert door de anderen toegejuicht: ‘leve de Geuzen!’

Na dat zy verscheidene malen gedronken hadden, vroegen zy verlof om hunne eigene huisgenoten, van hunne behoudenis te mogen verzekeren. Zy buigden zich en gingen de kamer uit.

‘Ik noodig u morgen op het bruiloftsmael heeren!’ riep de Geus hen toe. ‘Wolfangh! straks zal pater Franciscus u hier verwachten.’

Lodewyk die hen vertrekken zag, zette zich nu voor de bedstede ten gronde, warme tranen liepen uit des jongelings oogen op des gryzaerds handen.

‘Vader!’ riep hy. ‘Hoe kan ik uwe weldaed herkennen? - Gy hebt my uwe Geertruid, die zuivere perel, dit afgodenbeeld myner ziel, ten geschenke

gegeven. Oh dit geluk schynt my onmogelyk! Zeg my Godmaert, edele vader! zeg my waer door, ik my deze weldaed kan waerdig maken?’

‘Lodewyk,’ sprak de Gryzaerd, ‘stryd voor Vaderland en eer: bemin altyd uwe Geertruid, onttrek my nooit myne dochter:- en God zal u en uwe zonen zegenen. - Kom hier dat ik u als vader omhelze, want gy zyt een braef jongeling!’

Lodewyk, liet nog lang zyne tranen van dankbaerheid en liefde op des gryzaerds borst nedervallen.

X.

To whom thus Eve with perfect beauty adorn'd:
 My author and disposer! what thou bidst
 Unargu'd I obey; so God ordains,
 God is thy law, thou mine: to know no more
 Is woman's happiest knowledge, and her praise.

MILTON's *Paradise lost*.

De dag der verwoesting was voorby.

Wellicht zal men denken dat degenen die niet dan om de vryheid in Godsdienst geroepen hadden, zich met deze vryheid vergenoegden? Waerlyk dit kon immers niet zyn? Eene omwenteling kan niet op den zelve dag begonnen en geëindigd worden. Altyd gaet eenen langen tyd in voorafgaende gruwelen door-en wanneer de wetten eindelyk moede zyn van straffen, en den schepter zwaer in des Heeren handen schynt te wegen: dan komt de omwenteling met hare bloedige armen, het Vaderland oogenblykelyk verscheuren - om het daarna eene lange rust te bezorgen.

t.o. 179

By alle landsontrustingen, zyn ontallyke snoode menschen die alleen op eigenbaet zien, en de gebeurtenissen tot hun voordeel zoeken te trekken. Van dezen waren er velen onder de Antwerpsche Beeldstormers. Meest allen waren zy uitheemsche wandelaers, die uit armoede hun land ontloopen waren; en hier in Braband op de omwenteling de schimmen hunner geldzucht gevestigd hadden. Deze mannen die door het uitroepen van oproerkreten het volk wisten te verleiden waren degenen die de beelden hadden doen breken. Het is ongeloofelyk dat een inboorling van Antwerpen, de tafereelen en beelden waerop hy zelf by de vreemdelingen met hoogmoed geroemd had, zou verbryzeld hebben.

Nu de stormers door de onmacht der regering, van straffeloosheid verzekerd waren, gingen zy voort met alles in de stad aen stukken te houwen. Geen beeldje lieten zy op poort of muer ongeschonden staen.- En wanneer de vreedzame burger zich tegen hun geweld wilde verzetten, werd hy van deze booswichten vervaerlyk mishandeld en met alle smaedwoorden bejegend. Een oneindig getal inwooners, die zich over de gevolgen dezer godloosheid en vernieling verschrikten, vielen van de zyde der hervormers af. Niettegenstaende juichten zy allen te zamen over 's Vaderlands vryheid.

De zon had zich van wolken ontdaen. Heerlyk en prachtig zond zy hare stralen, boven de puinhoopen

die overal op de openbare plaetsen byeen verzameld waren. Afwisselende scharen van ontelbare menschen stroomden met blyde gejuich door de stad.

‘Hoera! hoera!’ schreeuwden zy als of eene razende vreugde hen dol had gemaekt. Bylen, ladders, koorden en meer ander werktuig, werd van hen zegepralend rondgedragen. Wanneer zy aldus loopende, op den gevel van eenig gebouw, nog een beeld, hoe hoog het ook ware, bemerkten, klommen zy door het graeuw toegejuicht naer boven; en het beeld viel dan onder het geroep: hoera! hoera! kletterend en verbryzeld op den grond.

Alle winkels waren gesloten, alle kerken geroofd, de gevels van alle huizen en openbare gebouwen geschonden. Puinhoopen van kostelyk marmer belemmerden de kruisstraten. Het scheen dat de Antwerpenaren, door uitzinnigheid verblind, hunne huizen niet meer bewoonen wilden, en hunne eigene stad met hardnekkigheid vernielden.

Terwyl men op andere plaetsen, in deze gruwelen vlytig voortging, werd de Grootemarkt het tooneel van een zeldzaam schouwspel.

Het was negen ure in den morgen. Een vyftigtal mannen en zoo vele vrouwen kwamen zingend uit de Hoogstraet geloopt. Het priestergewaed dat zy den dag te voren geroofd hadden hing hen nog beslykt en verscheurd aen het lichaem. Velen hadden monikskappen, anderen papieren myters op het hoofd. Vuil waren zy, want zy hadden zich met inzicht door de modder gewenteld. Evenwel blikkerden de gouden

versierselen op de kasuifelen en stoulen nog hevig uit. Vier mannen in dominikaensch habyt, liepen met brandende toortsen voor deze bende. De vrouwen die met hun waren, hadden zy uit de Lepelstraet gehaald, want daer was het, dat alsdan de openbare huizen van ontucht en zedeloosheid waren. Deze oneerlyke meisjes hadden zich in zwart en grys laken als nonnen verkleed. De witte hoofddoek drukte ook hunne geele en drooge wangen.

Wanneer deze troep heiligschendende spotters op de Grootemarkt trad, ging er een algemeen gejuich door de vlottende scharen. Allen kwamen nieuwsgierig toegelopen;- Doch wanneer zy al te dicht gesloten waren, keerden menigen terug, en klommen op al wat hen maer verheffen kon. In eenige oogenblikken was de gansche markt met hoofden bezaeid. De hoeden der aenschouwers gingen trapsgewyze tegen de muren op. Alle oogen waren met styve nieuwsgierigheid op het stadhuis gevestigd; want voor dit gebouw gebeurde den zeldzamen voorval.

Wanneer men op eenige personen door een hoekig glaesje ziet, komen duizende hoofden voor.- Dit kon men nu, zonder glaesje, op de Grootemarkt ook zien.

Intusschen hadden de heiligschenders de beelden, die op de plaets lagen, in eenen hoop geraept,- eenige houtbossen er onder gemengd en het alles in den brand gesteken. De rook ging als eene gryze nevelwolk ten Hemel.- Weldra kwam het vuer zich met zyne puntige vlammen vertoonen;- En het gejuich der aenschouwers bonste tegen den marmeren gevel des gebouws.

Nu begonnen ook de spotters hun duivelsch voornemen uit te werken. Zy als priesters gekleed zynde namen ieder een meisje by de hand en vormden eenen wyden kring om het vuer. Een van hen stond met eene vrouw in het midden. Zy begonnen dan met razende stemme, schreeuwend te zingen:

1.
**Daer ghinc een paterken langs den kant/
 Hey! 't was in de mey.
 Hy nam syn soete lief by d'hand
 Hey! 't was in de mey/
 Soo bly/
 Hey! 't was in de mey.**

By iederen slotrym draeiden zy heviger en als dol rond. Zoodra de pater zyn zoete lief by de hand had, vertraegden zy hunnen loop en begonnen op nieuw:

2.
**Sa pater! ghy moet knielen ghaen/
 Hey! 't was in de mey.
 Nonneken/ ghy moet blyven staen.
 Hey! 't was in de mey/
 Soo bly/
 Hey! 't was in de mey.**

De pater knielde dan voor de non, en met vreemde gebaren betoonde hy, dat hy zeer op haer verliefd was. Uitzinnige lachen en weêrgalmende toejuichingskreten, liepen over de duizend hoofden, als de wind

die over een korenveld ryst. De spotters liepen zoodanig rond, dat de oogen er op verdwaelden:

3.

Sa pater! spreyd de swarte kap/

Hey! 't was in de mey.

Daer uw heylige non op stap.

Hey! 't was in de mey/

Soo bly/

Hey! 't was in de mey.

De pater trok op dit gezang het priestergewaed uit. Na hy hetzelve op den grond gespreid had, liep de non met beide voeten, ten teeken van verachting er over:

4.

Sa pater! gheeft uw non een zoen

Hei! 't was in de mey.

Dit meught ghy noch wel sesmael doen

Sesmael sesmael doen.

Soo bly/

Hey! 't was in de mey.

Dan drukte de pater, by onkuissche woorden, het onzedige venusdier tegen zyne borst en kuste ze menigmael:

5.

Sa pater! heft de non eens op/

Hey! 't was in de mey.

En danst eens met uw kermis pop.

Hey! 't was in de mey/

Soo bly/

Hey! 't was in de mey.

By dit vers keerden velen het hoofd om, want het walgelykste schouwspel zagen zy. Toen de anderen zongen: 'heft uwe non eens op,' vatte de pater de vrouw om den middel, hefte ze triumpherend in de hoogte en liet ze met een wreeden grimlach, als een steen ten gronde vallen.- Op dit gezicht draeiden de uitzinnige spotters met zulke kracht rond, dat hunne hoofden zich mengden, en als een onvatbare cirkel voorkwamen. De vlam door deze wentelende lucht gedreven, ging als eene krullyn, kronkelend in de hoogte.....- Op eens brak de kring: - en eene der heiligschendende vrouwen vloog in het vuer..... Een dolle schreeuw, een razend gejuich, ging op uit alle monden:

'Hoera! hoera!'

Nu wilde ieder dit van naby zien. De scharen drukten zich met geweld te zamen. De voorste dreven de aenkomenden achter uit. Dezen drongen in grooter getal op het vuer aen. De verwarring werd zoo groot dat weinigen zonder kneuzing er uitkwamen.

Eer men de rampzalige had kunnen vatten, waren haer de kleederen op het lichaem verbrand. De gansche huid was aen dezelve gebleven. Evenwel was zy niet dood, want zy huilde geweldig. Verbaesd over dit yslyk ongeval, liepen de overige vrouwen verschrikt de Hoogstraet in.- En de heiligschenders verdwenen. Vele weldenkende borgers en bovenal de edele heer Van Stralen poogden door geweld deze afschuwelyke buitensporigheden te beletten;- doch wie weet niet dat een razend volk een duizendhoof-

dig dier is; en niet kan verwonnen worden, dan wanneer het vermoeid van woeden, zelf den nek bukt en zich in nieuwe banden lafhartig knellen laet.

Zeker had het voor eeuwig met de Spaenjaerden in Nederland gedaen geweest, hadden alle Nederlanders met den zelven geest bezielt geweest,- doch mits er verscheidene gezindheden heerschten en de eene tegen de andere nydig op wilde, ging men weinig in de verlossing voort. Vele godvruchtige menschen, die de hervormde leer niet hadden aengenomen, zagen zich nu van hunne kerken en altaren beroofd- en kantten zich met recht tegen de ondernemingen der beeldstormers. Hier door werd de omwenteling, ten voordeele der Spaenjaerden, tot een ander doel gewend.

De Antwerpsche Edelen verstonden beter dan het gemeene volk, wat er te doen stond. Nu het land verlost was, want zy twyfelden niet dat alle steden zich tegen de Spaenjaerden zouden verzet hebben, maekten zy reeds voorbereidsels tot het aenstellen eener nieuwe Magistraet. Zy wachtten daerom angstig op de koomst des Prinsen van Oranje. Deze vernuftige staetkundige, kon door zynen invloed al het volk onder hetzelfde vaendel brengen.....

Terwyl de inwoonderen der stad nu zonder ophouden woelden - en de kerken der buitengelegene dorpen vernielden, hielden Godmaerts vrienden zich van deze godlooze scharen verwyderd, om de huwlyksplecht van Lodewyk by te wonen.

Mits alle kerken zonder altaren waren, en men den openbaren godsdienst in de zelve niet meer oefenen kon, mocht pater Franciscus de Gelieven, in het geheim, en waer hy best goed dacht, trouwen.

De boekzael werd tot een kapel gemaekt. De harnessen, rondeelen en helmen werden van den wand gehaeld en met de boeken uit het vertrek gedragen. De zael was ten allen kanten met tapyten en bloemkranssen behangen. Menigvuldige schoone leunstoelen stonden op reien geschaerd, om de genooden tot het bywoonen der huwlyksplecht te ontvangen. Geertruids kleine bidaltaer was met gouden laken bekleed, en aen het einde der zael op eene verhevenheid geplacet. Zes silveren kandelaren, waerin zoo vele wasse keerssen brandden, omringden het ebbenhouten kruisje. Boven dit alles, stond het Lieve Vrouwen Beeld dat Geertruid van de storming bevryd had. Een kleine gulden kelk was onder een schaerlaken deksel aen het oog ontdoken. Verder stond alles, wat tot het lezen eener misse noodig is, op eene kostelyke tafel bereid.

De genoodigden traden de een na den anderen, met hun maegschap de zael binnen. De vrouwen die zich op eene zyde onder elkander mengden, hadden allen kostelyke kleederen van verscheidene kleuren. De zwarte zyde huik en de gulde hoofdspil, was hun een algemeen tooisel. Doch waren zy meest bejaerd en diensvolgens hunne wezens, niet met den beminnelyken vrouwen grimlach verlevendigd. Zy zaten in stilte den priester te wachten. De mannen spraken des te meer. Allen schenen zy ten uiterste verheugd

over den goeden uitval hunner poogingen, en wezen elkander hunne wonden met hoogmoed aen. Vele smaedwoorden werden er tegen den Spaenjaerd uitgegalmd. Dit mael hadden de edele Geuzen, de nedervallende pluim op den hoed. Fyne met goud gestikte wambuizen blonken hen onder de mantels uit.

In den hoek naest den altaer, zaten een tiental mannen die weinig den Geuzen geleken. Een van hen was evenwel ook prachtig gekleed. Zyn wambuis was van zwart fluweel en met gouden passementen fraei afgelegd. De spaensche zymantel hing hem in aengename vouwen op de linker schouder. Een zwarte veder wapperde mannelyk boven zyn hoofd. Die man was Wolfangh. De anderen waren zyne overblyvende makkers. Velen waren gekwetst en hadden arm, hoofd, of borst met doeken omwonden. Hunne kleederen waren van grof laken zonder borduersels. Alle deze mannen hadden zich godsdienstig op de bank nedergebogen, en schenen met vurige gebeden, den Hemel om genade te smeeken. Terwyl de Geuzen luid-op spraken bleven deze boetveerdige zondaren, in het grootste stilzwygen bidden. Geene enkele beweging kon men onder hen bespeuren.

De priester trad langzaam de zael binnen en klom de twee trapjes van den altaer op. Nu zwegen de Geuzen en voegden de handen met eerbied te zamen. Zy verwonderden zich daer zy de twee Verloofden niet zagen. Dezen waren bezig met hunnen gryzen vader in eenen draegstoel voorzichtig te plaetsen. Na weinige oogenblikken kwamen zy van Godmaert ver-

zeld, en door Schuermans en Van Halen als bruidjonkers geleid, de kapel binnen.

De kleeding van Lodewyk was allerkostelykst. Een zwarte vilte hoed, waarvan purpere pluimen nederdaelden, omvatte zyne blonde haerlokken. Een kraeg van fynen vlaemschen kant, in duizend ploeien gestyft, versierde zynen hals. Zyne andere kleederen schitterden van gouden en zilveren borduerselen. Een bedelzak met edele gesteenten bezet, hing hem tot sieraed aen de zyde. Zyne leerzen waren van zacht geitenleer en zakten hem langs de beenen neder. Vurige minneblikken ontvlogen zyne oogen. Men kon in dezelve zyne opgetogenheid lezen. Hy durf zyne Verloofde kwalyk bezien; want by iedermael dat hy met wellust op zyne Geertruid staerde - en dan nadacht dat zy aenstonds, hem door Godes hand geschonken, voor eeuwig zou toebehooren.- Oh! dan werd hy zoodanig van geluk en blydschap vervoerd; dat hy als zinneloos alles vergat, om zich aen het aenbiddelyke beeld zyner Geertruid te hechten.....

Deze was niet min gelukkig, doch daer zedigheit haer verzelde, durf zy zich niet openlyk aen hare vergenoeging overgeven. Een zuivere maegdenblos blonk op hare wangen. De oogen hield zy op den priester gevestigd, want zy durf by deze plecht niet op het gezelschap zien.

Het sneeuw witte kleed viel in wyde vouwen om hare lenden neder. Een hemelblaeuwe keurslyf had haer den middel vastgekneld- en waerlyk, men kon denzelven gemaklyk met twee handen omgrypen, zoo

fyn waren des meisjes vormen. Het hair was heur kunstig boven het hoofd gevlochten en witte maegdenbloemen, door Lodewyks hand in hetzelfde gevestigd, vormden haer eene kroon van zuiverheid. Kostelyke peerelsnoeren vereenigden zich op hare borst en daelden dan, door aeneenschakeling van groote topazen tot aen hare voeten neder. Fyne roodfluweele muiltjes, drukten onder haer zachtjes den vloer.- Nu scheen zy zeker een Engel Gods, want de inbeelding der menschen, kan dezelve geene meerdere schoonheid byzetten, dan het jonge meisje bekoorlykheden bezat. Dit bemerkten de omstaenders wel, want zy vergaten om dit vrouwenbeeld den priester die de misse begonnen had. Godmaert was in eenen leunstoel op zachten dons gezeten. Hy scheen merkelyk beter; mits een gedurige grimlach zyne lippen bewoog. Gelukkig was de gryze vader dat hy den wensch zynere deugdzaame kinderen voldaan had, en hunne wederzydsche liefde met den Echt ging bekroonen.

De grootste stilzwygenheid heerschte in de zael. Allen baden zy met zamengevoegde handen. Lodewyk en Geertruid zaten op eenen kleinen afstand des altaers nevens elkaer. By hen stonden de twee bruidjonkers, waarvan de eene Lodewyks wapenschild droeg; de andere had insgelyks de kenteekenen van Godmaerts edelen stam, op een zyden kussen met gouddraed gestikt, in den arm.

Zoodra den priester aen de nutting gekomen was, ging hy tot de personen die ter zyde den altaer ge-

knield waren. Wolfangh en zyne makkers kregen ten teeken van verzoening met God, het Heilig Lichaem onzes Heeren op hunne lippen. Zy lieten allen in diepe godvrucht het hoofd zakken en bleven gebogen zitten.

De Bruidjonkers brachten de Verloofden by den altaer. Zy knielden met hen voor den priester. Deze riep door een kort gebed des Heeren zegen over hen. Lodewyks hart klopte hevig. Geertruid gevoelde niets meer. Twee lange jawoorden suizelden van der Verloofden lippen. De jongeling stak den trouwring, bevend aen Geertruids vinger - en bevend liet hy op Geertruids wang den brandenden huwlykszoen nederdalen.- Een zacht, zeer zacht gejuich ging op in de kapel; doch zoodra de Priester in zyne gebeden voort ging, verdoofde het gerucht en alles werd weder stil.

De Mis en de Huwlyksplecht waren ten einde.

Lodewyk en Geertruid lagen op des gryzaerds knieën als kinderen, van wellust en geluk te weenen. Eene traen viel uit des vaders oogen en rolde zachtjes over Lodewyks brandende wang.

‘Myn zoon!’ sprak de gryze Geus ‘zoo beloond God de liefde tot het Vaderland-Geertruid is u geschonken om den haet die gy 's landsvyanden draegt. - Druk uwe zonen eenen onverwinnelyken wraeklust tegen de zuidervolken in; want zy waren altyd onze verdrukkers.- En God, den Almachtigen God die Ambiorix heldenmoed gaf zal u, in uwe nakomelingen zegenen!!’

Hy drukte met blyde tranen zyne twee kinderen op de borst.

‘Weest gelukkig’ sprak hy ‘gy verdient het - want uwe harten zyn warm en zuiver!.....